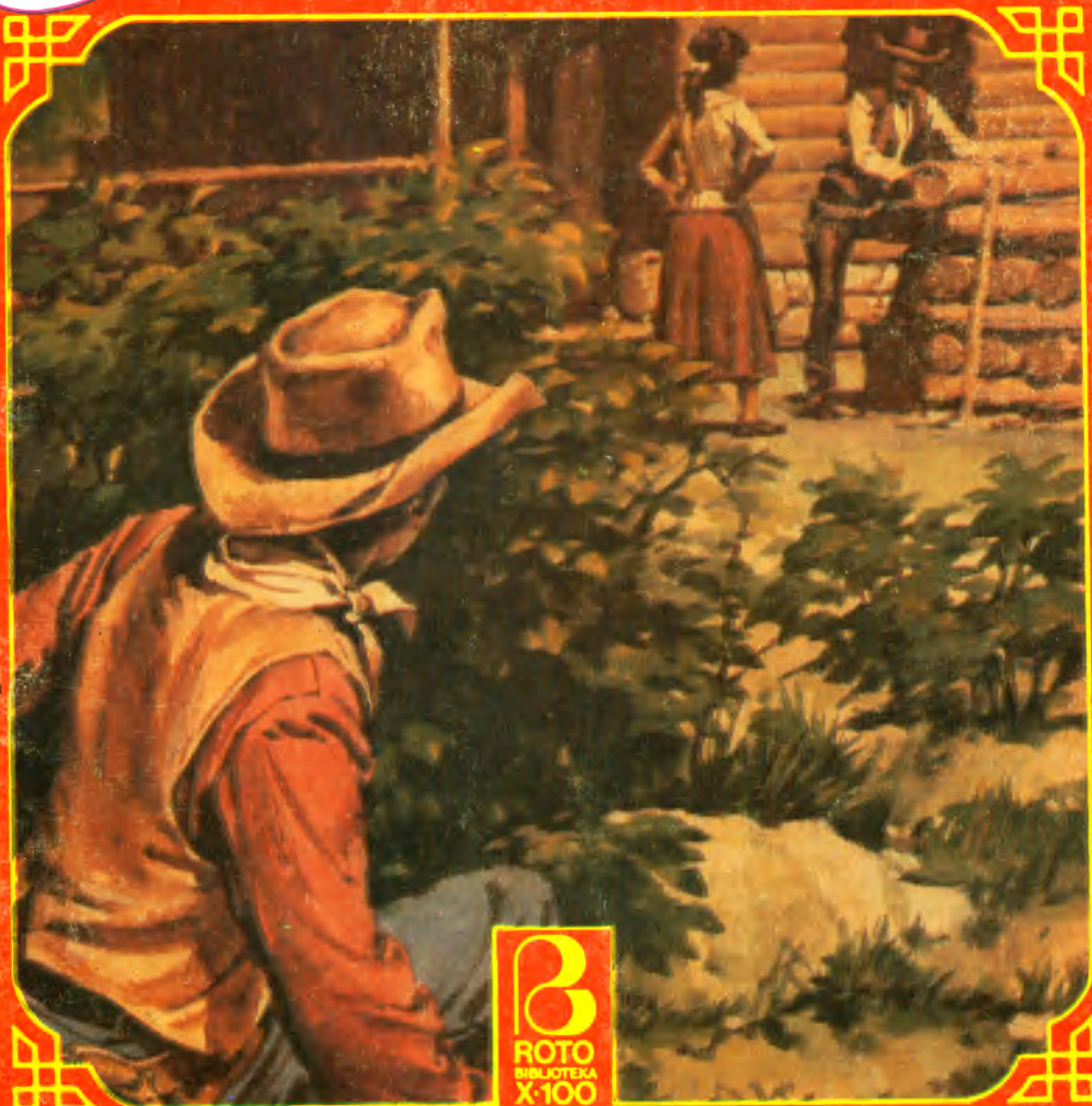
VESTERN

ADAPT FILM

T. Majls

KLEJTONOVI

BROJ 261 ● 35 DINARA

VESTERN

261

1991

Teri Majls

APAČI TOM I KLEJTONOVI

X-100

Urednik izdanja
PIROŠKA MATIĆ

Lektor
JOVANKA STOJIĆEVIĆ

Recenzent
V. DUBRAVČIĆ

Izdaje i štampa Novinsko, izdavačko i štamparsko preduzeće u društvenoj svojini »Dnevnik« Novi Sad, Vojvođanskih brigada 7, telefon 021/621-555 ● Žiro račun 65700-603-7711 ● Direktor »Dnevnika« ***Miodrag Karadžić*** *● Za izdavača:* ***Ilija Vojnović*** *● Odgovorni urednik:* ***Milorad Predojević*** *● Grafički urednik:* ***Juliš Arvanitidis*** *● Sekretar redakcije:* ***Zdenka Karabasil*** *● Korektor:* ***Dragan Matović***

YU ISSN 0353—1287
Rukopisi se ne vraćaju

Teri Majls

APAČI TOM I KLEJTONOVI

1.

TUŽNA VEST

Od Planine Apača u Teksasu do grada Flojdfilda na reci Tojah ima nešto više od pedeset milja. A na polovini puta između ta dva odredišta nalazio se te, 1854. godine, kad počinje ova istinita priča, gradić Kent, u mnogo čemu sličan ostalim gradovima na Divljem zapadu u to vreme.

Ono, pak, što ga je izdvajalo od njih bila je živopisna priroda u kojoj je podignut. A nju je upotpunjavala reka Tojah svojom zelenkastoplavom, kao suza bistrom vodom, u kojoj su se ogledali visoko plavo nebo i vitki jablanovi sa njenih obala.

Na severu se prostire ravna prerija prema Flojdfildu i reci Pekos, a na jugu i jugozapadu Dejvisova planina i Planina Apača, čiji se pošumljeni i ustalasani brežuljci približavaju Kentu do na nekoliko milja.

Jednog junskog jutra te 1854, nekakav jahač iz Kenta besomučno je gonio svog konja u pravcu Planine Apača. Po tome kako mu ni posle desetak pređenih milja nije dao da predahne, moglo se zaključiti da ga goni velika nevolja, kad traži spas u nogama svog dorata, ili je zadatak kog se primio bio do te mere važan i vredan, da nije štedeo ni sebe ni vernu životinju.

A da je baš ovo drugo posredi, a ne bekstvo pred neprijateljem, govorilo je to što se za sve vreme nije nijednom okrenuo, niti se u nekom zaklonu zaustavio i osmotrio teren preko kog je projahao.

Kent je ostao za njim. Trebalo je samo još preći reku Tojah i duž njene obale se uputiti prema Kanjonu smrti, koji je odvajao Dejvisovu planinu od Planine Apača.

Sa jedne uzvišice se sjurio prema reci koja mu se na tom mestu učinila dovoljno plitka da je konj bez zamornog plivanja može pregaziti u nekoliko skokova.

U blizini druge obale, osećajući, valjda, da njegov jahač ne namerava da se zaustavi i predahne, životinja je sama zastala i počela polako da pije vodu. Zatim je izašla na obalu, stresla se celim telom, i frknula.

— Dobro! Dobro! — začuo se glas čoveka na njenim leđima. — Malo ćemo se odmoriti, kako bismo kroz Kanjon smrti projahali što brže.

Sjahao je i prišao gomili kamenja. Na jedan je seo, izvadio

kožnu vrećicu s duvanom i počeo da savija cigaretu.

Samo što je to završio, iz šipraga kojim je bila obrasla padina brega što se malo dalje poprečno i prilično strmo pela u visinu, grunu pucanj, i on ču kako tane udari iza njegovih leđa, i, na njegovu sreću, odbi se, ali njega pri tom ne zakači.

Bacio je cigaretu, izvadio kolt i zaklonio se za stenu na kojoj je sedeo.

— Ne uzbuđuj se, Dejvi — čuo je nečiji glas, koji ga je oslovio njegovim imenom. — Nisam ni nameravao da te povredim.

Jahač je pogledao u tom pravcu i video kako se jedan veliki žbun razmiče i iz njega izranja orijaško telo mladog čoveka u odeći od jelenske kože i sa indijanskim mokasinama na nogama.

— Apači Tom! — radosno je povikao čovek iza stene, vratio kolt u kuburu i izašao iz zaklona. — Nije li ta šala, Apači, malo i opasna? — prekoreo ga je blago.

— Bilo bi mnogo opasnije da sam dozvolio onoj zvečarki da te ujede — odvrati traper i uperi cev puške prema kamenu do onog na kom je sedeo, a na kom se još uvek uvijalo telo dugačke zmije kojoj je tane razmrskalo glavu.

— Hvala ti, Apači! — izgovori čovek osećajući kako ga obuzima mučnina od pomisli na strašnu smrt koja ga je čekala, da ga je zvečarka ugrizla.

— Nikada, Dejvi, ne okreći leđa gomili kamenja u svojoj blizini, kao ni žbunju koje se nalazi kraj tebe — posavetova ga traper. — Drugi put to neće biti zvečarka već mnogo opasniji neprijatelj.

— Imaću to u vidu — odvrati kauboj, pa ponovo izvadi vrećicu s duvanom i hartijom. — Da zapalimo?

— Kuda ti se tako žuri? — upita ga traper dok je spretno savijao cigaretu. — Odavno te posmatram.

— Pa, ti još ne znaš šta se dogodilo! — reče čovek, a oštra bora mu se ureza između očiju.

— Šta bi trebalo da znam?

— Moj brat Kirk je ubijen.

Traper se trže.

Kirk Benet, šerif iz Kenta, bio je njegov dugogodišnji prijatelj. Pravičan, snažan i brz na koltu, Benet je postao strah i trepet za one koji bi poželeli da zarate sa zakonom i običajima tog kraja. Zato su mnogi od njih radije zaobilazili Kent, nego ulazili u njega.

— Kada? — jedva istisnu Apači kroz stegnuto grlo.

— Sinoć.

— Ko ga je ubio?

— Kordel Enderson. Iz zasede.

Novo iznenađenje i novi udarac. Jer, koliko je Kirk Benet bio traperov prijatelj, to je isto toliko bio i Kordel Enderson, rančer iz blizine Kenta.

— Ne mogu da verujem, Dejvi — promrmlja traper.

— Videli su ga, Apači. Ti najbolje znaš da se njih dvojica nikad nisu slagali.

— Znam, ali to ne bi smeo da bude razlog da nasrnu jedan na drugog.

— Desilo se. Uostalom, da Enderson nije kriv, ne bi još u toku noći nestao sa svog ranča. . . Oprosti, Apači, ali ja moram da nastavim put.

— Kuda si krenuo? — pogleda ga traper sumnjičavo.

— U Marfu, da pozovem strica na sahranu — odvrati Dejvi Benet i pojaha konja. — Znam da ti je Enderson isto tako dobar prijatelj, kao što ti je bio i moj brat — dodade — pa ipak, to me neće sprečiti da ga ubijem onog časa kad ga ugledam.

— Ne prenagljuj. Dozvoli najpre meni da pronađem Kordela i da s njim porazgovaram. Ako je on, kako kažeš, iz zasede ubio Kirka, kunem ti se da ću ga privesti šerifu.

— U redu. Novi šerif u Kentu je sada Piter Stilmejker, odnedavno Kirkov pomoćnik.

Rekavši to, on obode konja i ubrzo nestade u šumi kraj reke.

Kao opčinjen, traper je još dugo zurio na tu stranu, i dok su mu u ušima odzvanjale reči Dejvija Beneta, reči koje su u njegov mozak unele takav košmar kakav odavno nije osetio.

2.

UHODA

Odavno se Apači Tom nije našao u tako mučnoj situaciji kao tada. Od dvojice njegovih dobrih prijatelja jedan je ubijen, a drugi je, kako tvrde, njegov ubica. Koliko je žalio za šerifom Benetom, toliko ga je bolelo saznanje da ga je ubio baš Enderson. Bila su to dva gubitka podjednako velika i podjednako bolna.

Pa ipak, u njemu se već od prvog trenutka nešto bunilo protiv tvrdnje da je Enderson ubio Beneta. Njih dvojica se nisu voleli, ali, bar on je to znao, nisu se ni mrzeli. A gotovo pola svog veka proveli su u Kentu i okolini, u ratovima sa Meksikancima i sukobima s bandama.

Šta bi najednom moglo da bude razlog da Enderson, skriven u zasedi, puca u Beneta? I zar bi tako postupio Enderson?

Baš taj detalj o pucnju iz zasede pobudi u traperu sumnju. On je dobro poznavao Endersona, i zato što ga je tako dobro poznavao, znao je da on to nikad ne bi uradio.

Pitanja su se sve više gomilala. Na njih je mogao da odgovori samo Enderson. A gde se Enderson u tom času skriva, traper je znao gotovo sigurno, jer ga je ranije, u nekoliko mahova, tamo nalazio.

Otišao je do žbuna iz kog se maločas pojavio, izveo otud svog vranca, pojahao ga i pošao niz reku, koja je taj deo svog toka prilagođavala okolnim brežuljcima, vijugajući podno njih kao kakva ogromna neukroćena zmija bez kraja i početka.

Samo što je napustio rečnu obalu nameravajući da pređe preko brežuljka koji se pred njim nalazio, primetio je sa svoje desne strane jahača koji je u oblaku prašine prelazio preostale pola milje prerije da bi se, baš kao i on, našao na prilazima brežuljku.

Sa pojavom tog jahača, u kome on ubrzo prepoznade Endersonovog dvadesetogodišnjeg sina Blenka, usledilo je novo iznenađenje. U proređenoj šumi na padinama brežuljka pred njima spazio je sada drugog jahača kako jaše oprezno i, po svemu sudeći, motri na Blenka Endersona, zadržavajući izvesno odstojanje koje mu je, zajedno sa

drvećem i šipragom oko njega, garantovalo sigurnost.

Mladić je ne samo primetio, već i prepoznao trapera, jer je mahnuo šeširom i poterao konja k njemu.

Pre nego što je Blenk stigao traper je uspeo još jednom da vidi onoga što je jahao iza njega, a sada se trudio da se sakrije iza drveća. Njegovo prisustvo, znači, nije bilo slučajno.

Mladić se obradova susretu sa traperom.

— Prava je sreća što sam vas sreo, Apači — rekao je zaustavljajući konja uz njegovog.

— Ako želiš da mi ispričaš ono što se juče dogodilo u Kentu, ne moraš. Ispričao mi je sve, pre jednog sata, Dejvi Benet.

— Moj otac nije ubio šerifa Beneta — izbaci mladić plahovito.

— Polako — smiri ga traper. — Pretpostavljam da si krenuo tamo kuda i ja: u brvnaru kraj Medveđeg potoka, gde se, sigurno, nalazi tvoj otac.

— Znate da je tamo!?

— Bio sam ubeđen. A sada me slušaj i ne okreći se. Jesi li primetio da te neko prati?

— Nisam. A zar me neko prati? — usplahiri se mladić.

— U šumarku je. . . nedaleko odavde. Ne okreći se — opomenu ga na vreme još jednom, jer se nervozni momak umalo ne okrenu. — Hajdemo uz brežuljak. Tamo gore ćemo mu pripremiti doček.

Nije bilo teško pripremiti iznenađenje čoveku koji ih je pratio. Negde na polovini brežuljka, oko nekoliko drveta bio je takav čestar da su se u njega jedva zavukli traper i mladić.

Uhodi se nije žurilo. Konjska kopita su u mekoj travi i zemlji ostavila jasan trag i trebalo je samo ići po njemu.

Uskoro su ga ugledali. Bio je to visok čovek podnadula modra lica kao u pijanca, na kom su se isticale malo buljave vodnjikave oči i povelike kesice ispod njih.

— To je Hopkins iz Kenta — šapnu mladić traperu u uvo. — Nekad je bio lovac na ucenjene glave, a sada za malo para obavlja poslove koji mu se povere, samo da bi imao dovoljno novca za piće.

— Sve mi je jasno — uzvrati traper. — Sad ćemo videti da li te je pratio, ili je slučajno išao istim putem.

Hopkins je dojahao do mesta na kome su se gubili tragovi dva konja.

Zaustavio je i on svoga i počeo da posmatra unaokolo. Dobro je zapažao, jer je u jednoj polomljenoj grančici u velikom grmu, iza kog su se nalazili mladić i traper, otkrio pravac u kom su konji skrenuli.

I, kada je nameravao da zaobiđe žbun, grane su se razgrnule i iz njega su se pojavili traper i Blenk Enderson.

Nije se iznenadio, ili je uspeo da to prikrije. Samo se osmehnuo i rekao:

— Gle, koga vidim! Apači Tom i Blenk Enderson!

— Kuda ste krenuli, Hopkinse? — upitao ga je traper bez okolišenja.

— Moram li da vam se ispovedim? — odvratio je Hopkins bezobrazno.

— Trebalo bi da nam objasnite zašto nas pratite.

— Po čemu to zaključujete, Apači? Naprosto, put nam je slučajno istovetan.

— A koji je vaš put?

— Onaj koji ste i vas dvojica odabrali — bio je Hopkins i dalje bezobrazan, ali i savršeno jasan.

— Da li biste me podsetili na put koji smo odabrali? — postavi traper novo pitanje.

— Ako dozvolite Blenku da ide ispred nas, odvešće nas obojicu tamo kuda bismo želeli da odemo — smeškao se pijanac.

Traper dojaha sa bočne strane do njegovog konja i unese mu se u lice.

— Poslušajte me dobro, Hopkinse — rekao je ledenim glasom punim pretnje. — Odavde do začetka prerije možete stići za nekoliko minuta. Toliko ću ovde čekati. Ne vidim li posle toga u preriji — prašinu iza vašeg konja koji juri natrag prema Kentu, poći ću za vama i, kunem vam se, nećete dobro proći.

Pijanac sleže ramenima.

— Kako vi kažete, Apači — rekao je. — Samo, to se nekome neće svideti.

— Briga me hoće li se to nekome svideti, ili neće. Gubite se!

Još jednom je slegnuo ramenima, okrenuo konja i poterao ga naniže, putem kojim je i došao.

Posle nekoliko minuta ugledali su oblak prašine kako se kovitla i kotrlja u pravcu Kenta.

— Mislite li da ga je poslao šerif Stilmejker? — upita Blenk.

— Može i to da bude. Moram da priznam da je veoma lukav. Logično je pretpostavio da ti ili tvoja majka znate gde se skriva Kordel i da ćete održavati vezu s njim. Prema tome, trebalo vas je samo držati na oku i Kordelovo skrovište bi bilo otkriveno.

— Bio sam naivan.

— Još si neiskusan, pa prema tome i nedovoljno oprezan — rekao je traper i nastavio put uz brdo.

Posle jednog sata, potok koji se bližio svom izvorištu, te je postajao sve uži, poče vijugati i provlačiti se između ogromnih kamenih gromada rasutih svud unaokolo, koje su se ponegde dizale put neba kao najviši jablan koji se mogao naći na obalama Tojaha, da bi se ubrzo pred njima ukazala nevelika, nešto pitomija kotlina, sa brvnarom na drugom kraju.

3.

BRVNARA KRAJ MEDVEĐEG POTOKA

Do brvnare se jedino moglo doći preko te kotline i njih dvojica se uputiše njome.

Na vratima brvnare pojavi se krupna ljudina s puškom u ruci, postoja nekoliko trenutaka, pa im pođe u susret.

— Apači! Blenk! — povika još iz daljine, dižući ruku s puškom uvis i mašući njome. — Znaš li — govorio je malo kasnije svom prijatelju kad je njega i sina uveo u brvnaru — da nikad nisam toliko mislio na tebe, koliko prošle noći dok sam bežao ovamo. Jedino mi ti, Apači, možeš pomoći.

— Jutros sam čuo od Dejvija Beneta da si mu ubio brata i da si nestao s ranča — odvrati traper.

— Ja nisam ubio Kirka.

— To, tvrdi i Blenk, a ja, iskreno da priznam, nijednog trenut-

ka nisam poverovao Dejvijevim rečima.

— U vreme kad su se kraj šerifove kancelarije čula dva pucnja, koja su usmrtila Kirka Beneta, ja sam se nalazio ispred kuće Neda Filipsa i razgovarao s Nedom. On to može da potvrdi.

— Zašto si, do đavola, pobegao? — iznenadi se traper.

— Zato što je onaj pokvarenjak Sidni Džilbert potvrdio da je odmah po ispaljivanju onih hitaca video mene kako se s puškom udaljavam od otvorenog prozora šerifove kancelarije i zatim bežim na konju. Da sam ostao računajući na Filipsovo svedočenje o mojoj nevinosti, omastio bih konopac.

— Zašto? — povikaše uglas i traper i Blenk.

— Zato što je Filipsa lako zaplašiti, pa bi mogao da uskrati svedočenje, a i sudija Ejer mi je neprijatelj.

— Kakav razlog ima Sidni Džilbert da baš tebe optuži kao ubicu šerifa Beneta? — postavi traper novo pitanje.

— To najbolje zna on, ili oni koji su mu za to dobro platili, ukoliko taj što se udaljavao od šerifove kancelarije zaista nije ličio na mene. Osim toga, svi su znali da Kirk i ja ne podnosimo jedan drugoga i da je često veoma malo trebalo pa da zaiskre varnice.

— Nikad mi nisi ispričao sve o tom vašem neslaganju. A da bi ti pomogao, morao bih sve da znam — reče traper.

Endersonova priča nije bila duga. Jedan njen deo traperu je već bio poznat.

Pre dvadeset pet godina Endersonovi i Benetovi doselili su se istovremeno iz Engleske u okolinu Kenta i zasnovali rančeve. Džek Benet je imao dva sina: Kirka, i nekoliko godina mlađeg Dejvija, dok je Slim Enderson imao samo jednog sina, Kordela, koji je bio Kirkov vršnjak.

Uskoro je svima u gradu bilo jasno da se Kirk i Kordel ne slažu ponajbolje. Ti odnosi su se naročito zaoštrili onda kada se Kirkova devojka Marta udala za Kordela Endersona.

Pa ipak, sve su to bile prolazne trzavice koje bi nestajale kad bi nekome od njih zatrebala pomoć. Tada bi obe porodice postale kao jedna.

U rat za oslobođenje Teksasa od Meksikanaca, koji je uspešno vođen 1835. i 1836. godine, Džek Benet je poslao Kirka, a Slim Enderson Kordela.

Iz rata je Kordel izašao kao poručnik, a Kirk samo kao narednik.

Deset godina je Teksas bio slobodan i samostalan pre nego što je pristupio Uniji i deset godina su trajale borbe s bandama koje su, najčešće iz Meksika, prelazile graničnu reku Rio Grande, pljačkale i ubijale.

U tim borbama učestvovali su i Kirk Benet i Kordel Enderson. Ljubav i mržnja su se između njih i dalje izmenjivale; često su i pesnice rešavale spor, ali se nikad nije desilo da je neko od njih dvojice potegao kolt da bi se odbranio, ili napao onog drugog.

Ubrzo je Kirk Benet bio izabran za šerifa. Bio je to dobar, hrabar i pošten šerif koga su svi voleli i poštovali.

Iako se nikad nisu videli zajedno u salunu, kada je trebalo obrazovati poteru za nekim razbojnicima Kordel je uvek bio prvi koji bi mu pružio pomoć prijavljujući se.

— Koji su bili najčešći uzroci vaših svađa? — upita u jednom trenutku traper.

— Glavni je bio taj što se Marta udala za mene. On i njegovi mi to nikad nisu mogli zaboraviti, niti oprostiti. Sporedni razlog je ležao u tome što sam u našim sukobima, koje smo rešavali pesnicama, kao po nekom pravilu, uvek ja izlazio kao pobednik.

— Znači, posrdi je sujeta.

— Da. Sujeta Kirka Beneta time je bila povređena. A onda, kad sam se posle rata ja vratio kao poručnik, a on kao narednik, stara zavist je ponovo buknula. Posle jedne prepirke, kad sam Kirka dobro izudarao, a kad sam se posle tuče vraćao kući, neko je pucao na mene i ranio me. Svi su verovali da je to tane poslao neko od Benetovih, ali kad su svi oni te iste večeri dotrčali i izjavili da s tim nemaju ništa, svaka sumnja je otpala. Posle toga smo, čak, izvesno vreme bili u dobrim odnosima. Ali za kratko.

— Šta si radio sinoć kad se to desilo Kirku? — zapita traper koristeći kratak Endersonov predah.

— Bio sam u salunu sa Nedom Filipsom. Pošto mu je pozlilo, pomogao sam mu da dođe do kuće. U svežoj noći i na čistom vazduhu bilo mu je bolje, i mi smo se pred njegovom kapijom uz cigaretu, zaustavili da popričamo. Tada su se čula ona dva pucnja. Malo posle toga, Sidni Džilbert se iz sveg glasa razdrao sa glavne ulice: »Ljudi, Kordel Endrson ubi šerifa Beneta! Video sam ga kako beži«. »Šta ovaj trabunja!« gotovo se nasmejah. »Pusti pijanu budalu«, reče mi Filips, i mi se rastadosmo.

— Šta je bilo dalje? — zainteresova se traper, želeći da sazna sve.

— Dok sam išao ulicom prema salunu ispred kog se nalazio moj konj, pred šerifovom kancelarijom se već bila okupila grupa ljudi. Ugledali su me. Tada sam začuo glas sudije Ejera: »Eno ga Enderson! Ne dajte mu da pobegne«! Neko drugi je dobacio: »Drž'te ubicu! Obesimo ga odmah, ljudi«! Shvatio sam da bi svako objašnjenje tim pijanim i gnevnim ljudima bilo izlišno, i ja sam pojahao konja i pojurio prema ranču. Tamo sam Marti i Blenku ukratko rekao šta se dogodilo i zašto me optužuju, i sklonio se ovamo.

Enderson zastade. Videlo se da nema više šta da kaže. Pogledao je u svog prijatelja očekujući s nestrpljenjem šta će on reći.

— Ja ti verujem, Kordele — reče mu ovaj. — Već sutra ću otići u Kent i učiniću sve da rasvetlim tajnu u vezi s Kirkovim ubistvom. To je moja obaveza, i prema tebi, i prema Kirku, jer ste mi obojica bili dragi prijatelji.

— Za mene je već i to što mi veruješ veliko olakšanje, dragi prijatelju — uzvrati setno Enderson. — Ali, hoće li mi verovati oni u Kentu?

4.

NEPRIJATNI STARAC

Bila je nedelja, tmuran junski dan, jedan od onih poslednjih koji će doneti kišu posle koje će nastati duga letnja suša i pripeka. Tmurno jutro, reklo bi se, podstiče tmurno raspoloženje kod čoveka. Ipak, tog jutra se to ne bi moglo primetiti na Apači-Tomu. Jer, ako je tačno sve ono što mu je Kordel Enderson ispričao, Ned Filips neće imati razloga da ne potvrdi kako su njih dvojica u vreme ubistva šerifa Beneta bili zajedno, udaljeni oko stotinu koraka od šerifove kancelarije.

Izjavi li to Filips pred novim šerifom Stilmejkerom i sudijom Ejerom, ovaj drugi, ma koliko mrzeo Endersona, neće moći da učini ništa drugo već da ga proglasi nevinim. Za takvu odluku biće dovoljno i to što će se u njegovoj blizini nalaziti i on traper.

Jašući na svom vrancu, traper je prilazio gradu. Trebalo je proći kroz njega i na drugom kraju potražiti Filipsovu kuću.

Dok je jahao pored uzvišice na kojoj je bila sagrađena prezviterijanska crkva, iz nje se čulo spontano pevanje onih što su se u njoj nalazili.

Ispred nje bilo je dvadesetak kočija i karuca, kao i privezanih konja.

Znao je da će se za koji trenutak vrata crkve otvoriti i da će iz nje pokuljati vernici, od kojih će manja polovina sa decom i ženom krenuti kući, a veća, što je čine samo muškarci, svratiti u salun na po čašu pića i razgovora.

Odlučio je da odjaše do Filipsove kuće i da ga ukoliko se i on nalazi u crkvi, tamo sačeka.

Ali, dok je još prilazio njegovoj kući ugledao ga je kako nešto radi ispred jedne daščare.

Krhki, kao ovca sedi sedamdesetogodišnjak znao je ko mu je došao u posetu, ali se isto tako videlo da mu ta poseta u tom času nimalo nije bila prijatna.

Kao da je želeo da dobije u vremenu, da se pribere i da stavi na znanje tom ranom posetiocu da je nepoželjan posle onog suvog »dobro jutro«, koje nije mogao izbeći, još uvek je nešto petljao oko daščare.

Kad je video da traper i dalje stoji kraj svog vranca i strpljivo čeka, opsovao je gadno, pozvao nekoga iz kuće i kad se iz nje pojavio mladić raščupane kose i ne baš inteligentnog lica dao mu je alat u ruke, a on je, da bi sakrio pogled dok je prilazio traperu, izvadio duvankesu i počeo da savija cigaretu.

— Kojim dobrom, Apači? — upitao je najzad smirenim ali malo promuklim staračkim glasom.

— Juče sam bio s Kordelom Endersonom. Pronašao sam ga.

Izraz starčevog lica bio je takav kao da je želeo da kaže: »A šta se to mene tiče?« Međutim, on je samo rekao:

— Pa?

Traper je bio iznenađen. Zar je to bio prijatelj u kog se mogao pouzdati nevino optužen čovek? Starac je izgledao smušen, zaplašen, a njegov pogled nikako da se susretne s traperovim očima.

— Zašto mi pričaš o Endersonu, Apači? — upita ga posle

kratke stanke. — Ako si bio s njim i znaš gde se skriva, reci to šerifu i sudiji.

Osetio je da je svaki dalji razgovor sa Filipsom samo gubljenje vremena. Moralo se desiti nešto što je izmenilo starca i nateralo ga da bude tako plašljiv i nepoverljiv. Zato bez reči pojaha konja.

— Koliko mi je poznato — reče pre nego što upravi vranca prema glavnoj ulici — Enderson vam je bio prijatelj, i to dobar.

Starac je ćutao, nervozno okrećući među prstima savijenu cigaretu iz koje na kraju duvan poče da se rasipa.

— On je to vama i ostao — produži traper. — Ali vi njemu, sada kad ste mu najpotrebniji, više niste. Izdali ste ga, Filipse. Zašto?

Stajao je i dalje na istom mestu nepomično buljeći u zemlju ispred sebe.

A traper ubaci:

— Vaše svedočenje da je u vreme ubistva šerifa bio s vama, spasilo bi ga nepotrebne nevolje. Ovako ga osuđujete na skrivanje, bekstvo i patnje sve dok ga ne pronađu i ubiju. Da li bi posle toga vaša savest bila mirna, Filipse?

Nije čekao odgovor, jer ga ne bi ni dobio. Okrenuo je konja i poterao ga. Malo kasnije se okrenuo u sedlu.

Ned Filips, kao da je bio ukopan u zemlju, nije se bio ni pomakao. I dalje je zurio ispred sebe da bi se baš u tom trenutku trgao, prišao onom momku razbarušene kose i bez ikakvog razloga raspalio ga šakom po zatiljku.

*

U šerifovoj kancelariji traper je zatekao Pitera Stilmejkera.

— Nimalo se ne radujem, Apači — rekao je šerif pružajući mu odmah limenku s kafom — što sam dobio mesto šerifa u Kentu. Jer da bih ga dobio, trebalo je da Kirk Benet ode na onaj svet. A ja, Apači, tako dobar šerif kao Kirk nikad neću biti.

— Vi ste pošten i hrabar čovek, Stilmejkeru. To je glavno u vašem poslu.

— Znam da su i Benet i Enderson bili vaši prijatelji — nastavio je šerif. — Žao mi je što ste ih obojicu izgubili.

— Samo jednog — odvratio je traper. — Endersona sam juče video, razgovarao s njim i ja ne verujem da je on ubio Beneta.

— O tome me je sinoć obavestio Endersonov sin i ja sam još iste večeri svratio do Filipsa. Međutim, on poriče Endersonovu tvrdnju.

— Ni meni maločas nije hteo da potvrdi da je u vreme ubistva Beneta bio sa Endersonom ispred svoje kuće.

— Eto vidite, Apači. A na drugoj strani, Sidni Džilbert tvrdi da je odmah posle pucnjave video Endersona kako se s puškom u ruci udaljava od prozora moje kancelarije. Međutim, da se opet vratim na Filipsa. On je sinoć rekao nešto što me je podstaklo na razmišljanje.

— Možete li mi to reći, šerife?

— Rekao je, otprilike, ovako: »Meni je sedamdeset godina, momče. Zdrav sam i ako ne naletim na tane ili nož mogu poživeti još koju godinu. Zato je naj-

bolje ni u šta se ne mešati i ćutati«.

— Očigledno je da mu je neko zapretio.

— I ja tako mislim. Ako je taj vaš i moj zaključak tačan, onda je Enderson zaista nevin i pored Džilbertove optužbe. Taj koji je pretnjom naterao Filipsa da ćuti i Džilberta da tako tvrdi, sigurno je smaknuo mog prethodnika. U svakom slučaju, bar što se mene tiče, pokušaću da rasvetlim taj zločin. Ako mi i vi u tom pomognete, Apači, pravog krivca ćemo sigurno pronaći.

— Računajte na moju pomoć — odvrati traper.

Osećajući da će mu neposredni susret sa Sidnijem Džilbertom biti od velike koristi, pojaha konja i uputi se prema njegovom ranču.

— Ako od Džilberta saznate nešto važno, molim vas da me obavestite — dobaci za njim šerif predosećajući kuda je krenuo.

— Razume se! — uzvrati traper i petama podstače vranca da pređe u kas.

Prolazeći pored kuće sudije Ejera primeti ovoga ispred kapije i mahnu mu rukom, na šta mu ovaj odgovori šeširom koji je držao u ruci.

5.

LJUBAZNI KLEJTON I NELJUBAZNI DŽILBERT

Na putu koji je od Kenta vodio ka rančevima na severu dizao se čitav oblak prašine od jednih kočija i grupe jahača oko nje. Bila je to uobičajena slika u praznične dane kada su rančeri sa porodicama i zaposlenim kaubojima dolazili u crkvu i posle bogosluženja, ukoliko ne bi svratili u salun, vraćali se na ranč.

Na odstojanju od pedestak koraka, izbegavajući tako prašinu, traper bi u jednom trenutku celu tu grupu prestigao i ostavio za sobom, da se u tom času iz nje ne izdvoji jedan jahač koji mu pođe u susret.

Prepoznao ga je. Bio je to Fil, predvodnik kauboja zaposlenih kod najbogatijeg rančera u tom kraju Rokera Klejtona.

— Apači — reče mu on posle pozdrava — gospodin Klejton vas moli da mu priđete.

Kočije su se bile zaustavile kao i petnaestak jahača koji su ih pratili. Čovek koji je držao uzde mahao mu je rukom.

Traper se uputi k njemu. Klejtona je znao kao veoma prijatnog starijeg čoveka koji je imao sve više muke da obuzda svoja dva isuviše temperamentna sina, starijeg dvadesetčetvorogodišnjeg Irvina i dve godine mlađeg Edgara.

O njihovim nestašlucima i tučama pričao mu je još pokojni šerif Benet, koji ih je nekoliko puta zatvarao i puštao iz zatvora sledećeg dana, kad bi se u zatvoru otreznili.

U lepim otvorenim kočijama, u koje su bila upregnuta dva vatrena bela ždrepca, sedela je jedna starija Meksikanka, finog i očuvanog lica, dok je uzde držao stari Klejton, u svečanom odelu, na čijem je prsluku visio masivan zlatan lanac od džepnog sata. Kraj kočija, jedan s jedne, a drugi s druge strane, ja-

hala su dva njihova sina, dok su se iza kočija nalazili kauboji.

Starčev glas je, začudo, bio zvučan i veoma melodičan kad je ozarena lica pozdravio trapera:

— Dragi Apači — rekao je pružajući mu ruku — zar da dođeš u Kent, a da ne svratiš na ranč Amelite i Rokera Klejtona?

Traper se osmehnu.

— Dugujem vam izvinjenje, gospodine Klejtone, što vas u oblaku prašine nisam prepoznao i prišao vam pre nego što ste vi mene pozvali — rekao je.

I starac se osmehnu dobroćudnim, širokim osmehom, koji mu još više ozari lice.

— Ne mari, Apači. Zaista, u ovakvoj prašini na mahove nisam bio siguran da li sa moje strane jaše Irvin ili Edgar. Ni ja tebe ne bih prepoznao da me nije upozorio prevodnik mojih ljudi. Želim da ti kažem da bi i meni i mojoj dragoj supruzi — pri tom pokaza glavom na sedu Meksikanku koja se nasmeši i klimnu glavom — tvoja poseta bila veoma draga.

— Učiniću to jednom drugom prilikom — uzvrati traper.

— Rekao bih da si se uputio prema ranču Sidnija Džilberta — iznenadi ga starac svojom ljubopitljivošću, ali i pronicljivošću, jer su se u pravcu kojim je jahao nalazili još nekoliko drugih rančeva, kao i put prema Flojdfildu.

— Pogodili ste.

Starac se najednom obrati onima oko sebe:

— Momci, nastavite bez nas put prema ranču. Tako ćemo nas dvoje gutati manje prašine. To važi i za tebe, Edgare, i za tebe, Irvine.

Njegovi sinovi i kauboji poslušaše i kao da se utrkuju ko će pre stići do ranča, nadadoše konje u najžešći galop, podvriskujući.

— Juče sam bio preneražen — reče tada Klejton — kad sam čuo za smrt šerifa Beneta. Takvog šerifa odavno nismo imali, niti ćemo ga imati.

— Slažem se s vama, gospodine Klejtone.

— Zar je moguće da ga je ubio Enderson?

— Tako, tvrdi vaš sused Džilbert. Želim da porazgovaram s njim, jer ni sam ne verujem u tu priču.

— Da — oteže starac zamišljeno. — Džilbert mi se kleo da je video Endersona, ali ne treba zaboraviti, Apači, da je taj čovek češće pijan nego trezan.

Gospođa Klejton mu dobaci nešto na španskom i on se pljesnu po čelu.

— Oprosti mojoj staračkoj zaboravnosti, Apači. Sad me moja draga Amelita podseti da večeras nas dvoje slavimo pedeset godina srećnog braka. Ako već sada ne možeš da svratiš na naš ranč, biće nam veoma drago da večeras, između ostalih zvanica, ugledamo i tebe. Maločas sam video našeg novog šerifa Stilmejkera, pa sam i njega pozvao.

Te svečanosti traperu nikad nisu bile po volji. Zato je i sada tražio razlog da odbije poziv, a da ne uvredi ljubazne slavljenike.

— Molim vas, dođite, senjor Apači — javi se gospođa Klejton tako toplim i milim glasom da je namah bio razoružan.

— Doći ću. Sigurno ću doći — obeća.

— Džilbertov ranč je na onom brežuljku — pokaza Klejton bičem i blago ošinu svakog konja.

Traper odmahnu rukom u znak pozdrava, pa potera konja prema brežuljku koji mu je starac pokazao.

*

Sidnija Džilberta nije zatekao na ranču. I dok se njegova supruga trudila da ugosti nesvakidašnjeg gosta, znajući ko je on, jednom kauboju je bio potreban čitav sat da bi pronašao svog gazdu i s njim dojahao na ranč.

Džilbert je bio srednjeg rasta, ali snažan i temeljit pedesetogodišnjak, robustnog izgleda. Sve je na njemu bilo nesrazmerno veliko, od lopatastih šaka, do širokih malo povijenih ramena i glavurde zarasle u kosu i bradu. Jedino su na njegovom mesnatom licu oči, skrivene ispod žbunastih crnih obrva, bile sitne, žmirkave i svetlucave, kao u zmije koja vreba svoj plen.

Sjahao je pored malog korala, dao dizgine kauboju koji ga je pronašao i dopratio i krupnim korakom pošao prema doksatu ispred kuće na kom je traper sedeo.

— Moj čovek mi reče da me tražite, Apači — reče bez pozdrava, neljubazno, smrknuta lica, dok su mu očice nervozno poigravale kao na zejtinu.

— Tako je.

— Zaboravljajte, Apači, da na ranču ima mnogo posla i da ja ne mogu da napustim posao i da doletim ovamo kad me neko ko zna zbog čega traži — praskao je kao da traži kavgu.

— Da nije važno ono zbog čega sam došao, ne bih vas uznemiravao — pokuša traper da ga smiri — niti bih ja silazio s planine i dolazio ovamo.

Stao je pred njega i prkosno ga pogledao.

— Šta je to tako važno?

— Tiče se Kordela Endersona.

Kao da ga je neko udario bičem po licu, Džilbert se primetno trže. Očice mu se još više suziše i sakriše ispod veđa, a oštar pogled se zabode u traperovo lice.

— Endersona? — upita.

— Da. Kordela Endersona, koga ste vi, kako ste izjavili, videli preksinoć kako posle dva ispaljena hica, koja su ubila šerifa Beneta, odlazi s puškom ispred prozora šerifove kancelarije, a zatim beži na konju.

Džilbertovo telo bilo je svo napregnuto kao kod zveri koja se sprema da skoči na svoj plen.

— Mogu li znati zašto se vi, Apači, mešate u sve to? Niti ste šerif, niti ste sudija, a ni Endersonov rođak.

— I ubijeni Benet, i Enderson, koga vi optužujete kao Benetovog ubicu, bili su moji prijatelji.

— Nikoga ja ne optužujem. Ono što sam video rekao sam šerifu i sudiji.

— Ispričajte i meni — reče traper glasom po kome se u tom trenutku nije moglo zaključiti da li moli, ili naređuje. — Juče sam bio sa Endersonom.

Džilbertovo telo se zatrese. Hteo je nešto da kaže, ali je od toga odustao.

— Enderson tvrdi da nije ubio Beneta — nastavi traper.

— To znači da ja lažem? — zasikta Džilbert preteći.

Ne obraćajući pažnju na njegovu upadicu, traper završi misao:

— Tvrdi da je u vreme ubistva bio sa Nedom Filipsom ispred Nedove kuće.

— Hoćete da kažete da će to Ned Filips potvrditi — prasnu rančer najednom u gromoglasan smeh. — Hteo bih to da čujem. Najzad, šta se sve to mene tiče! Moja građanska dužnost je bila da kažem sve ono što sam video. Zar ne, Apači? — upita, a podrugljiv osmeh mu zaigra u uglovima usana.

— Interesuje me da li ste rekli što ste videli, ili nešto drugo? Vi i Enderson niste bili u dobrim odnosima otkako vas je pre nekoliko nedelja izudarao u Mek Viljemsovom salunu. Nije li tako?

— Za to mu još nisam vratio dug. Ima vremena... osim, ako ga pre toga ne obese.

Cerekao se i posmatrao ga izazivački.

— Zar mu na ovaj veoma gadan način ne vraćate taj dug, Džilberte? — pogleda ga traper oštro i kroči sa doksata prema njemu.

Začudo, Džilbertova glavurda najednom klonu prema grudima. Pogled mu je, baš kao i pogled Neda Filipsa, šarao po zemlji kao da nešto traži.

— Niste mi odgovorili. Ostajete li pri ranijoj izjavi? U pitanju je dobar i pošten čovek, Džilberte, malo naprasit, to priznajem, koji može da strada, ili da tek posle ove optužbe napravi neku veliku grešku. Jer, taj neće dozvoliti da ga tako lako uhvate. Osim toga, ni vama neće oprostiti ono što ste mu ko zna iz kojih razloga natovarili ni krivom ni dužnom na vrat.

Rančer je još neko vreme ćutao, pa je promrmljao kao da ubeđuje sebe, a ne nekoga drugog:

— Učinilo mi se da je to bio Kordel Enderson.

— Tako niste izjavili.

— Šta ja znam kako sam rekao, do đavola! — poče opet da praska.

— Ali, ja znam. Šerif mi je ispričao šta ste rekli. A vi ste kategorično tvrdili da ste videli baš Endersona posle ona dva pucnja.

Džilbert se ponovo zatrese. Crvenilo s lica pređe mu na beonjače i one se zakrvaviše.

— Slušajte vi... — zaurlao je iz sveg glasa. — Ostavite me na miru i vi, i Endersonovi, i Benetovi, i... — zastade, pa opet sav slomljen obori glavu.

— I ko još? — zapita traper mirno.

Džilbert samo odmahnu rukom.

— Ko još, Džilberte? — ponovi traper pitanje nešto oštrijim glasom. — Izgovorite to ime, pa ćete olakšati savest što ste prekjuče, možda, morali da kažete nešto što niste želeli — naglasi on reč »morali«.

Vika je bila privukla dvojicu kauboja iz barake i oni, prilazeći polako, zaustaviše se ipak na pristojnom rastojanju od mesta na kom se nalazio Apači Tom.

Džilbert se sav tresao. Debele ispucale usne opustiše mu se i u njihovim uglovima pojavi se malo bele pene.

Bes je bio dostigao vrhunac, ali ga je pred tim gorostasnim, hladnim kao stena momkom ne-

što sputavalo i nije mu dozvoljavalo da sasvim izbije, da se pretvori u eksploziju.

Ugledavši svoja dva čoveka, on im pritrča, pa sa te razdaljine, upirući prst prema dolini, zakrešta tako da mu se glas u jednom trenutku prelomi i pretvori u pisak.

— Odlazite, Apači! Odlazite i više se ne pojavljujte na mom ranču.

Mirno, kao da se ništa nije dogodilo, traper se pope na vranca Prolazeći pored njega, on mu još dobaci:

— Još ćemo se mi sresti. Džilberte, ako treba i ovde, i pored toga što mi zabranjujete da dođem. Dotle, razmislite o onome što sam vam rekao, da biste na vreme olakšali svoju savest, ako je od nje i trunka ostala u vama.

Rekao je to i petama mokasina dao znak svom vrancu da u kasu pojuri blagom padinom prema preriji.

— Sidni — aču rančer tihi glas svoje žene i okrenu se. — Da, ipak, ne grešiš? Možda bi trebalo da ga poslušaš, jer on ti ne želi zlo.

— I ti! — vrisnu rančer iz sveg glasa i u očajanju se obema šakama uhvati za glavu. — I ti moraš da mi popuješ? Gubi se u kuću, inače ću, tako mi boga, izgubiti strpljenje.

Pre nego što je drveće iza traperovih leđa zaklonilo zgrade na Džilbertovom ranču, iz žbunja, samo dvadesetak koraka dalje od mesta kuda je traper projahao, izroni čovek na konju. Nekoliko trenutaka je gledao za njim, a kad ga je na okuci izgubio iz vida, poterao je i sam konja u istom pravcu.

*

Apači Tom više nije sumnjao u Endersonovu nevinost. Zaplašeni Ned Filips, a isto tako i Sidni Džilbert postupali su onako kako je to neko treći želeo.

Snaga tog trećeg nije bila mala kad je u svojim rukama držao dva jedina svedoka: Filipsa, koji je mogao da spase Endersona, i Džilberta, koji ga je optuživao.

Iza njih je stajao pravi zločinac kome je onakav šerif kakav je bio Kirk Benet smetao, te ga je uklonio.

Pri tom je povezao svoje zločinačke niti tako da je još jedan dobar i nevin čovek doveden u smrtnu opasnost, da li zbog toga što je zlikovac i njega mrzeo i želeo da ga ukloni, ili zato što je on bio najpodesniji da se na njega svali krivica.

Šuma je bila proređena. Niz padinu se silazilo tačno prema drvenom mostu, u stvari prema nekoliko debelih dasaka prikovanih za balvane i položenih preko uzanog, ali na tom mestu dubokog deset stopa korita rečice Tojah.

Najednom, traperov vranac stade. Verna životinja je osetila ono što njen jahač još nije video — da u blizini ima nekoga. Njene visoko uzdignute uši mrdale su se izokrećući se prema šumi, dok su krupne oči bile uprte u žbunje na levoj obali Tojaha.

Traper je postupio kako je bilo najbolje. Brzo je skrenuo s konjem iza obližnjeg debelog stabla jednog drveta.

Istog časa, iz pravca prema kom se konj okretao odjeknu pucanj. Tane odbi komad drveta i prohuja pored traperove glave.

Malo dima, koji se zaleluja iza grančice žbuna otkrio je traperu mesto sa kog je čovek u zasedi pucao. To je bilo dovoljno, a on nije više smeo da okleva. Drvo nije ni njega, ni konja sasvim zaklanjalo, a sledeći metak je mogao da pogodi cilj.

Pa ipak, u tom prvom trenutku on požele da se napadača dokopa živog, jer bi mu on, bez sumnje, pružio odgovor na pitanje zbog kog je došao u Kent.

Sledeći metak mu gotovo dodirnu pramičak kose koji je neukrotivo strčao sa strane. Iznad onog granja opet zaleprša malo beličastog dima.

Nije bilo nikakvog drugog izlaza, nego da puca. Zato istrže kolt iz kubure, usmeri ga prema lelujavom dimu koji se rasplinjavao i dva puta povuče oroz.

Pucnji odjeknuše, a s njima i krici pogođenog čoveka.

Žbun na mestu gde se skrivao napadač zašušta. Iz njega najpre proviri jedna ruka, a za ovom glava i gornji deo tela. Licem okrenut zemlji napadač je pao, tako da mu je polovina tela ostala i dalje u žbunu.

Nije se micao.

Ruke široko raširene u stranu otklanjale su svaku pomisao da bi taj pad mogao biti samo dobro smišljen trik.

Prišao je čoveku i okrenuo ga.

Iz dve rane na grudima isticala je krv, a staklast, ukočen pogled govorio je da je čovek bio mrtav onog trenutka kad su zrna pogodila najosetljiviji deo njegovog tela.

Lice mu je bilo zaraslo u bradu, a iz otvorenih usta izbijao je jak miris alkohola, te traper shvati zašto napadačevi hici, ispaljeni iz puške sa tako male udaljenosti, nisu bili precizni.

Prepoznao ga je odmah, jer je to bio njihov drugi susret u toku dva poslednja dana

Taj čovek nije bio niko drugi nego pijanac Hopkins, onaj koji je prošlog dana pratio onako vešto Blenka Endersona u želji da otkrije mesto na kom se sakrio njegov odbegli otac, čovek koji je za bocu viskija, ili nekoliko dolara bio srpeman da izvrši ma kakav zadatak.

Znači li to da se onaj što se još uvek krio vešto iza Hopkinsa, Filipsa i Džilberta već zazirao od trapera i njegove upornosti da razjasni ubistvo šerifa Beneta i krivca privede zakonu?

Kad je nešto kasnije predao šerifu Stilmejkeru Hopkinsov leš, ovaj mu je rekao:

— Imali ste sreću što je Hopkins bio pijan. Inače, pošto je on dobar strelac kad je trezan, nas dvojica sada ne bismo razgovarali.

6.

SAVEST JE PRORADILA

Traper se već kajao što je obećao Klejtonu i njegovoj supruzi da će doći na svečanost, ali drugog izlaza nije bilo. Međutim, za odlazak Klejtonovima bilo je još rano. Trebalo je utucati najmanje dva sata pre nego što bi počeo da se priprema za svečanost i on pomisli da će najbolje provesti to vreme ako svrati u Mek Viljemsov salun na čašu piva.

Kao i svake nedelje, salun je bio pun. Ove je bio naročito ispunjen, jer su svi koji su dolazili s juga i prolazili kroz grad na

putu ka Klejtonovom ranču, svraćali obavezno na čašicu-dve kako ne bi otišli slavljeniku tmurnog raspoloženja.

Traper se zadovolji jednim mestom za šankom gde je pijuckao pivo i šarao pogledom po velikoj gomili ljudi.

Za jednim stolom u sredini ugledao je starog Filipsa u društvu dvojice Meksikanaca. Sedeo je oborene glave prema podu, dok mu je desna ruka držala tek ispražnjenu čašu.

Za stolom nedaleko od šanka i mesta na kom se nalazio traper sedeo je Sidni Džilbert sa trojicom kauboja, od kojih je jedan takođe bio Meksikanac.

Tako su se u toj raspojasanoj gomili našla dvojica koja su trapera posebno interesovala.

Za stolom kraj prozora ugledao je sudiju Ejera, koji je žučno raspravljao sa jednim zadriglim čovekom kao rak crvena lica.

Ovaj ga je netremice posmatrao i slušao ukipljen na stolici, jer mu poveliki stomak nije dozvoljavao da se malo prigne prema svom temperamentnom sagovorniku.

Taman se traper spremao da priđe Džilbertovom stolu da mu ispriča susret sa Hopkinsom u neposrednoj blizini njegovog ranča i da vidi kako će on reagovati, kada se dogodi nešto što je u tom času mogao samo da priželjkuje.

U ujednačenom žagoru, u kome se posebno nije isticao ničiji glas, najednom odjeknu pucanj, pa za njim drugi i treći.

Pre nego što su i videli ko puca i šta se zbiva, ljudi po navici počeše da se sklanjaju iz sredine krčme, prilazeći zidu, šanku, vratima, prozorima.

Grunu i četvrti pucanj.

Oči ljudi potražiše toga što je oduška svom posebnom raspoloženju davao na takav način, i ugledaše ga.

Kraj stola za kojim je sedeo sa dvojicom Meksikanaca sada je stajao samo Ned Filips držeći još uvek kolt u uzdignutoj ruci. Njegov mutan pogled je prešao preko mnogo glava dok se nije zaustavio na traperovom licu.

— Apači! — uzviknuo je prodornim kreštavim glasom.

Glave ljudi su se okrenule u istom pravcu u kom je starac gledao.

A on je nastavio:

— U jednom trenutku malodušnosti ispao sam nitkov prema mom dobrom prijatelju i jednom od najpoštenijih ljudi u Kentu i okolini — Kordelu Endersonu.

Traperove oči blesnuše.

U krčmi prostruja lak žamor. S nestrpljenjem su se očekivale dalje starčeve reči.

On ih je, pak, izgovarao polako, smišljeno, razgovetno, kao naučenu lekciju. Videlo se da mu popijeni viski nije čak ni jezik spetljao, a još manje pomutio misli.

— Ono što sam preksinoć svima koje sam sreo rekao, danas Apači-Tomu nisam smeo da ponovim, jer sam se bojao pretnje nekoga koji mi je tu pretnju izrekao prošle noći, iz mraka, tako da ga nisam video, niti po glasu prepoznao. Bio sam, dakle, kukavica!

Počeo je nekontrolisano da vitla koltom i oni što su se u međuvremenu počeli vraćati za

svoje stolove u blizini njegovog ponovo ustuknuše.

Starac se razgoropadi.

— Sada ponavljam pred svima vama, a naročito pred tobom Apači, da Kordel Enderson nije ubio šerifa Beneta, jer je u vreme kad su odjeknuli hici pred šerifovom kancelarijom bio sa mnom ispred moje kuće. Jeste li me čuli? Bio je sa mnom Enderson! I Ned Filips tu svoju izjavu više nikad neće promeniti, makar mu pretilo pola Kenta.

Ponovo žagor duži i glasniji od prethodnog.

U tom se kroz gomilu probi sudija Ejer i priđe mu.

— Smiri se, Filipse! — reče mu oštro. — I vrati taj kolt u kuburu dok nisi nekoga ubio.

Kočoperni satarac ispruži ruku s koltom i odgurnu ga. Zatim reče:

— I tebi kažem, sudijo, da je Kordel Enderson nevin i da treba da ga proglasiš nevinim.

Sudija se zbunjeno osmehnu.

— I preksinoć kad si tvrdio da je Endreson bio s tobom u vreme ubistva šerifa Beneta, bio si mrtav pijan, baš kao i sada. — On povisi glas: — Dokazano je, Filipse, da je Enderson ubio šerifa i da je pobegao. Tu više nema sumnje i ne diži nepotrebnu galamu i ne unosi zabunu među ljude.

— Ni preksinoć, a ni sada nisam bio pijan i govorio sam i preksinoć, kao što govorim i sada: Enderson je nevin! Ti i Stilmejker tražite pravog ubicu, a ne okrivljujte nevinog čoveka.

Sudija samo sleže ramenima, nasmeši se omalovažavajući i vrati se prema svom stolu.

Traper je nepomično stajao na svom mestu i prenosio pogled sa starca, kome se u tom trenutku divio, na Džilberta, koji je za sve vreme posmatrao krhku priliku Neda Filipsa, zatim na uznemirenog sudiju, koji je gestikulirajući pokazivao na starca i nešto govorio, da bi pogled zaustavio na šerifu Stilmejkeru koji se, privučen pucnjavom, bio zaustavio na vratima i odatle sve to posmatrao dokazujući tako da ga Filipsove reči i te kako interesuju i da očekuje nove koje će mu, možda, još više reći.

Starčev pogled se u tom času sukobi sa zmijastim pogledom Džilberta.

— Ja ne znam ko je ubio šerifa — vikao je. — Da znam, rekao bih. Znam samo da ga Enderson nije ubio, niti bi on bio kadar da tako nešto učini. A vama koji se ovde nalazite . . . i tebi, Apači, i tebi, šerife . . . — ugleda baš tada Stilmejkera i upravi prst prema njemu — i tebi sudijo, kažem: ako vas interesuje ko je ubio šerifa Beneta, tada se obratite drugom čoveku koji se takođe nalazi ovde. Siguran sam da on, kad bi hteo, ili bolje, kad bi smeo, može da izgovori njegovo ime . . . ime ubice.

Džilbert polako ustade i pođe prema vratime.

U krčmi odjeknu još jedan pucanj na koji se nedoveza starčev zapovednički glas:

— Džilberte, ostani gde si!

Koliko je samo u tih nekoliko reči bilo izgovoreno pretnji i naređenja! To je osetio i Džilbert, jer je odmah zastao, okrenuo se i vratio se na svoje mesto.

— Kuda si krenuo, Džilberte, i to baš sada? — naroguši se starac.

— Na ranč. Ne želim više da slušam tvoja trabunjanja, matori jarče — odvrati ovaj mrko.

— E, slušaćeš i dalje! Kunem ti se da ćeš slušati, inače će te odavde izneti mrtvog — besneo je Filips, da bi se odmah obratio traperu: — Džilberta treba da pitaš, Apači, ko je ubio tvog prijatelja i našeg cenjenog šerifa Beneta.

On pri tom poskoči na mestu i pokaza koltom prema Džilbertu koji posle ove direktne optužbe ničim nije pokazivao da želi ma kako da reaguje.

— Kad tvrdim da je Enderson preksinoć bio sa mnom, znači da je Džilbert lagao. Zašto si lagao, Džilberte? Da li zbog toga što si mrzeo Endersona, ili zato što ti je plaćeno i naređeno da izgovoriš laži i da optužiš nevinog čoveka? Ja na to ne mogu da pronađem odgovor, ali nam odgovor nožeš i moraš da pružiš ti, Džilberte!

Ni taj još direktniji udarac nije prouzrokovao nikakvo dejstvo. Džilbert je, začudo, i dalje mirno sedeo i zamišljeno, čak potišteno, gledao u čašu ispred sebe.

Starac je već penušio. Dok je i dalje sipao reči, iz njegovih bezubih usta prskala je pljuvačka na sve strane.

— Tvrdim da Džilbert zna ko je ubio šerifa Beneta. Ako on sam to ne bi hteo sada da kaže, treba ga prisiliti da to učini, pre nego što strada jedan nevin čovek.

Izgledalo je da je starac završio, ili je hteo samo da predahne.

Odnekud iskrsnu Dejvi, brat ubijenog šerifa. Bio je bled kao smrt. Desna šaka raširenih prstiju lebdela mu je nad drškom kolta dok je prilazio Džilbertovom stolu.

— Čuo si šta je rekao Filips — prosiktao je drhtavim glasom. — Imaš li nešto da kažeš, ili ćeš potegnuti kolt?

Uzbuđeni Dejvi Benet nije video nešto što je traper koji je sve to iskosa posmatro, primetio. A on je video kako je Džilbert, dok je Dejvi još prilazio njegovom stolu, izvadio kolt i držao ga jednom rukom skrivenom ispod stola. Upravi li posle izazova kolt naviše, Dejvi će biti mrtav pre nego što dotakne svoje oružje.

Biće to još jedno ubistvo koje će proći nekažnjeno, jer je bilo učinjeno u samoodbrani.

Traper je reagovao brzo. Prišao je Dejviju, stao ispred njega i Džilbertovog stola, i izvadio mu kolt iz kubure.

— Šta ima to da znači, Apači? — pogledao ga je mladić ljutito — Štitiš ubicu svog prijatelja, a mog brata!

Umesto da mu odgovori, traper je uperio njegov kolt u Džilberta.

— Izvuci polako ruku s koltom ispod stola — naredio mu je.

Ovaj je poslušao. Izvadio je ruku i stavio kolt na sto. Onda je ustao. Odsutno je najpre pogledao Filipsa, pa Dejvija Beneta, vratio kolt u kuburu i tromim hodom, potišten i skrhan, kao

da mu se na plećima nalazio teret od dve stotine funti, pošao prema izlazu, Na vratima je zastao, okrenuo se kao da želi nešto da kaže, ali je samo duboko uzdahnuo i izašao na daščani trem ispred dvokrilnih vratnica koje su zalandarale za njim.

Filips mu nije dozvolio da odmakne. Potrčao je i sam prema izlazu.

Svi oni što su bili u krčmi začuše uskoro konjski topot i starčeve psovke koje su ispraćale Džilberta.

Traper ispi piće, pa i sam izađa na trem.

Džilbert je već bio nestao, dok se krhka starčeva figura polako klatila preko ulice prelazeći je naspram Somsovog dućana.

Traper je razmišljao šta da učini. Najradije bi pojahao konja i pošao za Džilbertom, čija je savest, reklo bi se, bila dobro načeta, samo da nije bilo obećanja datog Klejtonu.

Pomirio se najzad s tim da odustane od trke za Džilbertom zaričući se da će ga sledećeg dana još jednom posetiti, ma kako to njemu bilo neprijatno.

Pošto je bilo krajnje vreme da se uputi prema Klejtonovom ranču, on pojaha vranca i pojuri najpre preko ulice za Filipsom da mu zahvali na iskrenosti.

Već mu se približavao kad je sa druge strane ulice, u blizini Somsovog dućana, nešto blesnulo što je privuklo njegovu pažnju.

Bio je to nekakav čovek u tami koji je baš u tom času upravljao pušku prema starcu.

Traper je reagovao munjevito.

— Pazite, Filipse! — viknuo je.

Više u želji da zaplaši tog podmuklog napadača, nego da ga ubije, jer o nekom preciznom pogotku, recimo u ruku, pod tim uslovima nije moglo biti ni reči, ispalio je dva hica u tom pravcu.

Njegova akcija je uspela.

Starac se po upozorenju srušio u prašinu i tako ostao da leži sve dok nije video da je napadač, da li zato što je bio iznenađen i uplašen, ili što je bio pogođen, ispustio pušku pre nego što je iz nje ispalio metak i nestao u pomrčini iza dućana.

Tek tada je ustao i pogledao trapera koji mu je prilazio.

— Izgleda da si mi spasao život, Apači — rekao je. — Ned Filips ti to nikad neće zaboraviti.

— Glavno je da ste vi zdravi i čitavi — uzvratio je ovaj. — I pričuvajte se, Filipse! Večeras ste bili isuviše iskreni i glasni, a neki to ovde u Kentu, rekao bih, ne vole.

— Priznajem da je tako, momče, ali sada mi je mnogo lakše pri duši. Onako sam se smatrao izdajicom svog prijatelja i bilo bi me stid da pogledam ljudima u uči.

Traper se s konja prignu k njemu i reče mu tiho:

— Ja bih vam preporučio da se za izvesno vreme izgubite iz grada.

— I meni se čini da bi tako bilo najbolje.

— Znate li gde je Medveđi potok u planini?

— Kako ne bih znao!

— Pođite njime uzvodno, sve dok ne naiđete na jednu brvnaru. U njoj ćete zateći vašeg i mog prijatelja Endersona. Ostanite s njim sve dok ne dođem po vas.

— Učiniću to još noćas, Apači — obeća starac.

Rastali su se. Filips je odgeguckao prema svojoj kući, a traper je svratio do šerifa Stilmejkera kako bi se malo doterao, pa da zajedno krenu na Klejtonov ranč.

Nije ga zatekao u kancelariji. Njegov pomoćnik mu reče da su ga samo dva — tri minuta ranije obavestili da je Sidni Džilbert, samo što je izjahao iz grada, ubijen.

— Ja ništa ne razumem, Apači — rekao je. — Zašto je Džilbert ubijen?

Ali, traper je razumeo. Pred očima mu je još uvek lebdela slika iz Mek Viljemsovog saluna. Još jednom je video u mislima skrhanu Džilbertovu figuru, čija je uspavana savest prvi put te večeri počela da se budi i da kopa po njegovim neslavnim postupcima.

Onaj kome nije išlo u račun da se Džilbertova savest poput Filipsove, sasvim probudi i napravi još veći lom od onoga koji je starac mnogim slušaocima i gledaocima priredio u salunu, uspavao ju je za sva vremena — kako će mu nešto kasnije Stilmejker saopštiti »sa dva hica iz puške ispaljena iz neposredne blizine u njegove grudi«.

Da li je to bio onaj isti čovek koji je malo kasnije poželeo da i Filipsa ućutka, pitao se traper i promrmljao kao odgovor na ranije pitanje pomoćnika šerifa:

— Ja razumem.

7.

TAJNE KLEJTONOVOG RANČA

Ranč Rokera Klejtona ličio je na pravu malu gradsku četvrt podignutu usred oaze zelenila. Četiri zgrade za stanovanje za Rokera i njegovu Amelitu, za dva njihova sina i udatu kćer i njenog muža, od kojih se ona u sredini, najveća, ne bi postidela nijedne kuće u većem gradu; zatim dve barake za zaposlene kauboje i nekoliko pomoćnih zgrada i daščara za smeštaj stočne hrane, a u zimskim danima i konja, ispunjavale su veliki kompleks zemljišta u blizini reke.

Glavna zgrada se kupala u svetlosti sveća i petrolejki. Nekoliko fenjera postavljenih na doksatu i na visokim direcima od ograde korala osvetljavali su prilaz ljudima i konjima.

Traper i Stilmejker uvedoše konje u koral, koji je već bio ispunjen što domaćinovim, što konjima gostiju, a zatim uđoše u kuću iz koje se čuo ujednačeni ljudski žamor.

Dođoše do širom otvorenih vrata. Duga dvorana pravougaonog oblika, koja se kroz otvorena dvokrilna vrata produžavala u jednu manju iz koje se izlazilo na terasu sa druge strane kuće, pa u vrt i u šumu uz njega bila je puna gostiju.

Usledio je srdačan stisak šake starog Klejtona i topao pozdrav njegove supruge, zatim učtiv pozdrav sinova Irvina i Edgara i njihovih žena, od kojih se nije znalo koja je lepša od koje, da bi se taj red srodnika završio najzad Klejtonovom kćerkom Alisom i zetom Džemsom Bertlosom.

— Dragi prijatelji! Dragi prijatelji! — uzviknu Klejton stišavajući zvanice. — Našeg novog šerifa Stilmejkera poznajete. Međutim, ja sam posebno zadovo-

ljan u ovom trenutku što mogu da vam predstavim mog dragog gosta Toma Lina, poznatijeg kao Apači Tom. Žao mi je što nemam još jednu kćer, jer bih takvog zeta kao što je Apači, rado želeo da imam.

Nekoliko starijih dama zapljeskaše, a taj pljesak prihvatiše i ostali.

Istovremeno domaćin dade znak nekolicini ljudi sa instrumentima što su se nalazili na malom podijumu sa strane, te odjeknu muzika i zvonak glas jednog od njih koji zapeva pesmu, onu koju je već svako dete u tom delu Teksasa znalo:

»Preko prerije jezdi Tom Lin
Baš kao mesec na putu svom.
Teksasom jaše teksaški sin,
Koga još zovu Apači Tom.
Teksaški sin,
Hrabri Tom Lin.

Gvadelupa je i njegov dom.
Ratnik Apača njegov je brat.
A tamo gde je Apači Tom
Tu čarki ima al' nije rat.
Apači Tom,
Hrabri Tom Lin«.

Gromoglasan pljesak nagradi pevača. On je istom merom bio upućen i onome kog je pesma opevala.

Traper se nađe u veoma neugodnoj situaciji. Da sluša laskanje i da bude predmet sveopšte pažnje i divljenja, uvek mu je smetalo. I on je već smislio kako da se oslobodi tih debeljuškastih žena što su sedele sa svojim kaćipernim kćerima i merkale ga od glave do peta.

Stariji Klejtonov sin spasi ga bede najavljujući nove goste:

— Gospođa, gospođica i gospodin Ričardson! Senjora i senjor De Kabalero! Gospođa i gospodin Benet!

Traper se trže.

Pred njim su se nalazili roditelji Dejvija i ubijenog Kirka Beneta, on poguren starac izbrazdana lica, bez ijedne dlake na glavi, ona tiha i smirena starica blagog osmeha na usnama začinjenog skrivenom patnjom i pitome lepote koja je zračila iz cele njene krhke figure.

— Rokeru — zabrunda stari Benet — došao sam ne da se veselim, jer nama nije do veselja, već samo da tebi i Ameliti čestitamo pedesetu godišnjicu braka sa željom da još dugo poživite.

On zatim priđe traperu i stavi mu ruku na mišicu.

— Maločas sam čuo Tome o onome što se večeras zbilo u Mek Viljemsovom salunu. Ne obraćaj pažnju na trabunjanja onog izlapelog Filipsa koji pokušava da opravda svog prijatelja Endersona.

— I vi ste, znači, ubeđeni da vam je Enderson ubio sina? — upita traper razočarano.

— Zar ga nisu videli? — uzvrati starac žustro pitanjem — Zašto bi Džilbert lagao?

Htede da mu kaže šta se dogodilo Džilbertu, ali ga u tome omete glas gospođe Benet.

— Džek! — izbaci ona prkosno samo tu jednu reč koja je bila dovoljna da se starac naljuti.

— Dobro! Dobro! Znam . . . — reče podižući ruke kao da se predaje. — Ti nikad nećeš verovati da je ona bitanga oduzela život tvom sinu U redu! Ćutaću.

— Enderson to nije učinio. On to nije mogao da učini čoveku s

kojim je zajedno rastao i ratovao — šumio je tihi glas gospođe Benet. — Materinsko srce mi govori, Džek, da ga nije ubio Kordel.

Starac se ljutito okrenu i priđe grupi ljudi koja je stajala kraj prozora.

— Ti bar, Tome, ne smeš poverovati tim pričama da je Kordel ubio Kirka. Bio si, i jednom, i drugom prijatelj i dobro ih poznaješ — obrati se starica traperu.

— Ja u to, gospođo Benet, ni jednog trenutka nisam poverovao — uzvrati ovaj. — Potrudiću se da saznam ko je ubio Kirka.

— Učini to, Tome — nasmeši se žena i priđe svom mužu.

Traper ostade sam. Vazduh pun duvanskog dima poče da ga guši, a radoznali pogledi nekoliko žena i devojaka, koje su se sašaptavale pokazujući diskretno glavom prema njemu, izazvaše ono neprijatno osećanje bespomoćnosti, kad čovek shvati da mu sopstvene ruke smetaju i da ne zna kud će s njima.

Potraži pogledom Stilmejkera, ali je ovaj uveliko ćaskao s jednom starijom damom i njenom kćerkom.

Pošto ni s te strane nije bilo spasa pošao je prema manjoj prostoriji i terasi da bi potražio osveženje na večernjem vazduhu.

Kraj samih vrata čekalo ga je novo iznenađenje.

Čovek pedesetih godina, prosedih i nešto dužih zalisaka, u gizdavom odelu, koji je tu stajao s mladom plavušom, ne baš lepom, ali u svakom slučaju privlačnom, razvuče usne u osmeh i raširi obe ruke prema njemu.

— Apači, kako se radujem! Jedva sam čekao da se sav onaj ceremonijal svrši i da vam priđem — reče on iskreno obradovan i tek po njegovom glasu traper shvati da je već čuo i video tog čoveka.

Počeo je da se priseća. Bio je to jedan jedini njihov susret pre nekoliko godina. U jednoj gužvi u El-Pazu, on je pritekao u pomoć tom čoveku.

— Ne sećete se više Teksa Herberta, kom ste spasili život? — tresao mu je čovek ruku podsetivši ga tako i na svoje ime. Zatim se obratio plavuši: — Draga moja, to što nisi oca izgubila u svojoj trinaestoj godini treba da zahvališ ovom divnom čoveku.

Govorio je glasno kao da je želeo da oni što su oko njih stajali čuju svaku njegovu izgovorenu reč.

U tome je, izgleda, uspeo.

Onda uhvati malu ručicu svoje kćeri i tutnu je u traperovu šaku.

— Moja kćer Edna, Apači. Znam da ćete poželeti da poigrate s njom koju igru. Zato vas neću zadržavati. Kasnije ćemo se još videti. Samo pazite, moja kćer igra izvrsno — šalio se i smejao naglas dok je odlazio ostavljajući ih zbunjene.

Ono neprijatno osećanje kod trapera poče da dostiže vrhunac. Samo kad bi se dokopao terase i svežeg vazduha!

Inteligentna devojka je već bila primetila po njegovom znojem orošenom čelu da se taj stasiti i lepi orijaš ne oseća baš najprijatnije u toj uštogljenoj sredini i da bi mu bilo mnogo prijatnije kad bi se nekako izvukao iz nje. Zato predloži:

— Izađimo na terasu. Ni meni se ne igra. A otac, kao i uvek, preteruje kad govori o mom igranju.

Uhvatila ga je ispod ruke kao da su stari poznanici i povela prema terasi. Osmeh joj nije silazio s usana i ona mu se u trenutku kad je na svom licu osetio blagotvorno milovanje povetarca učini lepšom od svih devojaka u Klejtonovoj kući.

Na terasi nije bilo nikoga. Nekoliko stepenika vodilo je sa nje u veliki vrt pun cveća, na koji se nedovezivala šuma.

— Hoćete li da čujete nešto veoma interesantno što je meni maločas ispričao moj otac? — tražila je devojka način kako da razbije traperovu tremu.

— Veoma rado — odvrati ovaj osećajući se mnogo bolje.

— Otac je sišao u vrt i razgledajući ga zašao u šumu. Baš kao i vi želeo je čistog vazduha i malo da se prošeta. Ni njemu nisu prijatni ovakvi skupovi po zadimljenim prostorijama — pričala je devojka. — Na početku šume, a u blizini jedne daščare, primetio je neka kola u koja su bila upregnuta dva konja. Dva čoveka su iz te daščare nosila između sebe nešto poveliko što je bilo uvijeno u platno. Taj zavežljaj su upravo stavljali na kola.

Devojka je zastala kao da je želela da proveri kakvo je interesovanje izazvala priča kod njenog pratioca.

— Šta se dogodilo dalje? — podstaće je on.

— Ljudi su ga primetili i zastali, reklo bi se malo zbunjeno. Pozdravio ih je, ali mu oni nisu otpozdravili. Štaviše, gledali su ga mrko, čak neprijateljski, tako da se počeo osećati veoma nelagodno. Shvatio je da je najbolje da se vrati. Tako je i učinio. Sve do terase pratio ga je jedan od one dvojice. Seća se da je bio Meksikanac... Zar to nije čudno, gospodine Line?

— Veoma.

— Zašto ih je do te mere njegova pojava uznemirila i zbog čega su se bojali? — postavila je devojka pitanje na koje ona sama nije mogla da odgovori.

— Verovatno su imali nekakvog razloga za to — reče traper.

Tu je već bilo nečega interesantnog za trapera. Zaista, šta su ta dva čoveka, krišom, u vreme kad se odvijala svečanost u kući, tovarila u kola zavučena u šumu i mrak?

Devojčin glas ga je prenuo.

— Možda bi bilo vredno da i vi to pogledate — rekla mu je.

— Kako da vas ostavim samu?

— Samo vi idite... Eno, otac mi prilazi.

On jedva dočeka taj predlog iz više razloga, pa siđe u vrt i uputi se prema šumi.

Ono o čemu mu je devojka pričala i sam je ubrzo ugledao. U blizini jedne daščare, čija su vrata bila otvorena, nalazila su se kola u koja su bila upregnuta dva konja.

Kraj kola, na nečemu što se nalazilo na zemlji, sedeo je Meksikanac, okrenut leđima prema terasi. Bio je to, znači, stražar na kog je naišao i Teks Herberg. On, međutim, trapera nije primetio, jer ovaj nije pošao istim putem, već zaobilazno, tako da se našao sa Meksikančeve bočne strane.

Sve je to podsticalo veliku traperovu radoznalost i on se reši

da na svaki način zaviri u ta kola. Ali, kako da to učini kad se Meksikanac nije odmicao od njih?

Reši se na već oprobani trik. Podigao je kamen i baci ga u krošnju drveta koje se nalazilo nedaleko od kola. Kamen je proizveo dvostruk šum: najpre onaj dok je proletao niz granje, a zatim onaj kad je pao na zemlju i zakotrljao se.

Te iznenadne šumove u tišini šume niko ne bi mogao da razlikuje od koraka čoveka koji je prilazio.

Stražar skoči.

Nekoliko časaka je pomno osluškivao.

Još jedan kamen prolete kroz krošnju i pade tamo gde je maločas pao prvi.

Stražar se više nije dvoumio da li da ostane, ili da ode tamo i pogleda. Mačjim korakom pretrča prostor do drveta, a onda se saže, oslušnu, pa stopu po stopu pođe napred držeći u ruci isukani nož iz kanije.

Bio je to trenutak kad se traper odluči da priđe kolima. On to i učini.

Preko nekoliko omanjih sandučića nalazio se veliki smotuljak o kome mu je devojka govorila, a koji je na tri mesta bio obmotan konopcem. Da ga razgrne nije mogao i on izvuče oštar lovački nož kojim razreza tkaninu na jednom mestu u dužini od dva pedlja.

Kad je zatim zavukao ruku u rasekotinu, gotovo uzviknu od iznenađenja. Pod rukom oseti kundake pušaka, kojih sigurno u tom smotuljku nije bilo manje od četrdeset.

Njegovim mozgom prolete saznanje da se nalazi u gradu čija je okolina bila uvek puna bandita i, onih što su maštali da tek oslobođeni Teksas ponovo vrate Meksiku.

Ali u istom času kad je pomislio da je otkrio punkt za snabdevanje bandita oružjem i municijom, i to u kući uglednog čoveka i domaćina, oseti veoma jak udarac po glavi od koga svest poče da mu se muti i ispred njega sve da iščezava.

*

Kad se osvestio, ležao je na divanu u jednoj lepoj sobi. U glavi mu je još uvek tutnjalo, ili je to bila graja gostiju koja je odnekud dopirala. Pogled mu je na početku bio zamućen i tek kad poče da se bistri, on spazi kraj sebe dve osobe: starog zabrinutog Klejtona i jednu lepu obnaženu žensku ruku koja mu je pridržavala hladnu oblogu na čelu.

Bila je to jedna od prelepih starčevih snaha od čije bi se samo blizine bolestan čovek već osećao bolje.

Traper smače oblog, uspravi se i sede.

Kao da je to bio znak koji je mlada žena očekivala, ona se nakloni, osmehnu se i izađe. U sobi ostade samo Klejton.

— Neću nikada oprostiti tom ludaku što mi je priredio ovakvu sramotu — vajkao se starac. — Udariti mog najdražeg gosta, to je isto kao i udariti mene. U stvari, Apači, on te nije prepoznao u mraku. Primetio te je kraj kola sa oružjem i pomislio da si kradljivac koji će već sledećeg trenutka skočiti na kola i oterati ih

zajedno sa puškama i municijom.

— Isplatilo bi se — pokuša traper da se našali. — Bio je to poprilično broj pušaka i sandučića s municijom.

Podigao je tešku glavu i pogledao starca očekujući njegovu reakciju.

Klejtonove oči su bile mirne, bezazlene kao u deteta i plave kao nebo.

— Sve je video gospodin Herbert, odmah me obavestio i pomogao mi da te unesemo u ovu sobu, tako da tu moju sramotu, na sreću, niko od gostiju nije video — nastavi starac. — A što se tiče kola sa oružjem i municijom, njih je dovezao moj zet iz El-Paza — rekao je bez okolišenja i trunke uzbuđenja, da bi odmah potom pružio obrazloženje:

— Ovo je, kao što i sam znaš, Apači, nemiran kraj. Imam dosta kauboja, ali će mi ih biti potrebno još. Koltovi nisu za svaku priliku, a kremenjače se ne mogu uporediti sa ovim novim puškama koje koriste gotove metke. Zato mi je bilo potrebno ovo oružje — završi starac i pokaza rukom iza traperovih leđa.

Okrenuo se i bio zapanjen. Na podu su se nalazili onih nekoliko sanduka s municijom i zavežljaj s puškama.

Traper ustade i priđe toj gomili.

Ali, samo što se saže, zagleda smotuljak i razgrnu krajeve platna u koje su puške bile umotane, oseti kako mu nešto prostruja telom, nešto od čega ga glava ponovo zabole od nagle navale krvi. Zar je mogućno da taj naizgled dobroćudni starac sa očima pitomim kao u jagnjeta, ne govori istinu?

Jer taj smotuljak koji je dobro zagledao sa svake strane nije bio onaj koji je on video na kolima. Na platnu nigde nije bilo dugačke rasekotine, a u njemu se nije nalazila ni polovina pušaka koje su se nalazile u kolima.

Hteo je da proveri, pa je upitao:

— Jesu li to puške i municija koje sam maločas video u kolima kraj daščare?

— Jesu. Dok si još bio u nesvesti doneli su ih ovamo — odvrati starac ne trepnuvši.

Najradije bi mu sasuo u lice da ne govori istinu, ali mu se to u ovom trenutku nije učinilo pametnim.

Kopkalo ga je gde je onaj zavežalj s puškama koji se nalazio u kolima i koji je on dobro obeležio. Pitao se, kakve su to rezerve iz kojih se izvlači toliki broj pušaka i sanduka s municijom. Pokaže li starcu da ne veruje njegovim rečima neće postići ništa, osim što će mu staviti na znanje da treba da se čuva i da utre svaki trag.

Baš zato traper odluči da ćuti, da izigrava naivna čoveka koji je zbog svoje glupe radoznalosti dobio udarac po glavi.

Izgledalo je da je veselje u susednim odajama dostiglo vrhunac. Kuća je odzvanjala od bendža, violine i gitara i ljudskih glasova, i tresla se od razigranih nogu.

— Jesi li spreman da se vratiš među moje goste? — zapita ga domaćin.

— Radije bih neopaženo otišao.

Klejton je bio ožalošćen, ali je morao da uvaži opravdanost

takve odluke. Zato ga je odveo na sporedni izlaz, pozvao jednog kauboja i naredio mu da dovede iz korala Apačijevog vranca, pa pošto se po ko zna koji put izvinio zbog nepredviđene nezgode, poželeo mu je laku i prijatnu noć i vratio se u kuću.

*

Traper je pošao, ali je znao da neće daleko. Shvatio je da ne može da napusti ranč dok još jednom ne ode do daščare u blizini koje su se nalazila ona kola natovarena puškama i municijom. Dotle će slučaj Kordela Endersona i Kirka Beneta morati malo da sačeka.

U tom trenutku traper nije mogao da nasluti da između onoga što je na Klejtonovom ranču otkrio i onoga zbog čega je sišao s planine i došao u Kent postoji čvrsta veza i da rešavanjem jednog problema istovremeno rešava i drugi.

Zastao je i pogledao oko sebe. Zatim je okrenuo konja napravio širi polukrug oko zgrada na ranču, zašao sa te strane u onu istu šumicu i ubrzo se našao ponovo u blizini daščare.

Sakrio je konja, izvadio kolt i oprezno pošao prema zgradi, ali sada sa njene zadnje strane. Želeo je ovog puta da izbegne svako moguće iznenađenje. Kad je provirio iza jednog ugla, ugledao je ona ista kola, ali sada prazna i bez ijednog konja. Vrata na daščari su bila zatvorena pomoću metalne poluge i velikog katanca, a od stražara pred njom ili u njenoj blizini nije bilo ni traga.

Već je bio spreman da poveruje u starčevu priču kad mu pažnju privuče nešto što se nalazilo u travi.

Svetlost ispred kuće i sa direka oko korala dopirala je koliko-toliko i do daščare, te on u travi sasvim lepo vide sveže, duboke tragove kolskih točkova, koji su vodili od daščare nekud kroz šumu.

Ali to nisu bili plitki tragovi ovih kola koja su bila najpre isterana iz daščare i samo do tog mesta dovezena.

Oni što su ga iznenadili i onesvestili postupili su lukavo. Već utovreni zavežljaj sa puškama i municijom, koji je on video u ovim kolima, prebacili su u druga i nekud odvezli.

Računajući, možda, da će on pre nego što ode sa ranča još jednom doći do daščare i do kola, ostavili su kola bez onoga što je bilo u njima, dokazujući tako Klejtonovu tvrdnju da je ono što je on video u njima bilo preneseno u sobu u kojoj se osvestio.

Pri tom su napravili dvostruku grešku: prva je bila ta što je traper odmah otkrio da uneseni zavežljaj sa oružjem nije bio onaj koji je video u kolima i druga, što su baš tragovi onih drugih kola otkrili njihovu neuspelu prevaru, i potvrdili da je smotuljak koji je dobro obeležio svojim lovačkim nožem, zajedno sa sanducima municije, otišao u sasvim drugom pravcu. Kuda?

Pitanje koje se samo od sebe nametnulo bilo je logično: kuda su otišla kola puna pušaka i municije? To pitanje je veoma zagolicalo traperovu znatiželju.

Više nije imao razloga da se zadržava pred daščarom i praznim kolima.

Vratio se mestu na kom je ostavio vranca i pojahao ga, usmeravajući ga u onom pravcu u kom su vodili duboki tragovi kola kroz šumu.

8.

PO KOLSKOM TRAGU

Zahvaljujući samo dubokom tragu koji su kolski točkovi ostavili u travi i mekoj zemlji i tome što kola nisu išla nijednim od puteva koji su vodili na ranč i sa njega, na kojima bi se izgubili, traper je po pomrčini, istina s mukom, mogao da prati tragove točkova.

U svitanje dana oni ga dovedoše na desnu obalu rečice Kojote, a sa njene druge obale povedoše pravo prema obroncima Planina Apača. Da su se uputili ma na koju drugu stranu ne bi se toliko iznenadio kao sada kada je video kuda su kola otišla.

Jer, bar je on znao da osim indijanskog plemena Apača i nekoliko lovaca, na toj planini nema nikakvih razbojničkih bandi kojima bi taj tovar municije mogao biti namenjen. Pa, kome je, onda, on bio upućen?

Sada kada je bilo sasvim svanulo i kad je rumen na istoku pokazivala mesto na kom će se uskoro pojaviti sunce, tragove je mogao da prati mnogo lakše, a time i brže, čak i kad je konj galopirao i da tako nadoknadi vremensku razliku koja je postojala između kola i trojice njenih pratilaca na konjima, i njegovog neumornog vranca.

Još sat jahanja i na proplanku jednog od prvih brežuljaka spazi mesto na kom su se oni koje je pratio zaustavili i ložili vatru.

Sjahao je.

Pepeo je mestimično bio topao, a jedna dogorela grana, iako posuta vodom i izgažena, sačuvala je u sebi nekoliko varanica koje zaiskriše, a drvo zapucketa kada u njega dunu. Po njegovoj proceni, od trenutka kad su kola krenula s tog mesta, nije prošlo više od dvadesetak minuta.

A oni su išli i dalje na jug, zadirući sve više u Planinu Apača. Peli su se sve više kao da su krenuli u sam logor njegovih prijatelja Indijanaca.

Sa blizinom onih koje je pratio raslo je i uzbuđenje. Shvatio je da će slučaj Kordela Endersona morati da sačeka dok ne razmrsi ovo klupko koje se počelo odmotavati na Klejtonovom ranču i doseglo sve do ove planine.

Uskoro ih je ugledao. Ugledao je kola i tri jahača kraj njih kako se penju uz obronak jednog golog kupastog brega.

Zaustavio je vranca i čekao sve dok se nisu popeli, ali u trenutku kad je nameravao da izađe iz zaklona i da u jednom dahu savlada tu uzbrdicu, spazi kako su oni opet stali i kako ljudi, od kojih je jedan imao veliki meksikanski sombrero na glavi, sjahaše.

Treba li to da bude kraj puta? Je li to mesto na kom će se sresti sa onima kojima je tovar donesen?

Ljudi su se uzmuvali. Nestali su iza nagiba na suprotnoj strani, dok su kola i konji, sa voza-

čem na njima, ostala na mestu na kom su se zatekla.

Možda bi sada trebalo da sleti niz padinu i uzleti uz obronak tog golog brda? Ipak, ma koliko da ga je znatiželja terala napred, reši se da sačeka. Najzad, s tog mesta imao je veoma lep pogled na čitavu okolinu, a razdaljina nije bila tolika da je ne bi mogao brzo prevaliti — ako bude potrebno.

Ljudi su se vratili s naramcima zelenog granja koje potrpaše na gomilu. Jedan od njih se saže nad tom gomilom i uskoro se izvi sa nje stub beličastog, gustog dima, pre nego što se pojavio plamen.

Traper je očekivao da će neko uz pomoć ćebeta poslati dimne signale, ali to se ne desi. Dim se neprestano uzdizao u jednom neprekidnom stubu.

Traperov pogled je tražio nešto po brdima unaokolo.

Ubrzo je to ugledao. Isti takav gusti beličasti dim u vidu neprekidnog pravog stuba ukaza se daleko i visoko na jednom bregu, prema jugu i središtu planine. Odgovor je, znači, došao, ali odakle? Ko je taj što iz neposredne blizine logora plemena Apača daje dimni signal bledolikim razbojnicima?

Trebalo je da dođe ono glavno: da kola sačekaju onoga koji je odgovorio na dimni signal, ili da mu pođu u susret.

Desilo se ovo drugo. Ljudi poskakaše na konje, kočijaš ponovo zauze svoje mesto i svi nestadoše na ogoleloj padini sa suprotne strane brega.

Istog časa traper slete u podnožje tog istog brda, pa nagna vranca na ogolelu uzbrdicu. Kamenje se odronjavalo i zemlja se osipala pod konjskim kopitama. Ali sada, kada su oni koje je pratio bili sa druge strane, to i nije bilo važno. Važno je bilo skratiti rastojanje, prilepiti se uz kola i ne ispuštati ih iz vida.

Bio je na bregu. Čitava gomila onog upaljenog granja tek sada se bila pretvorila u plamen.

Potražio je pogledom zaklon do kog je mogao sići i pratiti ono što se dešavalo s druge strane do trenutka kad bude mogao i on da nastavi put dalje za njima.

Nekoliko desetina koraka niže ugleda veliku stenu, izvanredno izviđačko mesto, i pođe prema njoj.

Taman je bio sišao s konja, priljubio se uz nju i počeo da šara pogledom po padini, kad s jedne i druge strane te stene iskrsnuše pred njim dvojica s puškama uperenim u njegove grudi.

Jedan je imao umašćen, stari kaubojski šešir, a drugi meksikanski sombrero. I jedan i drugi su se podsmešljivo cerili uz očigledan osećaj zadovoljstva.

— Dobro nam došao, veliki Apači-Tome! — podsmehnu mu se onaj sa sombrerom.

— Mislio si da smo naivni — dodao je onaj sa umašćenim šeširom.

— Odavno smo primetili da nas pratiš, ali smo čekali na podesno mesto na kom ćemo ti prirediti neprijatno iznenađenje — cerekao se Meksikanac.

Traper je bio nem, nepokretan. Nije mu preostalo ništa drugo nego da posluša onoga što je nosio sombrero, da podigne ruke i da se okrene kako bi mu izvukao kolt iz kubure i lovački nož iz kanije o pojasu.

Sa leve strane brežuljka pojaviše se i druga dvojica. Jedan je bio predvodnik Klejtonovih ljudi Fil.

— Vidi, File, kakvu smo ptičicu ulovili — dočeka onaj sa umašćenim šeširom predvodnika.

— Znači, nisam pogrešio kad sam rekao da nas neko prati — odvrati ovaj. — Apači Tom! Bar tebi bi trebalo da bude poznato, Apači, da čovek koji nekoga prati ne treba da izlazi brzo i nesmotreno iz svog zaklona. A ti si maločas na onom bregu za nama izleteo tako kao da si namerno želeo da nam se pokažeš.

Predvodnik Fil je imao pravo i njegov prekor je bio sasvim na mestu. Traper se tog jutra, u prevelikoj žurbi i znatiželji nije držao tog pravila, i to bi ga sada kad se nalazio u njihovim rukama moglo veoma skupo da košta.

— Drugi put neću napraviti istu grešku.

Fil pršte u smeh. Pridružiše mu se i ostala trojica.

— Na tvoju žalost, Apači, druga prilika ti se neće ukazati — zacereka se onaj sa umašćenim šeširom. — File, da ga još ovde pošaljem u večita lovišta njegovih crvenokožih prijatelja?

Ovaj odgurnu njegovu pušku u stranu.

— Misliš li, budalo, da je ubiti Apači-Toma isto što i ubiti Sidnija Džilberta?

— Zašto da ne? — cerekao se onaj i dalje. — Štaviše, ti si Sidniju sručio dva metka u grudi, a ovom će biti dovoljan samo jedan. Dugujem mu ga još od sinoć kad me umalo nije ubio kraj Somsovog dućana, dok sam očekivao Filipsa.

— Treba ga ucmekati — pridruži mu se i Meksikanac. — Kojoti će imati izvrsnu gozbu.

— Ne trabunjaj bar ti, Antonio. Vaši pileći mozgovi ne shvataju da je on bio na ranču gospodina Klejtona i da, možda, neko od njegovih zna da je on pošao za nama. Ne! Kad obavimo posao odvešćemo ga gazdi, pa neka mu on prereže grkljan. Jasno?

Ostali se pokunjiše.

— Jasno — uzvratiše, iako se s njegovim predlogom nisu slagali.

— Milte — reče tada predvodnik onome sa umašćenim šeširom — veži da dobro i baci na kola. Tebe i njega ćemo ostaviti u dolini dok mi tamo gore ne predamo puške. Možda je bolje da ne vidi baš sve... Ti, Lestere — obrati se četvrtom, jednom mršavom i tihom momku — povedi njegovog konja.

Traperov mozak je prihvatao samo pojedine predvodnikove reči.

Tog trenutka on je bio zaokupljen nečim mnogo važnijim: saznanjem da su ovi zlikovci sa Klejtonovog ranča ubili Sidnija Džilberta i nameravali da ubiju Neda Filipsa.

Ako su oni ubili Džilberta bojeći se da će on odati ime ubice Kirka Beneta, nije li tada Roker Klejton, za koga sva četvorica rade, takođe upleten u ubistvo šerifa? Nije li on držao sve konce u vezi s time, kao i sa ovom isporukom oružja? Pitanja su se gomilala, a on nije nalazio nijedan odgovor koji bi ga bar polovično zadovoljio.

9.

PODOZRIVI CRVENI SOKO

U poslednje vreme, Crveni Soko, bratanac poglavice Apača Mudrog Dabra i nerazdvojni drug Apači-Toma primetio je da se u logoru nešto čudno dešava. U vigvamu Orlove Kandže, jednog od najistaknutijih i najhrabrijih njegovih saplemenika, fanatičnog protivnika belog čoveka i do bolesti ambicioznog ratnika kog je samo čvrsta ruka starog poglavice sputavala da ne počini neku glupost koja bi skupo koštala celo pleme, smenjivali su se pojedinci i grupice u svako doba dana i noći.

Oni bi, zatim, sa Orlovom Kandžom odlazili u lov ili izviđanje, često ustajali veoma rano da bi se kasno u noć vratili, ne pružajući nikome nikakvo objašnjenje.

Pre dva dana postupci Orlove Kandže bili su Crvenom Sokolu posebno zagonetni i podozrivi. U osvit zore nestao je sa grupom onih što su se kod njega okupljali, da bi se prilično bučno vratio, pred zalazak sunca kad se vratio, u ruci je ponosno držao novu pušku čiji je kundak bio okovan i sa strane ukrašen srebrnim pločicama i izglačanim belim kostima.

Pričao je razmetljivo kako je taj trofej stekao u sukobu sa grupom bledolikih koji su pokušali da prodru u lovišta Apača.

I dok je puška kao kakva svetinja išla od ruke do ruke zadivljenih ratnika, Orlova Kandža je ponosno stajao i svojim prezrivim i nadmenim pogledom, koji je znao da bljesne neskrivenom mržnjom, odmeravao one u čijim očima nije video onoliko divljenja, koliko je želeo da vidi.

A on, Crveni Soko, zahvaljujući svom prijatelju Apači-Tomu, kog su u logoru zvali Visoki Jasen, poznavao je oružje belih ljudi bolje nego ijedan drugi Indijanac. Čim je tu pušku uzeo u ruku i dobro je zagledao shvatio je da Orlova Kandža ne govori istinu.

Bio je to potpuno nov primerak novog modela sa punjenjem pomoću gotovog metka. Iz te puške nije bio ispaljen još nijedan metak, što je mogao zaključiti po ostacima masti kojim je oružje fabrički podmazano. Pa ipak, čak i za podozrivo oko Crvenog Sokola bila je tajna kako je taj neiskreni i hvalisavi ratnik došao do te prekrasne vatrene strele.

Od tog trenutka Crveni Soko je odlučio da posveti više pažnje Orlovoj Kandži. O tome još nije hteo da kaže ništa čak ni poglavici Mudrom Dabru. Jer, zašto bi bilo potrebno unositi nemir samo na osnovu izvesnih sumnji i pretpostavki?

Baš zato je te noći, kad su teški kišni oblaci natkrili logor Apača, umesto da leži na mekim krznima u svom vigvamu, sedeo na grani jednog krošnjastog drveta u sredini logora, sa koje je mogao da vidi sve ono što se u logoru zbivalo. Njegovu posebnu pažnju te noći privlačio je vigvam Orlove Kandže.

Mladi Indijanac je strpljivo čekao. Široka rakljasta grana omogućavala mu je da se udobno smesti. Bio je siguran da ga odozdo, čak i kad bi znali da je on na drvetu, niko ne bi mogao videti.

Vreme je prolazilo i on je počeo da oseća umor. Počeo je da gubi nadu da će se te noći dogoditi ma šta od onoga što bi ga moglo interesovati, a što je na svaki način očekivao. Jer, koliko je mogao da oceni, bila je prošla ponoć, a logor je spavao mirnim snom. Zastor na vigvamu Orlove Kandže, koji se nalazio nedaleko od drveta, nije se još pomicao.

Počelo je da ga napušta strpljenje. Već je tražio oslonac za nogu da bi sišao, kad je njegov pogled još jednom pošao prema vigvamu Orlove Kandže.

Umesto zastora na vigvamu spazio je u otvoru snažnu figuru Orlove Kandže kako se proteže, pa prelazi na drugu stranu i nestaje u jednom drugom vigvamu. Za to vreme u ruci je držao pušku, a preko leđa mu se nalazio tobolac sa strelama, dok su mu o pojasu visili tomahavk i lovački nož.

Tamo se zadržao samo nekoliko trenutaka, a kad se zastor ponovo podigao, iz vigvama su pored Orlove Kandže izašla još dva ratnika.

Orlova Kandža je to ponovio još tri puta u tri druga vigvama, tako da je na kraju grupa od devet ljudi, ne obraćajući pažnju na dremljivog stražara kraj logorske vatre, što je još tinjala, žurnim korakom napustila logor i zamakla prema mestu na kom su se nalazili mustanzi.

To je već bilo nešto! Crveni Soko siđe s drveta. Njegov mustang ga je čekao spreman skriven u žbunju u neposrednoj blizini i on ga povede na onu stranu na kojoj su zamakli Orlova Kandža i njegova pratnja.

Mukli bat konjskih kopita natera ga da se skloni brzo u šipražje. Odmah potom pored njega projahaše Orlova Kandža i ostali i nestadoše u šumi.

U pomrčini kakva je bila usred noći u šumi nije predstavljalo nikakav problem da ih prati, čak i iz neposredne blizine. Niko se od njih nije osvrtao, niti je ikome padalo na pamet da ih neko prati.

Čim zamakoše malo dublje u šumu, Crveni Soko pojaha svog belog mustanga i upravljajući se prema šumu koji su za sobom ostavljali, pođe za njima.

Jasno ih je ugledao prvi put posle dva sata neprekidnog jahanja, kada su izbili na jedan čuvik sa proređenom šumom. U praskozorje, ugledao je deset jahača kako bez neke žurbe kaskaju kroz proređenu šumu. Između drveća jahali su jedan za drugim, kao da žele da noge jednog mustanga nagaze tačno na tragove nogu onoga što je išao ispred njega.

Još pola sata jahanja i oni se zaustaviše.

Na levoj strani od mesta na kom su zastali uzdizao se brežuljak koji je dominirao tim delom Planine Apača, a sa kog se pružao nesmetan pogled na sve ono što se oko njega i ispod njega moglo videti.

Gledajući ih kako sjahuju s mustanga i odlaze prema šumi ostavljajući ove u gomili samo s jednim čuvarom, Crveni Soko shvati da je došao trenutak kad će se sigurno nešto dogoditi.

Brežuljak s leve strane učini mu se kao najpogodnija osmatračnica i on potera belca uz njegovu strminu.

Prvo što je odozgo video bio je tanak, prav i neprekidan stub plavičasto-belog dima, koji se dizao iz doline. Pomisli da se tamo odakle se taj dim uzdiže nalazi neki neoprezni bledoliki koji i ne sluti u kakvu ga nevolju može uvaliti vatra koju je na takav način naložio.

Ali, kad uskoro ugleda isti takav stub dima koji se sada uzdizao sa brežuljka na kom su se nalazili Orlova Kandža i njegovi pratioci, zamisli se.

Signali su, znači, bili izmenjeni. Veza je bila uspostavljena. Trebalo je očekivati ono što će se posle toga dogoditi, bilo tamo dole, u dolini, ili na ovim brežuljcima.

Pogled mu ponovo potraži Orlovu Kandžu.

On i njegovi pratioci sada su sedeli oko razbuktale vatre ne pokazujući nameru da će uskoro krenuti. Jedan je stajao po strani i gledao prema dolini u kojoj je nestajao onaj stub dima.

Prošlo je više od jednog sata dok Crveni Soko u podnožju brega na kom su bili Orlova Kandža i njegovi ljudi ne ugleda nekakva kola s kočijašem i trojicom jahača oko njih.

Istovremeno ih je ugledao i indijanski stražar, jer je otrčao onima oko vatre.

Posle toga svi poustajaše i priđoše mestu sa kog su mogli da vide kola i jahače.

A tamo dole, kola se zaustaviše.

Neko ko je ležao u kolima, podiže se i skoči na zemlju. Tom čoveku su bile vezane ruke na leđima i po tome kako ga je jedan od jahača s meksikanskim šeširom udario nogom u leđa, ne silazeći s konja, moglo se zaključiti da je on zarobljenik ostalih.

Jedan drugi jahač ostade s njim, a vozač u pratnji preostale dvojice potera kola uz blagu padinu prema susednom brežuljku.

Crveni Soko uze konja za uzdu i stranom zaklonjenom od pogleda ratnika i stražara u podnožju siđe do jednog zaklona. Mustanga je tu ostavio, a on se prikrade grupi kamenja obraslog žbunjem.

Kola su već izbijala na vrh, tačnije rečeno, dvojica jahača su se bila uspela, dok su kola, tražeći podesniji teren, napravila luk da bi se uskoro i ona pojavila na vrhu.

Tek tada im Orlova Kandža priđe i pope se na kola s jednim svojim ratnikom i jednim od dvojice belih ljudi koji su ih dopratili. Čuli su se njihovi glasovi, ali se nijedna reč nije mogla razumeti.

U tom trenutku one i nisu bile toliko važne, koliko ono što su taj bledoliki i Orlova Kandža sa svojim pratiocem posmatrali u kolima.

Beli čovek kraj Orlove Kandže presekao je nožem konopac na nečemu što je bilo uvijeno u platno i Crveni Soko vide kako Orlova Kandža razgrće to platno i izvlači — pušku.

Da! Bila je to puška, jedna od ko zna kolikog broja pušaka koje su dovezene tim kolima. Orlova Kandža je podiže, zagleda je zadivljeno sa svake strane, pa u jednom trenutku, čak, nanišani u svoje ljude kraj kola.

Do ušiju Crvenog Sokola dopreše smeh i graja zadovoljnih ljudi.

Kolima poče da prilazi jedan po jedan Indijanac i Orlova Kandža da slaže na njihove ispružene ruke puške, baš kao poveće grane pripremljene za logorsku vatru.

Crveni Soko je brojao. Kad je i poslednji ratnik otišao sa svojim naramkom, nabrojao je trideset pušaka.

To ga zapanji i on na časak samo zamisli šta bi tih trideset novih vatrenih strela moglo da predstavlja u rukama razuzdane gomile koju bi predvodio taj zanesenjak što nikad nije prestao da sanja o tome kako će jednog dana postati poglavica svih Apača.

Ratnici su raspodelili puške na svoje mustange, uvlačeći ih u kožne vreće koje su bili poneli, pa se iznova vratiše kolima. Petorica primiše po sandučić municije.

Crvenom Sokolu, ipak, nešto nije bilo jasno: šta će Orlova Kandža dati onome koji je poslao toliko vatrenih strela koje predstavljaju ogromno bogatstvo? Čak i kad bi celo pleme prikupilo sva krzna od ulovljene divljači, koja nisu iskorišćena za prekrivanje vigvama i za ležajeve u njima i kad bi iščeprkali po neki grumenčić zlata, sve to ne bi bilo dovoljno da bi se platilo tih trideset pušaka i pet sandučića municije.

A Orlova Kandža i njegovi ratnici nisu ništa predali tim ljudima što bi moglo poslužiti bar kao uzdarje približne vrednosti!

Posao je bio završen.

Posedali su svi oko vatre. Lula je počela da šeta od ruke do ruke, a boca s viskijem, koju je čovek s meksikanskim šeširom izvukao pre toga iz bisaga nije ispuštana sve dok nije obišla krug i vratila mu se prazna. Tek tada je on zavitla i razbi o jedan kamen u paramparčad.

Tu više nije bilo ničega što bi Crvenog Sokola moglo da interesuje. Njegovu pažnju sada privuče onaj stražar u podnožju i nesrećni čovek, kog, ako mu se ne pomogne, sigurno nije očekivala vesela sudbina. Reši se da pomogne tom jadniku pre nego što se ona trojica s kolima vrate i onako pripiti iskale svoj bes na njemu.

Mustanga je ostavio u njegovom zaklonu. Do podnožja nije bilo daleko; možda nešto više od stotinu koraka niz šumu. Dok je silazio, morao je dvostruko više da pazi: da se čuva od pogleda onih na bregu i da ne privuče pažnju stražara u podnožju.

Sada ga je odvajao samo jedan veliki žbun od male čistine na kojoj su, ispod jednog drveta, sedeli stražar i vezani čovek. Polako se uspravio, i kada je kroz granje upravio pogled ka njima, srce mu je jače zakucalo u grudima.

Jer, taj vezani čovek pred njim nije bio niko drugi nego njegov najbolji prijatelj Visoki Jasen, koga beli ljudi nazivaju Apači Tom! Stražar je bio bočno okrenut žbunu, tako da bi primetio sve što bi se na toj strani eventualno dešavalo.

Nije mu preostajalo ništa drugo nego da ga još zaobiđe, iako se na toj blizini izlagao opasnosti da ga bledoliki čuje i da uputi

metak prema njemu. A on nije želeo nikako da do toga dođe, jer bi, ako bi i ostao čitav, svaka uzbuna privukla pažnju bledolikih i njegovih saplemenika na brežuljku.

Desetak koraka je prepuzao onako kako to samo Indijanac zna da se prikrada svom plenu. Sada se nalazio tačno iza stražarevih leđa, od koga ga je razdvajalo toliko, koliko je mlad čovek, kao što je bio on, u dva skoka mogao da preleti.

Podigao se na kolena i mahnuo rukom. Ugledao je u očima svog prijatelja, koje su ga odmah spazile, blesak munje i začuo njegove reči upućene stražaru:

— Još jednom ti ponavljam: pomogneš li mi, pomoćiću i ja tebi onda kad ti bude najteže. A za tebe i one gore teški dani su na pomolu.

— Zar i Apači Tom moli da mu se pomogne! — podsmehnu mu se stražar. — Mislio sam da ti u ovakve nezgode nikad ne upadaš a ako i dospeš u njih da se sam izvlačiš. Ne vredi, Apači. Ne pada mi na pamet da ti pomognem.

— Ipak, razmisli. Ne zna se kako će se sve ovo završiti. A onda ćeš ti mene moliti za pomoć.

— Prestani, dođavola!

Traper je sipao reči povišenim glasom. One su trebale da privuku stražarevu pažnju i da priguše eventualni šum koji bi njegov prijatelj proizveo izvlačeći se iz žbuna.

Zato, pre nego što traper završi, Crveni Soko se uspravi sa uzdignutom rukom u kojoj se nalazio nož i vinu se kroz vazduh.

Napregnut i ukočen traperov pogled potraja samo onoliko koliko je trajao let njegovog prijatelja pre nego što je njegovo telo poklopilo stražara, a ruka se s nožem dva puta podigla i spustila prema njegovim grudima.

Nije se ni pomakao.

— Moj crveni brat je došao u pravom trenutku — zasja traperovo lice od radosti. Osećao je kako Indijančev nož reže konopac na njegovim rukama.

— Crveni Soko najpre nije verovao svojim očima kad je ugledao svog vezanog prijatelja — odvrati Indijanac i odmah zaćuta.

Sa brežuljka dopreše malo jači glasovi. To je mogao biti znak da je posao sasvim obavljen i da su se trojica Klejtonovih ljudi mogli svakog časa pojaviti.

— Zna li Visoki Jasen šta se maločas tamo gore dešavalo? — upita Indijanac trapera.

— Visoki Jasen zna samo to da su se u kolima bledolikih nalazile vatrene strele — odvrati ovaj. — Kome su one predate na Planini Apača, to Visokom Jasenu nije poznato.

— Tri puta po deset vatrenih strela i pet sanduka vatrenog ognja dobio je Orlova Kandža.

— Orlova Kandža! Zašto? Čime je to platio?

— To sam se i ja pitao, moj beli brate, ali odgovor nisam pronašao. Crveni Soko će još danas pronaći odgovor na to pitanje.

Dogovorili su se kako da postupe. Prema traperovoj zamisli za doček one trojice trebalo je sprovesti u delo čitav mali plan koji se zasnivao na iznenađenju.

Najpre prisloniše mrtvog stra-

žara uz drvo, tako da je izgledalo kao da sedi.

Traper uze njegov kolt, sede naspram njega i skrsti ruke na leđima, kao što bi sedeo čovek kome su one bile vezane.

Za to vreme Crveni Soko nabaca granja preko lokve krvi i povuče se u raniji zaklon.

Trebalo je iznenaditi Klejtonove ljude i ne dozvoliti da dođe do pucnjave, jer bi ona mogla privući Orlovu Kandžu i njegovih devet pratilaca.

Sa brežuljka su dopirali tandrkanje praznih kola i glasovi onih što su s njima dolazili.

Uskoro se pojaviše. Predvodnik Fil je jahao ispred kola, za njim Antonio, pa Lester na mestu vozača na kolima.

Izlazeći na malu čistinu gde su ih čekali Milt, prislonjen bokom uz drvo, a njima leđima okrenut, i traper, Fil doviknu:

— Tovari ga na kola, Milte, i penji se na konja! Povedi i njegovog vranca!

Umesto Miltovog odgovora najednom pred Filovim očima iskrsnu kolt u traperovim slobodnim rukama.

— Da niko nije pisnuo! — usledilo je njegovo naređenje.

Iz obližnjeg žbuna se pojavi cev puške i začu se nečiji glas:

— Neka bledoliki podignu ruke!

Pa ipak, nije se desilo ono što su očekivali.

Ni Fil, a ni Antonio i Lester ne pokazaše nimalo volje da poslušaju njihova naređenja, već im šake poleteše prema kuburama sa oružjem.

Nije se imalo kud. Odjeknuše samo tri pucnja, i to jedan iz puške, a dva iz kolta, i tri čoveka se sručiše na zemlju.

Tako su četiri Klejtonova čoveka ležala sada mrtva na tom proplanku. Oni su, istina, izvršili zadatak koji im je bio poveren, ali se nijedan neće vratiti da o tome obavesti svoga gazdu.

— Žao mi je što je do ovoga došlo — reče traper svom drugu.

— To su rđavi ljudi, moj beli brate, i oni nisu ni zaslužili bolji kraj.

— Očekuje li Crveni Soko da se sada, kad su se čuli pucnji, Orlova Kandža vrati sa svojim ljudima?

— Orlova Kandža je kukavica. Osim toga on je prezadovoljan onim što je dobio i znajući vrednost toga požuriće da što pre stigne u naš logor.

Nešto kasnije traper i Crveni Soko potrpaše mrtve ljude u kola i privezaše konje za njih. Čekali su još neko vreme skriveni da vide hoće li se pojaviti neko od Indijanaca, pa kad se to ne desi, traper sede na kola i potera ih prema Kentu, a Crveni Soko požuri za Orlovom Kandžom i njegovom družinom.

10.

ZAROBLJENIK ORLOVE KANDŽE

Gotovo dva sata je Crveni Soko išao po tragovima Orlove Kandže i njegovih devet pratilaca dok nije došao do mesta na kom su se oni račvali: jedni, i to brojniji nastavili su put dalje prema logoru, koji nije bio daleko, a drugi, njih nekoliko skretali ulevo, prema okomitoj kamenoj litici u blizini koja je pregrađivala put u tom pravcu.

On je i očekivao da cela grupa neće smeti da uđe sa celim svojim dra-

gocenim teretom u logor, već će se tovar negde skloniti. Ali, šta je trebalo da znači što je tih nekoliko jahača pošlo pravo prema litici koja je uz to pri dnu bila zaklonjena žbunjem i drvećem? Njihov trag je na tom mestu prestajao kao da ih je tu neka više sila podigla i zajedno s njihovim mustanzima ko zna kuda odnela.

Osluškivao je.

Nikakav sumnjiv šum nije čuo u blizini.

Sišao je s konja i prišao tom žbunju ispred litice kuda je ko zna koliko puta do tada prolazio odlazeći niz planinu, ili se vraćajući prema logoru.

Ispružio je ruke i razgrnuo grane najvećeg žbuna, iako je pretpostavljao da se iza njega nalazi kamena litica kao nesavladiva prepreka.

Istog časa kad je razgrnuo grane i kad je umesto stene ugledao otvor pećine, po dve nečije šake su ga zgrabile za svaku njegovu ruku i snažno povukle prema otvoru. Telo mu je zalebedelo, projurilo kao metak kroz šiblje i potrbuške tresnulo na kamenu ploču.

Pre nego što je mogao išta da preduzme, nečije telo mu se svali na leđa i pritisnu mu glavu na ploču. I dok ga je taj čovek čvrsto držao ne dozvoljavajući mu da se pokrene, dvojica što su ga držala za ruke izokrenuše mu ih iza leđa i čvrsto uvezaše bizonovom oputom.

Tek tada popustu pritisak čoveka koji mu je ležao na leđima, a ona dvojica ga uhvatiše ispod mišica i podigoše.

Pred sobom je ugledao lisičje lice Orlove Kandže i podmukle poglede dvojice mladih ratnika.

Iza njih je bila povelika pećina sa dosta izbočina i neravnim podom.

U jednom uglu se nalazila gomila vatrenih strela i nekoliko malih sanduka s vatrenim ognjem, dok je pet-šest koraka od njih bila napravljena gomila od granja, koje su oni, što su ga ubacili u pećinu valjda zbog jutarnje hladnoće i vlage nameravali da potpale.

Jedan od one dvojice to odmah i učini i vatra poče da pucketa, obasjavajući svojim titravim plamenom mračnu, hladnu i vlažnu unutrašnjost pećine.

Za sve vreme niko nije progovorio ni reč. Tek tada kad su ga vezanog uspravili na noge i onaj ratnik potpalio vatru, Orlova Kandža mu se obrati:

— Crveni Soko je poslednji put išao po tragu Orlove Kandže i njegovih hrabrih ratnika. Crveni Soko ovog jutra poslednji put gleda plamen vatre, plavo nebo i zeleno drveće.

On je poslednji put prolazio kroz lovišta Apača, jer kad se Orlova Kandža uskoro vrati iz logora, Crveni Soko će otići velikom Manituu u večita lovišta.

Mladić se nasmeja i prkosno ga pogleda.

— Orlova Kandža je hrabar samo onda kad pred sobom ima vezanog ili nemoćnog neprijatelja — odvrati mirno. — On sam nikad ne bi savladao Crvenog Sokola. Zašto Orlova Kandža ne bi svoju hrabrost pokazao odmah ovde, i to u ravnopravnoj borbi oružjem koje on odabere? — izgovorio je to iako je znao da lukavi Orlova Kandža neće nasesti tom njegovom izazivanju i prihvatiti neizvesnu borbu onda kada je sve mogao da reši i bez nje u svoju korist.

— Crveni Soko, iako je mislio da će posle Mudrog Dabra postati poglavica hrabrih Apača, nije dostojan da se bori sa Orlovom Kandžom — uzvratio je ovaj prezrivo.

— Orlova Kandža je kukavica, pa zato tako govori.

— Pseto! — zasvetlucaše oči ovoga. — Nećeš uspeti da izazoveš srdžbu Orlove Kandže da te odmah ubije. Sačekaćeš ovde dok se Orlova Kandža vrati sa svim svojim ratnicima, a onda ćeš umirati polako, sasvim polako.

— Crveni Soko te se ne boji, kukavico i izdajico svog plemena i svog poglavice!

Ovoga puta ga uvreda nije razbesnela. Nastavio je kao da nije ništa čuo:

— Posle, kad moji ratnici dobiju vatrene strele doći će na red i tvoj stric Mudri Dabar, koji je suviše star i glup da bi upravljao Apačima. Ista sudbina će stići i tvog prijatelja, belog psa Visokog Jasena. Orlova Kandža će poštedeti samo sestru Crvenog Sokola, Šumski Cvet, koja će postati skvo novog poglavice Apača, Orlove Kandže. A tada će Orlova Kandža krenuti u veliki ratni pohod protiv svih bledolikih koji se nalaze sa svojim vigvamima na dan jahanja od Planine Apača.

Bio je kao u transu, kao da govori pred hiljadama svojih ratnika. Oči su mu plamsale ludačkim sjajem.

Crveni Soko je nastavio istom taktikom:

— Orlova Kandža je običan razmetljivac i hvalisavac koji se prodao belim ljudima za one vatrene strele — pokaza na složene puške i sanduke s municijom.

Bila je to najveća uvreda. Ruka s tomahovkom polete uvis, ali se tamo i zaustavi. Trenutak besa i iskušenja prođe i Orlova Kandža spusti ruku.

— Crveni Soko laže. Orlova Kandža se nikad neće prodati bledolikima. Ovi, koji su snabdeli ratnike Orlove Kandže vatrenim strelama, jedini su prijatelji Orlove Kandže među bledolikima. A Orlova Kandža će im se odužiti, jer će zajedno s njima učestvovati u ratnom pohodu protiv bledolikih koje beli ljudi nazivaju rančerima, a koji su naselili lovišta Apača.

Orlova Kandža je to izgovorio besno i izleteo iz pećine kao da beži od nečega i ne pogledavši dvojicu ratnika što su za sve vreme bez reči stajali s jedne i druge strane Crvenog Sokola.

— Veliki poglavica Apača, Mudri Dabar, kazniće svoje mlade ratnike koji su otkazali poslušnost i vernost — obrati se sada vezani mladić njima.

Nadao se reakciji u svoju korist, ali ona je bila suprotna onoj koju je očekivao.

Jedan od njih ga gurnu tako snažno da zatetura, saplete se o izbočinu na podu i pade kraj gomile oružja i sandučića s municijom. Spolja je dopro topot konjskih kopita To je Orlova Kandža odjahao u logor.

Dvojica ratnika sedoše na kratko kraj vatre, a onda, najpre jedan, pa drugi, pošto mu proveriše veze na rukama, izađoše pred pećinu.

Nije dugo potrajalo, a jedan od njih se vrati noseći naramak suvog granja koje baci na vatru.

Vatra se razbukta, a svetlost njenog plamena uđe u najskrivenije kutke pećine.

Velika gomila granja ubrzo je razvila previše toplote i u hladnoj i vlažnoj pećini. Bilo je pretoplo i polunagom Indijancu, jer se izmače i sede na jedan kamen kraj izlaza.

Crveni Soko ostade kraj vatre. Ne učini li nešto pre povratka Orlove Kandže, njegova će sudbina biti zapečaćena. A šta da učini kad su mu ruke bile čvrsto vezane.

Ovoga puta nije pomoglo ni naprezanje njegovih snažnih mišica. Veze su bile čvrste i on nije uspeo ni da ih razlabavi, a kamoli prekine. Zapravo, učinio je još gore: oputa se useče u meso, te je i pri najmanjem pokretu osećao bol.

Kad bi bar taj ćutljivi stražar izašao napolje kao njegov drug, pokušao bi da na nekoj oštroj ivici kamena prereže oputu na rukama. Posle toga bi sve bilo lako.

Kraj njega se nalazila gomila vatrenih strela, a on bi bio u stanju da odoleva neprijatlju sve dok pucnjava ne bi privukla pažnju poglavice Mudrog Dabra u logoru.

Tada mu u glavi iskrsnu spasonosna misao.

Kraj njegove leve noge bio je jedan sandučić s municijom. Ako uspe da ga, dok mu je stražar okrenut leđima, ugura i vatru, spas bi bio obezbeđen.

Istina, posle toga bi morao da se zakloni, inače bi i sam mogao postati žrtva svog dobrog, ali rizičnog plana.

Sanduci su bili mali: najviše stopu dugi, isto toliko široki i pola stope visoki. Na svakom je bio utisnut broj 500, što znači da se u njemu nalazilo toliko metaka.

Stražar je i dalje sedeo u istom položaju. Sad je čak jednim štapom razgrnuo malo zeleni zastor pred ulazom i kroz tu rupu zurio napolje. Bila je to izvrsna prilika koju je trebalo iskoristiti.

Leva noga je hitro prekrila sandučić i gurnula ga toliko da se našao između nje i desne. Onda su se obe noge skupile, obuhvatile ga listovima i bez šuma potisnule napred. Tako se sandučić začas našao u blizini vatre. A onda nešto snažniji potisak mokasinom i on nestade u plamenu.

Stražar je pogledao prema njemu baš kada se gomila razbuktalog granja u času kad se sandučić našao pod njim srušila. Video je kako je Crveni Soko trgao obe noge da ne bi kakva zapaljena grana pala na njih i nasmejao se.

Trebalo je brzo potražiti zaklon jer je suve i masne daske sandučića već bio zahvatio plamen.

A kad on dospe do metaka i užari čauru do te mere da se upali barut u njima, biće kasno. Jedan za drugim pet stotina metaka poleteće nekontrolisano na sve strane da ni stopa nezaštićenog prostora neće moći da izbegne bar nekoliko metaka.

Osipanje vatre mu dođe kao dobar razlog da se podigne na kolena i da, praćen sumnjičavim pogledom stražara, odbaulja od nje i uglavi se u jedno vlažno udubljenje u steni, koje se nalazilo stražaru na oku, ali je pružalo siguran zaklon od predstojeće paljbe.

Sanduče je bilo u plamenu. Daščice su pucketale i razdvajale se, a meci počeli da kuljaju na žar.

Prošlo je nekoliko minuta dok je odjeknuo prvi pucanj, zatim još dva, pa bezbroj.

Stražar je, izbezumljen, skočio. Njegov pogled najpre pade na Crvenog Sokola, a kad je shvatio da mu opasnost odatle ne preti, već je bilo kasno. Nekoliko narednih tanadi ga pogodiše pre nego što je mogao uopšte da shvati odakle su došli.

U pećini je grmelo kao da je pedeset ljudi najednom praznilo svoja oružja. Vatra se rasprskavala, a žiške sa komadima drveća i mecima zasipali su kamene zidove, leteli uvis i kao kiša padali odozgo.

Crveni Soko se samo jednog bojao da neko zrno koje bi se odbilo od stene ne pronađe put prema nje-

govom skrovištu. Zato se još više stisnu u mrtvom uglu, priželjkujući da sve to već jednom prestane. U tom trenutku je sasvim zaboravio na još jednog stražara koji se morao nalaziti u blizini pećine.

Pomoć je, međutim, došla neočekivano. Baš kad su pucnji bili najžešći, kroz šipražje ulete stražar. Bio je to i njegov trenutni kraj. Pao je izrešetan mecima dok su mu se noge još nalazile u žbunu.

Pucnjava je počela da jenjava, pa je ubrzo sasvim prestala.

Pojavio se iz zaklona baš kad je jedan zaostali metak eksplodirao, a tane udarilo nedaleko od njega i odbilo komadić stene koji ga zaseče malo po butini.

Iako bi u drugoj prilici opreznost nalagala da se povuče u zaklon i pritaji se još izvesno vreme, sada za to nije imao vremena. Trebalo je što pre pronaći oštru stenu koja mu je u tom času odgovarala.

Nije je dugo tražio. Bilo ih je više nego što se nadao. Jedna je bila sa svojom oštrom ivicom posebno podesna i on poče pažljivo da prevlači veze između šaka preko nje. Rezanje opute je išlo sporo, pa ipak, za nekoliko minuta dugih kao večnost, oputa popusti.

Čim je oslobodio ruke, prvo što je učinio bilo je da dograbi jednu pušku, da je napuni i da u džep stavi pregršt metaka. Zatim je provirio napolje. Ugledao je samo dva mustanga nedaleko od žbunja, koja je u međuvremenu onaj drugi stražar doveo do skrovišta.

Uplašene životinje unezverenim pogledom zurile su prema ulazu u pećinu.

Vrati se ponovo gomili oružja. Orlova Kandža se mogao svakog časa pojaviti sa svojim ratnicima. A on nikako nije želeo da im ostavi to oružje. Nije imao vremena da ga svog natovari na mustange i potera prema logoru. Čak kad bi to i učinio, ljudi Orlove Kandže bi stigli na polovini puta, a onda bi sve počelo iznova.

Zgrabio je samo nekoliko pušaka i sandučić s municijom i to natovario na jednog konja ispred ulaza. A onda je nakupio suvog granja, bacio ga na vatru, pa na to, nabacao preostale puške i sandučiće s mecima.

Nije bio prešao ni stotinu koraka jašući svog belca, a vodeći mustanga sa oružjem, kad je iz daljine ugledao Orlovu Kandžu i dvadesetak ratnika kako žure prema pećini. Uspeo je da se skloni i da ih propusti.

Samo što su prošli, iz pećine su se čuli pojedinačni pucnjevi koji su postajali sve učestaliji, dok se ne sliše u uragansku vatru koja je potmulo odjekivala na sve strane.

A kad je želeo da nastavi put da bi što pre o svemu obavestio poglavicu Apača, sa istog onog pravca sa kog je došao i Orlova Kandža pojavi se poglavica Mudri Dabar na čelu nekoliko desetina ratnika.

11.

DVOBOJ

Orlova Kandža je prvi poleteo prema pećini iz koje je odjekivala neprestana paljba. Tek kad je video kako grančice žbuna, što je zaklanjao ulaz, lete na sve strane pokošene mecima koji su izleteli napolje, povikao je svojima da ne prilaze i da se sklone.

Dvojici je to upozorenje stiglo prekasno. I oni i njihovi konji već su se nalazili u snopu metaka koji su izrešetali i njih i životinje.

A u pećini je grmelo i tutnjalo bez prestanka. Izgledalo je da se i zem-

lja pod njihovim nogama trese od stravične detonacije koja je ugonila strah u kosti. Samo bi se na časak pucnji proredili, kao da će prestati, pa bi uraganska paljba ponovo otpočinjala postajući, čak, žešća i stravičnija.

Sigurno je Orlova Kandža u tom času pomislio na sve što je moglo da se desi ako odjeci te čudne grmljavine dospeju i do logora Apača.

Podigao je glavu i pogledao prema uzvišici koja je u polukrugu sa svih strana zatvarala pristup pećini i naslanjala se na bočne strane litice.

Njegov do tada uznemiren pogled najednom se ukoči, a dah se zaustavi u grudima.

Svuda oko njega nalazili su se njegovi saplemenici sa oružjem u rukama. U sredini tog neprekidnog reda ratnika sedela su na svojim mustanzima dva čoveka koja je u tom času podjednako mrzeo i poglavica Mudri Dabar i njegov bratanac Crveni Soko.

I tako su te dve grupe, jedna, u maloj udolini ispred litice, i druga, mnogo brojnija, stajale jedna naspram druge sve dok je i poslednji metak odjeknuo u unutrašnjosti pećine.

Mudri Dabar tada istupi iz reda i podiže ruku. Oči svih se upraviše prema njemu. Zavlada mrtva tišina u kojoj odjeknu njegov malo drhtav starački glas:

— Ratnici Apača — gledao je prema onima kraj litice — vaš stari poglavica vas oslovljava još uvek tim imenom, iako ne zaslužujete da nosite to ime i da se zovete Apačima. Samo zato što Mudri Dabar zna da vas je Orlova Kandža obmanuo i zaveo i što još niste učinili ništa zbog čega bi trebalo da budete kažnjeni, vaš poglavica vas poziva da odmah pristupite ovim pravim ratnicima iz plemena Apača koji okružuju Mudrog Dabra i da u danima koji dolaze dokažete da ste vredni mog poverenja i moje dobrote.

Kao da je bila izrečena komanda svi osim zaprepašćenog Orlove Kandže poteraše mustange, uspentraše se uz uzvišicu i pomešaše se sa onima koje je poglavica doveo.

— Stanite! Stanite, hrabri ratnici Orlove Kandže — uzalud je ovaj za njima dovikivao.

Smrknuta lica poglavica se tada obrati njemu:

— Orlova Kandža je osramotio ime Apača i uspomenu na svog hrabrog oca Sivog Medveda, koji je bio veliki ratnik Apača i prijatelj Mudrog Dabra. On se udružio sa rđavim belim ljudima i prodao im svoju dušu za nekoliko vatrenih strela. Nijedan pravi ratnik Apača ne bi tako postupio.

Preteći žagor prostruja vazduhom punim napetosti i iščekivanja.

A Orlova Kandža kao da je pred kopitama svog mustanga ugledao zmiju, cimnu uzde te se on prope na zadnje noge. Zatim ga potera naviše da bi ga zaustavio samo na nekoliko koraka od mustanga na kom je dostojanstveno sedeo njegov poglavica.

— Mudri Dabar nije ni malo mudar kad tako govori — viknu on želeći da ga svi čuju. — On nikad nije bio pametan, jer da je to bio ratnici Apača nikad ne bi imali u svojim rukama obične strele, koplja i tomahavke, već nove vatrene strele, a nijednog bledolikog ne bi bilo na lovištima plemena Apača. Samo je Orlova Kandža sposoban da nabavi vatrene strele i da naoruža one ratnike koji žele da pođu s njim ratnom stazom prema slavi i večnosti.

Žamor ponovo prostruja. To što je rekao Orlova Kandža bila je velika uvreda za starog, voljenog i poštovanog poglavicu i gotovo neshvatljiv postupak jednog bezumnika.

Tako je procenio i Mudri Dabar, kad je rekao:

— Orlova Kandža je uvredio poglavicu Apača. Kad to učini običan ratnik, ili bledoliki, njih očekuje smrt, a kad to učini neko kao što je Orlova Kandža, tada treba da se održi dvoboj. Neka Orlova Kandža odabere oružje kojim će se boriti protiv mene — reče poglavica i sjaha.

Oči Orlove Kandže blesnuše čudnim sjajem. On je bio u punoj snazi, a poglavica star, čiji su refleksi otupeli, a pokreti postali tromi. Biće to laka borba u kojoj će on sigurno izaći kao pobednik.

A pobedi li pred svima poglavicu, steći će velike šanse da ga ti isti ljudi što će posmatrati dvoboj izaberu za novog poglavicu, što je bila njegova davnašnja želja.

U tom trenutku Crveni Soko istupi na svom belcu.

— Crveni Soko moli poglavicu da mu se obrati — reče on silazeći i sam s mustanga.

— Neka Crveni Soko kaže šta ima — odvrati ovaj.

— Pravila Apača kažu da poglavicu koji je izazvan na dvoboj, a koji je star ili bolestan, može zameniti neko od njegovih srodnika. Da li je tako?

Orlova Kandža je ćutao.

Iako se našao u nezavidnoj situaciji, poglavica je bio prinuđen da potvrdi reči svog bratanca.

— Crveni Soko govori istinu — reče tiho.

— U tom slučaju, Crveni Soko će zameniti Mudrog Dabra u dvoboju sa Orlovom Kandžom, ako Orlova Kandža nije kukavica da se bori sa Crvenim Sokolom.

To više nije bio samo žamor, već poklič oduševljenja. Polukrug od ljudi pretvori se u krug u čijoj sredini ostadoše samo tri čoveka: poglavica, Crveni Soko i Orlova Kandža.

— Da li je Orlova Kandža čuo izazov i pitanje Crvenog Sokola? — Oglasi se ponovo mladić.

— Orlova Kandža će dokazati da nije kukavica i da je bolji borac od Crvenog Sokola — odvrati ovaj nadmeno.

— Onda, neka hvalisavac Orlova Kandža odabere oružje i neka na delu dokaže da je bolji borac, a ne samo rečima — podsmehnu mu se Crveni Soko.

— Nož! — bio je Orlova Kandža kratak.

— Neka bude nož — odvrati mladić.

— Na smrt! — povika Orlova Kandža znajući da u toj borbi jedino ako pobedi može mnogo da dobije.

— Na smrt! — prihvati Crveni Soko mirno.

Stadoše jedan prema drugom. Bila su to dva po stasu i snazi naizgled ravnopravna protivnika. Ako je Crveni Soko bio desetak godina mlađi, pa zato okretniji, mišići ovoga drugog bili su istaknutiji.

Da li će pobediti mladost i smirenost duha, ili praskavo rutinerstvo iskusnog borca, koji je više nego ikad do tada želeo da bude pobednik?

Na jarkoj svetlosti jutarnjeg sunca lice Orlove Kandže postade pepeljasto od mržnje koja je izbijala iz celog njegovog bića.

Pogled mu je leteo prema ratnicima u krugu, kao da očekuje njihovu podršku, ali se odmah odbijao od njihovih lica i vraćao tom, za njega

žutokljuncu, koji je u svojoj razmetljivosti prikupio hrabrost da ga izazove na dvoboj.

Crveni Soko izvadi nož, ali mu poglavica priđe i uze mu ga. On mu zatim pruži svoj nož.

— Neka nož Mudrog Dabra, vođen rukom hrabrog Crvenog Sokola, zareže srce izdajnika plemena Apača — reče i dostojanstveno se udalji.

Borba otpoče.

Bilo je to samo ispitivanje. Išli su polako gipkim koracima jedan ispred drugog, činili lažne napade, da bi zaplašili ili otkrili protivnika, ali to nijednom nije polazilo za rukom. Bila je to istovremeno i igra nerava. Onaj koji ne bude brzoplet, već ustraje u traženju onog pravog trenutka, može biti pobednik.

Prvi je poleteo Orlova Kandža. Njegov skok je bio hitar. Ruka sa nožem okrenutim naviše munjevito sevnu prema stomaku Crvenog Sokola.

Niko ne bi poverovao da bi čovek mogao imati takve reflekse i do te mere biti gibak. Mladićevo telo se najpre malo povuče, pa izvi, tako da ruka s nožem za čitavu sudlanicu prolete od njegovog tela.

Sa zamahom ruke i Orlova Kandža prolete pored njega. Mogao je biti to njegov kraj, pa ipak, nije prošao nekažnjen.

Sudlanica leve mladićeve ruke zahvati ga iza vrata tako da je malo trebalo pa da potrbuške padne na zemlju. Samo je posrnuo i uspeo da se održi na nogama, a onda, smatrajući da se Crveni Soko ustremio na njega da bi ga dokrajčio, nasumice zamahnu nožem, ali opet uprazno.

Orlova Kandža je i dalje bezuspešno skakutao i napadao bez, ikakvog rezultata.

Nije mu ništa polazilo za rukom jer je mladić bio tako vešt i okretan da je svaki udarac ili blokirao, ili ga izbegao. Počeo je da ga obliva znoj. Šaka, koja je grčevito držala nož, poče da mu se vlaži.

A Crveni Soko je štedeo snagu. On još nije napadao već je svojim sračunatim pokretima gonio neprijatelja da i dalje poskakuje, da optrčava oko njega i da se sve više zamara.

Prođe petnaestak minuta.

Onda, u jednom trenutku, Crveni Soko napravi nekoliko varki i iznenada sunu prema Orlovoj Kandži uzmahujući nožem.

Ovaj odskoči u stranu. Njegova ruka s nožem više mahinalno nego što je računao na takvu vrstu pokreta, pođe unapred. Time je otkrio celo svoje telo. Istina, desilo se to u deliću sekunde, pa ipak, Crvenom Sokolu je i to bilo dovoljno da ga levicom, baš kao što ga je učio njegov prijatelj Visoki Jasen, iz sve snage tresne posred lica i obori ga na zemlju.

Zaori se uzvik divljenja i oduševljanje iz grla posmatrača. Svi su posle toga čekali završni udarac.

Orlova Kandža se nije bio ni snašao, kad se mladićvo telo ispruži u vazduhu i poklopi ga.

Ruke se ukrstiše. Slobodna ruka uhvati protivnikovu s nožem. Zglavci počeše da pucketaju, a mišice da se naprežu. U tom času veština nije pomagala; snaga je odlučivala.

U nekoliko mahova telo Orlove Kandže se zakoprca da bi zbacilo sa sebe Crvenog Sokola, ali od toga ne bi ništa. Lice mu se iskrivi u grimasu besa, napora i srama, a svaki mišić se napreže do maksimuma.

Tada ruka u kojoj je Orlova Kandža držao nož poče da popušta, da se trese i da se povija unazad. Po iz-

razu njegovog lica videlo se da je pritisak ruke Crvenog Sokola sve snažniji.

Još nekoliko trenutaka, i ruka Orlove Kandže bila je sasvim izokrenuta.

Nož je mogao svakog časa da ispadne iz nje. To se i desi. Sa krikom nemoći i stida, koji se izvi iz njegovih grudi, nož mu kliznu na zemlju.

Njegove iskolačene oči buljile su u nož u ruci Crvenog Sokola; nož poče sve više da se približava levoj strani njegovih grudi.

I poslednji pokušaj ruke Orlove Kandže da zadrži ruku Crvenog Sokola u kojoj se oštrica noža bila približila do na palac odstojanja od njegovog tela, ostade bez uspeha. Vrh već dodirnu kožu, a tim dodirom kao da su se svi mišići njegove leve ruke paralizovali.

Crveni Soko oseti kako stisak ruke Orlove Kandže na mah popusti i to tako naglo da nož koji je do tada samo malo zarezao kožu ulete u grudi njegovog neprijatelja do drške.

Novi krik Orlove Kandže s kojim je isticao i život iz njegovog tela, pomeša se sa gromoglasnim pokličom ratnika Apača. Bio je to poklič u čast pobednika, u čast onoga koji im je bio mnogo draži.

Crveni Soko izvadi nož, obrisa krvavo sečivo o travu i pruži ga poglavici.

— Crveni Soko je izvršio želju svog poglavice i kaznio izdajnika — rekao je dostojanstvenom mirnoćom, bez traga oholosti koja bi bila rezultat pobede.

— Crveni Soko je moj najhrabriji i najmiliji ratnik — odvrati poglavica. — Pleme Apača je srećno što će posle Mudrog Dabra, do čijeg odlaska u večita lovišta velikom Manituu nije daleko, imati poglavicu koji će ih mudro voditi u ovim teškim danima za indijanski narod. Večeras će ratnici Apača slaviti veliku pobedu Crvenog Sokola nad izdajnikom i otpadnikom Orlovom Kandžom.

— Crveni Soko zahvaljuje velikom poglavici na toj časti. Sada Crveni Soko moli svog poglavicu da mu dozvoli da se udalji iz logora za kratko vreme.

— Kuda želi Crveni Soko da ide? — upita poglavica.

— Crveni Soko mora da stigne svog belog brata Visokog Jesena pre nego što on dođe u vigvame bledolikih koje oni nazivaju Kent da bi mu saopštio neke za njega veoma važne vesti.

— U tom slučaju, neka Crveni Soko učini onako kako je naumio — pomilova ga poglavica pogledom, pojaha mustanga i na čelu ratnika pođe prema logoru, odnoseći telo Orlove Kandže.

Cveni Soko sačeka da se udalje, pa pojahavši svog belog mustanga požuri niz Planinu Apača prema preriji, a zatim u onom pravcu kojim je odjahao njegov najbolji prijatelj među belim i crvenim ratnicima. Gonio je konja što je mogao brže, jer je znao da će bar nešto od onoga što bude ispričao Visokom Jesenu za ovoga biti od velike važnosti.

12.

MNOGO IZNENAĐENJA

Na tri milje od Kenta Crveni Soko je sustigao trapera i ispričao mu sve ono što se dogodilo od trenutka kad su se njih dvojica rastali u planini.

Od toga su za trapera dva detalja bila posebno važna: prvi, da je Orlova Kandža mrtav i da je time veza preko njega sa Klejtonovim rančem

bila prekinuta, i drugo, što je mogao da zaključi iz reči Orlove Kandže upućenih Crvenom Sokolu, njegovo vraćanje duga onome što ga je snabdevao oružjem trebalo je da se iskaže u napadu njegovih ratnika na neke rančeve u okolini.

Na koje rančeve i zašto samo na neke? Šta su time želeli da postignu oni sa Klejtonovog ranča, mogao je samo da nasluti. Ispadalo je da su im mnogi od njih, čiji su se rančevi prostirali između Pekosa na severu i Gvadalupe na jugu, zatim Planine Apača i Dejvisove planine smetali i pored činjenice da su Klejtonovi bili najbogatiji rančeri i da su već imali ogroman kompleks pašnjaka sa vodom.

Da li se time potvrđivalo ono gorko pravilo da onaj koji već ima dovoljno želi da ima još više, ne gledajući pri tom na cenu kojom to postiže?

Pa ipak, to je samo delimično objašnjavalo neshvatljive postupke Klejtonovih, naročito kad se s njima dovede u vezu ubistvo Sidnija Džilberta, a time i šerifa Beneta, optuživanje nevinog Kordela Endersona i pokušaj pijanog Hopkinsa da čak i njega pošalje na onaj svet bez svedoka.

Nije prihvatio predlog svog prijatelja Crvenog Sokola da pođe s njim i da mu se nađe pri ruci ako zatreba, već su se odmah rastali.

Crveni Soko se vratio prema Planini Apača, a on je uskoro uterao kola sa četiri leša u Kent i zaustavio ih pred kancelarijom šarifa Stilmejkera.

— Posle onoga što ste videli, i ove četvorice koju ste dovezli, Apači, ne preostaje mi ništa drugo nego da se uputim na Klejtonov ranč i da od starog Rokera zatražim neka objašnjenja — reče mu šerif.

— Prepustite to meni — predloži traper. — Ja sam više u toku svih događaja.

— Kako hoćete, Apači — pomiri se šerif s njegovim predlogom. — Mislio sam da je to moj posao.

— Da li je i zbog čega pokojni Benet sumnjao zbog nečega u nekoga od Klejtonovih? — upita traper.

— Ako i jeste, meni o tome nije ništa govorio. Po onome što mu se dogodilo verujem da je nešto nanjušio.

— U tome se slažemo, šerife.

Pošto je predao Stilmejkeru kola sa četvoricom Klejtonovih ljudi i njihovim konjima, ponovo se uputio na ranč Rokera Klejtona, tog starog lisca u smernoj jagnjećoj koži — kako je mislio celim putem dok je jahao prema ranču.

Novi susret sa Rokerom Klejtonom veoma ga je interesovao i baš zato je želeo da ga samo on doživi.

Po glavi su mu se vrzmala mnoga pitanja koja je želeo da postavi onom naizgled ljubaznom domaćinu. Među njima se sada nalazilo i ono koje se ticalo ubistva šerifa Beneta i svaljivanje krivice na Kordela Endersona, pitanje koje je za kratko potisnulo neznanje da Klejtonovi snabdevaju Indijance oružjem i municijom radi ostvarivanja nekih svojih mračnih ciljeva. Podaci kojima je sada raspolagao neće trpeti pogovor i ljubazni Klejtonov smešak i naivan izraz neće ga omesti da ga povede u Kent i preda šerifu Stilmejkeru.

Stražar na kapiji bio je onaj kauboj koji mu je prošle noći kad je sa ranča odlazio doveo konja iz korala. Čim ga je ugledao i prepoznao, i ne čekajući da mu se približi, napustio je svoje stražarsko mesto i pohitao prema glavnoj zgradi.

Na ranču nije bilo mnogo ljudi. Nedostajala su još dva sata do pod-

ne i ljudi su se nalazili kraj stoke na pašnjacima. Jedino su se iz glavne zgrade za stanovanje, u kojoj je prošle noći održana svečanost, čuli glasovi nekoliko ljudi, među kojima je prepoznao glas starog Rokera Klejtona.

Stražar je verovatno u tom času ušao u sobu, jer su glasovi namah utihnuli.

Malo kasnije, na prostranom doksatu ispred ulaznih vrata ukaza se ljubazno lice Rokera Klejtona. Dok je silazio sa doksata obe ruke je držao raširene, kao da je želeo da zagrli iznenadnog, ali dragog gosta.

Baš tada se zavesa preko prozora iza njegovih leđa razmaknula, što je privuklo traperovu pažnju. Iza stakla je primetio dva nejasna zamagljena lika, ali samo za trenutak.

Neko ga je, znači, interesovao on, koji samo za dva dana čini dve posete tom ranču, na kom ga ranije mesecima nije bilo.

Za to vreme starac mu je prilazio.

— Dragi Apači, tvojoj poseti se uvek radujem i bilo kad da dođeš, dobro si došao. — Šake se spustiše na obe traperove mišice i prijateljski ih stegnuše. — Molim te, izvoli u moju sobu! Do sada sam u njoj imao porodični skup, a on se završio upravo kad si se ti pojavio.

Znači, da je moj dolazak poremetio porodični skup, prođe traperu kroz glavu dok je pored preljubaznog domaćina ulazio u kuću.

Soba u koju ga je uveo, a to je bila ona sa zavesom preko širokog prozora, bila je puna duvanskog dima, te domaćin najpre požuri da otvori prozor. Na stolu se već nalazila boca s viskijem i on samo iz ormana izvuče dve čiste čaše.

— Čovek koji je sinoć učinio neoprostivu grešku i u pomrčini, ne prepoznavši te, udario te po glavi, nalazi se na putu i večeras treba da se vrati — poče rančer, smatrajući da je traper ponovo došao samo zbog tog događaja.

Pošto nasu piće u čaše, on se spusti u veliku naslonjaču preko puta stolice na koju je seo traper. Zatim je nastavio:

— Čim se Fil vrati, Apači, održaću mu lekciju kako mu se sličan propust više nikad ne bi dogodio.

Domaćin je bio načeo pravu temu tako da traper nije morao da misli kako da otpočne razgovor i objasni pravi razlog svojoj ponovnoj poseti.

To mu, istina, ne bi bilo teško da ga je starac dočekao hladno. Ali njegova ljubaznost ga je zbunjivala i obeshrabrivala. Ona ga je nagonila da se zamisli kako taj stari čovek ovako vešto glumi ulogu koju je sam odabrao.

— Nisam zbog toga došao — reče traper — mada je i to u vezi sa onim radi čega sam i danas navratio na vaš ranč, gospodine Klejtone.

— Ja te pažljivo slušam, Apači — uozbilji se domaćin sklapajući šake u krilu.

— Da li bih najpre mogao da znam kakvim je poslom predvodnik vaših ljudi Fil otišao s ranča? — postavi pitanje od čijeg je odgovora mnogo očekivao.

— Fil, zatim još tri naša kauboja: Lester, Antonio i Milt odvezli su kolima neke stvari koje je moj zet Džems Bertlos dovezao iz El-Paza za svog brata u Flojdfildu.

— Znate li kakve su to stvari?

Rančer se nasmeši i nemoćno sleže ramenima.

— Iskreno rečeno, nisam se interesovao, ali ako te to toliko interesuje mogu pozvati Džemsa da nam on to objasni. Želiš li?

Pokretom ruke traper ga zaustavi i zamoli da to ostavi za kasnije.

Želeo je da vidi kakav će učinak na domaćina ostaviti njegove reči kad mu saopšti šta se nalazilo u kolima i kome je to odvezeno i predato.

Hteo je da se uveri da li će starac i tog puta odglumiti onako savršeno kao što je glumio do tada ulogu iznenađenog i neobaveštenog čoveka, na čijem se ranču odigravaju tako važne stvari o kojima on nema pojma.

Zato nije išao izokola kad je rekao:

— Gospodine Klejtone, ja ću vam reći šta se nalazilo u tim kolima.

— Samo izvoli, prijatelju — podstakao ga je mirno.

— U kolima koja su vaša četiri čoveka odvezla nalazilo se tridesetak novih pušaka i nekoliko sandučića s municijom.

Klejtonovog smeška nestade. Lice mu se opusti, a čelo namreška. Naglo je poskočio iz naslonjače i ukočeno stao pred njom posmatrajući svog gosta.

— Da li sam te dobro shvatio? — upita suvim, prigušenim glasom.

— Rekao sam da su se u tim kolima nalazile puške i municija — ponovio je.

— Bože moj.

— I još nešto — nastavi traper. — To je bilo ono oružje koje sam sinoć video u kolima pored vaše daščare pre nego što sam dobio udarac po glavi. Bilo je uvijeno u isto platno koje sam ja dobro obeležio nožem, tačnije rečeno razrezao, da bih mogao da zavirim u zavežljaj.

— Rekli su mi da su te iste puške i sanduke s mecima uneli u onu istu sobu u koju smo i tebe onesvešćenog uneli. Objasnili su mi da je to ona količina koju sam preko mog zeta naručio za naše kauboje — mucao je starac bled kao smrt.

— Obmanuli su vas. Kao što sam rekao, onu količinu koju sam ja video u kolima odvezli su, a vama su doneli drugu. Zavežljaj koji sam ja obeležio nožem samo su prebacili u druga kola, ostavljajući prazna ona koja sam ja video pred daščarom, kako bi izgledalo sve tako kako su i vama rekli. A znate li kuda su ta kola s puškama odvezli?

— Pa... valjda u... Flojdfild... Džemsovom bratu. Ali, šta će njemu toliko pušaka?

— Nisu oni ni krenuli prema Flojdfildu, gospodine Klejtone.

— Kuda, onda, zaboga?

— Prema Planini Apača da bi nekoliko sati kasnije sve to predali na poklon Indijancima.

Bio je to novi, još jači udarac za starog čoveka.

— Gospode bože! — povika i uhvati se šakama za levu stranu grudi. — Moj zet i Indijanci! — pogleda razrogačenim pogledom punim neshvatanja, ali i očajanja trapera.

— Dobro ste me čuli, gospodine Klejtone — ponovi traper.

— Šta se to dešava, Apači? — zasuziše mu oči. — Šta je Džems hteo time da postigne? Kako to da su četiri moja čoveka, koja su znala šta voze i kuda idu, pošla na tako sraman zadatak, a da mene ne obaveste?

— To i mene interesuje — ustade i traper sa stolice. — Iskreno da priznam, ovog trenutka mi je neshvatljivo da je to učinjeno bez vašeg znanja.

Seta prekri starčevo lice i on se pokunji.

— Imaš pravo što tako govoriš. Ja sam se godinama koje su me pritisle ispustio stvari iz svojih ruku. Vidim da svi smatraju kako sam toli-

ko star da mogu da rade šta hoće. Još me mlađi sin Edgar i poštuje, pa i ponešto upita, ali Irvin... Pa sada, eto, i moj zet Džems...

— U ovom slučaju mene prvenstveno interesuje vaš zet jer i sami kažete da je sve poteklo od njega.

Starac kao automat priđe svom stolu i zazvoni ručnim zvoncetom. Ta zvonjava kao da ga trže iz obamrlosti i on poče besno da zvoni sve dok se vrata ne otvoriše i na njima se pojavi jedna Meksikanka.

— Neka odmah dođe moj zet — reče joj zapovednički.

— Vi shvatate da sam zbog svega toga morao ponovo da dođem na vaš ranč. Naoružavati Indijance nije nimalo naivno — reče traper kao da se pravda.

— Čak sam ti zbog toga veoma zahvalan, Apači. Ko zna šta bi se sve dogodilo da se nisi na vreme umešao — posle toga poče nervozno da šeta po sobi i da kao čovek koga napušta razum mrmlja sam sa sobom: — Meni to da učine! Meni, Rokeru Klejtonu koji se celog svog života mučio da njima bude što bolje i celog života se trudio da ostane pošten čovek. E, nećemo više tako! — prasnu, pa opet priđe stolu i poče da zvoni.

Ona ista vrata se ponovo otvoriše, ali na njima se sada nije nalazila Meksikanka, niti njegov zet, već stariji sin Irvin.

— Rekao sam da Džems dođe — viknu starac besno.

— Poslao sam čoveka da ga pronađe, oče. Zašto ti je Džems potreban?

Iz Irvinovih očiju je izbijala velika radoznalost. Gledao je neprestano oca, kao da se u sobi niko više nije nalazio.

— Možda ćeš ti znati da odgovoriš na neka od ovih pitanja — raspaljivao se starac sve više. — Kakvo se oružje šalje iz ove kuće Indijancima? Ko ga šalje? Radi čega se šalje? Šta je Fil sa trojicom naših ljudi odvezao sinoć u kolima i kuda? Dakle? Možeš li odgovoriti bar na jedno od njih?

Irvin je stajao hladan i nepomičan kao kip. Pa, ipak, po žilama koje mu izbiše na slepoočnicama i na vratu videlo se koliko je bio uzbuđen i koliko se uzdržavao da ne plane. Umesto da odgovori, postavio je sam pitanje:

— Da li ti je tim pitanjima napunio glavu, Apači, oče?

— Ko mi je njima napunio glavu, tebe se ne tiče. Ja sam mu zahvalan. Tvoje je da odgovoriš bar na neko od njih.

— Fil će se uskoro vratiti, pa njega pitaj kuda je i šta je vozio. Ne znam zašto sva ta pitanja postavljaš meni i kakve veze imam ja sa svim tim, u šta, uopšte ne verujem.

— U tome je stvar, što se Fil neće vratiti — progovori traper. — Neće se vratiti nijedan od četvorice koji su sinoć pošli odavde s kolima punim pušaka i municije upućenim Indijancima iz plemena Apača.

— Hoćete da kažete da ste likvidirali četiri naša najbolja čoveka? — procedi Irvin besno kroz zube, pa prvi put uputi traperu pogled u kome su bili sjedinjeni neopisiv bes i mržnja.

— Dobili su ono što su zaslužili — odvrati traper. — Ono što će, nadam se, snaći i onoga koji ih je uputio s tim tovarom. Za krijumčarenje oružja, pogotovo Indijancima, ide se na vešala.

— Ako Apači kaže da su zaslužili takvu kaznu, ja mu verujem — prasnu starac. — Jer posle onoga što su učinili, njih četvorica se i tako više

ne bi zadržali na mom ranču ni jedan jedini dan ... Ali, do đavola, gde je taj Džems?

— Potražiću ga, oče — pođe Irvin prema vratima.

Dogodi se nešto što traper nije mogao da očekuje.

Starac stade ispred svog sina i prepreči mu put do vrata.

— Ne! — povika. — Ti ćeš ostati ovde. Vas dvojica se tako dobro slažete da ćeš mu ti pre pomoći da pobegne, nego što bi ga doveo ovamo.

Bilo je tc za trapera veoma prijatno iznenađenje. Poslednje starčeve reči ga definitivno uveriše da je grešio što je sumnjao u njega i da on nema ništa sa sinoćnjim događajima. Ili... Ali, to je nemoguće da čovek glumi tako savršeno!

Iz dvorišta dopreše glasovi i malo kasnije se na vratima pojavi Džems Bertlos, kao i uvek kicoški odeven, kao da odelo u kome je sinoć bio na svečanosti nije ni skidao.

— Tražili ste me — upita tasta smeškajući se. — O, dobar dan, Apači!

— Džemse — naroguši se starac već na početku — koje si stvari sinoć poslao svom bratu u Flojdfild?

Smešak postade kiseliji. Ruke se uznemiriše kao i oči koje najpre potražiše Irvina.

— Ne gledaj u Irvina! — razdera se starac. — Odgovori na pitanje koje sam ti postavio!

— Pa — oklevao je još više zbunjeno — neke stvari donesene iz El-Paza koje se ne mogu nabaviti u Flojdfildu. Obične stvarčice... — govorio je ne pružajući preciznije podatke.

Trapera je sve to počelo da zamara. Prišao je čoveku čija savest očigledno nije bila najčistija.

— Povešću vas šerifu zbog krijumčarenja oružja Indijancima — reče mu stavljajući šaku na njegovu mišicu.

Džems je uznemireno gledao čas u tasta, čas u svog šuraka. Niz rumeno lice kao u devojke počeše mu se slivati graške znoja.

— Oče, ti to nećeš dozvoliti — povika Irvin. — I, ko ste vi da ga hapsite? — viknu na trapera.

— Ja ga ne hapsim, već samo privodim šerifu — odvrati ovaj.

— Slažem se sa tvojom odlukom, Apači. Vodi ga! Vodi tog čoveka što pre ispred mojih očiju — reče starac odlučno kao da se radilo o nekom nepoznatom čoveku.

Irvin Klejton nije hteo tek tako da se pomiri s traperovom namerom da odvede njegovog zeta. Ako se nije usuđivao da potegne svoj kolt iz kubure, reši se na nešto što mu se učini po njega mnogo manje opasno, a ipak efikasno.

Njegova šaka stisnuta u pesnicu neočekivano polete iskosa prema traperovoj slepoočnici. Ipak, bio je suviše trom pokret da ga na vreme nije mogao da primeti čovek traperovih refleksa.

Traper hitro ustuknu unazad, te Irvinova pesnica promaši svoj cilj. Da li je nameravao da još jednom okuša sreću u takvoj borbi, teško je pretpostaviti, jer samo što se hitro okrenuo i našao licem u lice s traperom, sada njega pogodi traperova pesnica velika kao dečja glava i odbaci kao vreću do očevog stola.

— Irvine! — začuo se preteći uzvik njegovog oca.

Irvin, međutim, više nije pokazivao ni najmanje volje da nastavi borbu. Da se nije leđima naslonio na sto, pao bi na pod.

— Žao mi je, gospodine Klejtone, što je do ovoga došlo — reče traper. — Vaš sin je prilično neobuzdan.

— Ne izvinjavaj se, Apači. Trabalo bi da se on izvini tebi. Gosta napasti

u rođenoj kući, i to gotovo s leđa, pa to je nečuveno! Molim te, izvedi Džemsa, jer više ne mogu da ga gledam.

Pre nego što traper potera ispred sebe pokunjenog Bertlosa, Irvin dođe sasvim k sebi i odmače se od stola.

— Još ćemo da vidimo da li ćete ga odvesti s ranča — povika histerično i teturajući izađe iz sobe, ne obraćajući pažnju na opomene i pretnje svog oca.

— Ja ću te ispratiti, Apači — reče starac i s njim izađe na doksat.

Iz dvorišta se čulo Irvinovo dozivanje. Izgovorio je nekoliko imena.

A kad se traper pojavi s Bertlosom, u dvorištu se, pored Irvina, već nalazilo nekoliko kauboja, raskrečenih nogu, sa napregnutim šakama raširenih prstiju iznad drški koltova. Samo je Irvin držao pušku u ruci.

— Džems će ostati ovde — reče Irvin upirući pušku u trapera. — A ti se, divljače, gubi s mog ranča!

— Irvine! — začu se u tom času preneražen glas gospođe Klejton, koja se u tom času, privučena vikom, zajedno sa svojim dve godine mlađim sinom Edgarom pojavi iz kuhinje. — Šta se ovo zbiva? Kakvo je to ponašanje našeg sina?

— Irvine, skloni tu pušku — javi se oštrim glasom njegov brat Edgar i pođe prema njemu, ali ga otac zadrža.

— Ti da ćutiš, balavče! — iskosi se Irvin na njega. — I ne mešaj se više, inače će mojim dičnim roditeljima ostati samo jedan sin... razume se, stariji.

Trebalo je tog časa videti starog Klejtona.

— Svi vi na posao! Ako ne poslušate, ovog časa ću vas izbaciti s ranča — povika prema kaubojima.

Oni i ne pogledaše Irvina, već se okrenuše i odoše.

Tada starac pođe prema sinu.

— Sklanjaj tu pušku! — izgovori glasom koji nije trpeo pogovor.

Pa ipak, Irvin ga nije slušao. Njegovo lice se bilo izobličilo od besa. Ne obraćajući pažnju na oca, on se samo odmače jedan korak, pa zaurla:

— Dozvoli Džemsu da ode, Apači, inače ću, tako mi boga, pucati u tebe. Ne šalim se, niti te plašim.

Apači pogleda u starog Klejtona. Situacija je postala veoma mučna. Istina, jednim skokom se mogao skloniti bilo iza starca, ili iza Bertlosa i izvući kolt, ali on nije želeo krv. Nije želeo roditelje da dovede u priliku da gledaju kako im sin smrtno pogođen pada.

I same privučene nečim nesvakidašnjim što se odigravalo u dvorištu, na doksatu se pojaviše Klejtonova kćer i obe snahe.

— Irvine! — ote se vrisak iz grudi njegove lepe supruge. — Molim te, Irvine!

— Irvine, sine moj! — nadoveza se na nju vapaj gospođe Klejton. — Ne čini to!

Izlaz iz te situacije pronašao je sam Klejton. Zaklanjajući trapera nastavio je da korača prema sinu.

— Pre nego što pucaš u Apači — Toma, ti nesuvisla budalo, moraćeš da pucaš u svog oca — govorio je ne trepnuvši. — Pucaj! Pucaj!

— Ne prilazi više! — zavrišta Irvin.

— Šta čekaš? Pucaj! — ponovi starac dodirujući grudima cev puške.

Pucanj se ne ču. Irvin je oklevao.

Klejton ispruži ruku, uhvati cev puške i povlačeći je k sebi istrže mu oružje iz ruku. Zatim se obrati mlađem sinu:

— Uzmi dvojicu kauboja i otprati našeg gosta i svog neslavnog zeta do grada... Apači, sad slobodno možeš povesti Džemsa.

Dok je traper uzjahivao vranca, starac obgrli ramena supruge i kćeri.

— Za koga se naša Alison udala, Amelita! — reče drhtavim glasom od stida i svega onoga što je doživeo za to pola sata otkako je traper zakoračio u njegov dom.

Njegov sin Irvin, od čije agresivnosti nije više ostalo ništa, pognute glave i teturajući kao da je pijan uputio se vrtu i daščari kraj šume. Za sve vreme nije se osvrnuo ni jedan jedini put.

13.

BURNO VEČE

Kiša je počela da pada u prvi sumrak. Nije to bio pljusak kakav zna da iznenadi i obraduje rančere i farmere, već sitna kišica koja je rominjala i postepeno natapala svaki pedalj ispucale zemlje.

Već čitav sat je traper stajao prikriven ispod jednog oraha, čije su se grane pod obilnim plodom povijale prema zemlji stvarajući ogromnu zelenu kupolu.

Nijednog trenutka nije ispuštao iz vida glavni ulaz u Klejtonovu kuću, kao i daščaru u blizini.

Mesto koje je te noći odabrao za skrovište i osmatranje bilo je idealno.

Čak i pri mesečini teško bi bilo mogućno otkriti čoveka koji se uvukao ispod tamne granate krošnje drveta i svojim telom se sjedinio s njegovim stablom.

Na Klejtonov ranč se vratio kad je mrak već bio ovladao, a kiša počela da pada.

Osećao je da će se posle onakvog njegovog odlaska sa ranča desiti još nešto važno u toku te noći koja je nailazila.

I zato tu noć nikako nije želeo da propusti. Tu noć je želeo da provede neprimećen na Klejtonovom ranču, makar je celu prestajao na nogama.

Kiša je i dalje ujednačeno padala. Kapi su dobovale po lišću. U dvorištu, čak ni kraj kapije, nije bilo nikoga. U glavnoj zgradi svetlost je izbijala kroz prozore dva prozora u prizemlju. Ona je takođe izbijala i kroz prozore barake u kojoj su bili smešteni kauboji.

Traperovo strpljenje je ubrzo bilo krunisano uspehom.

Iz glavne zgrade je izašla neka pogurena prilika koja je hitro pretrčala prostor do osvetljene barake, ušla u nju, da bi se nekoliko trenutaka kasnije iz nje pojavile tri prilike.

Izbegavajući delove dvorišta koji su bili osvetljeni onom svetlošću što je prodirala kroz prozore, potrčali su do ivice šume, prošli pored samog oraha ispod kog se nalazio traper i nastavili put prema daščari.

Pred vratima su se zaustavili. Jedan ih je otvorio toliko koliko je bilo potrebno da zamaknu unutra, da bi ih za sobom priklopio.

Na traperovu sreću ona ne škripnuše ni kad su se otvarala, ni kad su se zatvarala, tako da je i on mogao bez ikakve bojazni da krene za njima.

U nekoliko lakih skokova nađe se kraj vrata.

Oslušnu.

Ništa se nije čulo.

Odškrinuo je malo vrata i proviri.

Unutra je bilo mračno kao u rogu.

Ali baš u tom času kad se celim svojim telom nađe sa unutrašnje

strane vrata, začu nekakve glasove koji kao da su dolazili odozdo, iz zemlje.

Vrata je pritvorio i dva puta zakoračio u tami. Tek kad mu se oči malo privikoše na nju i kad pogleda u onom pravcu iz kog su dopirali ljudski glasovi, ugleda ispred sebe jedva primetan tračak svetlosti, koja je takođe dopirala ispod zemlje, otud gde su se nalazili ti ljudi što su razgovarali ne bojeći se da će ih iko čuti.

Sada je već određeno znao da se oni što su ušli nalaze u nekoj zatvorenoj zemunici i zaključio da slobodno može da upali šibicu, kako bi bez bojazni da će na nešto naleteti u mraku i odati svoje prisustvo mogao krenuti i prići mestu na kom su se primećivale svetle treperave trake.

Kresnuo je šibicu.

Pred njim se bila isprečila ruda kola, tako da je bila prava sreća što je šibicu upalio na vreme, jer bi već sledećim korakom naleteo na nju i, najverovatnije, preko nje pao na gomilu praznih sanduka. Oko njega se nalazio pravi krš od raznih, bez ikakvog reda ostavljenih stvari.

Još dva puta je palio, šibicu dok nije došao do mesta koje ga je interesovalo. Bio je to, zapravo, poveliki drveni poklopac iznad nekakvog otvora u zemlji u kom su se sada nalazila ona tri čoveka.

Sa jedne strane poklopca bila je gomila sena, koja je, verovatno služila za to da sakrije poklopac kad u zemunici nije bilo nikoga.

Ispružio se preko sena i primakao oči pukotini kroz koju se probijala svetlost.

Najpre je ugledao starijeg Klejtonovog sina Irvina. Sa njegove jedne i druge strane sedela su dvojica kauboja.

U dnu te nevelike pravougaone prostorije nalazilo se petnaestak sandučića s municijom i dva velika zavežljaja, najverovatnije s puškama. Sa svih strana uz zid bile su prislonjene drvene prazne police napravljene od grubo istesanih dasaka.

Irvin i jedan kauboj su sedeli na naslaganim sandučićima s mecima, dok je drugi kauboj sedeo na jednoj prevrnutoj kanti.

U tom trenutku Irvin je završio savijanje cigarete. Pripalio ju je na šibici koju mu je ponudio onaj što je sedeo desno od njega, a onda je rekao:

— To bi bio plan. Ponoviću ga ukratko još jednom. Dobro zapamtite sve što se odnosi na vas dvojicu, jer greške ne sme da bude. Ono što se desilo Filu i ostaloj trojici, ne bi smelo da se ponovi.

— Neće, gazda — uzvratio je čovek koji mu je pripalio cigaretu.

A Irvin se upravo obraćao njemu:

— Ti ćeš se, Pejdže, postarati da iz kuće izmamiš pomoću nekakvog dobrog trika šerifa Stilmejkera. Šerif te ne poznaje i možeš reći što god želiš.

— Ne brini za mene, gazda.

Irvin sada pogleda onoga što je sedeo na prevrnutoj kanti i pušio. — Zahar i ja bismo se nalazili ispred njegove kancelarije. Kad vidimo da nam se ti i šerif približavate, nas dvojica ćemo uraditi onako kako smo se već dogovorili. Posle toga neće biti teško da oslobodimo mog zeta i likvidiramo šerifa, jer je i on, baš kao i onaj naduvenko Benet, počeo da njuška i da smeta. Izigrava čovek velikog šerifa!

— Treba mu dokazati, gazda — upade Pejdž — da velikih šerifa nema. I Benet je izigravao jednog takvog, pa ga danas nema.

— Dokazaćemo to i njemu — uzvrati Irvin.

— Zaboravio si na Apači—Toma — javi se Zahar. — Iskreno rečeno, nimalo mi se ne dopada što se i on umešao.

— Ne precenjuj ga, Zahare — odmahnu Irvin rukom kao da bagateliše. — Da nije bilo mog matorog i, naročito, moje majke, on bi već danas bio mrtav. S njim ćemo lako.

— Kako to misliš? — zainteresova se Zahar, kome traper nikako nije izlazio iz mozga. — Sa Apači — Tomom se ne treba šaliti, niti ga potcenjivati, gazda. Kažem ti! Video sam kad je sam izlazio nakraj s čitavom gomilom ljudi.

— Evo kako ćemo s njim — nastavi Irvin. — Danas ga je sa mojim bratom Edgarom i Hajdenom otpratio do grada i naš Lemond. Saznao je da je Apači odseo kao, gost kod šerifa Stilmejkera.

— Pa, šta? — upita Zahar.

— Baš ti, Zahare, ponekad znaš da budeš tvrd — ljutnu se Irvin. — Kako »pa šta«? Kad oslobodimo Džemsa i likvidiramo šerifa, ti ćeš se vratiti šerifovoj kući i pozvati Apači—Toma. Reći ćeš mi da su ispred saluna napali šerifa i teško ga ranili. I kad krenete od kuće, još pre nego što izađete na glavnu ulicu, ugrabi priliku i saspi mu nekoliko metaka u leđa. Eto, šta!

— Zaboravio si na Filipsa — podseti ga Pejdž.

— Nisam. Dok Zahar bude likvidirao Apači—Toma i bude išao prema našem ranču, ja, Džems i ti ćemo pronaći onog matorog psa, koji kao da je od sinoć u zemlju propao. I njega ćemo ućutkati baš kao što smo ućutkali Sidnija Džilberta.

Traper pritaji dah da ga ne bi odalo uzbuđenje posle onoga što je čuo. Više nije bilo nikakve sumnje da je pronašao vođu razbojničke bande, koja je radi ostvarenja nekih svojih ciljeva ubila šerifa Beneta, zatim Džilberta kad je posumnjala da može progovoriti istinu, koja je pokušala da ubije još ranije i njega, a sada to ponovo namerava pošto pre toga likvidira i sadašnjeg šerifa.

To što žele da svrše na isti način i sa starim Nedom Filipsom, samo je još jedan dokaz da je Kordel Enderson nevin i da Filips svojom tvrdnjom predstavlja za njih opasnost dok je živ i dok ponavlja da Enderson nije ubio Beneta.

— A, Indijanci? — javi se iznova Zahar koji je želeo sve stvari da postavi na svoje mesto. — Posle onoga što je Apači učinio Filu i trojici naših drugova, ne znamo da li su oni uručili oružje i municiju Orlovoj Kandži.

— Siguran sam da jesu — odvrati Irvin. — Apači je vratio njihova tela, kola i konje. Sem tela naših drugova u kolima nije bilo ničega drugog. Znači da se on s njima sukobio tek kad su oni obavili posao. Na takvu pretpostavku navodi me i detalj da je Apači ležao onesvešćen u našoj kući, dok su Fil i ostali grabili s kolima prema Planini Apača.

— I ja se slažem s tim objašnjenjem — reče Pejdž. — A što se tiče tog glupog Indijanca — nastavi Irvin — na njegovu pomoć mnogo računam. Umesto da mi likvidiramo Forbesa, Lensberija, Šeparda, Džonsona i Borga i njihove pašnjake pripojim ovom ranču, čiji ću jedni gospodar uskoro postati ja, čak ako onaj moj matori i ne umre. Indijanci će taj posao obaviti bez nas, pa neka posle toga trljaju glave s vojnicima. Bitno je da će na celom tom delu Teksasa, između Pekosa, Gvadelupa, Planine Apača i Dejvisove planine biti samo jedan ranč — Irvina

Klejtona. Kome se to ne bude svidelo, zadesiće ga sudbina Beneta, Stilmejkera, Apači—Toma, Džilberta, Filipsa... — nabrajao je on u svojoj razmetljivosti unapred sahranjujući i one koji su još bili živi.

— Nadam se, gazda, da nas dvojicu tvojih najbližih ljudi nećeš zaboraviti kad postaneš gospodar četvrtine Teksasa — ulagivao se Pejdž.

— Moje prijatelje nikad neću zaboraviti. Živeće oni onako kako nikad do tada nisu živeli. U Kentu, sudija Ejer je već moj čovek na koga mogu u svako doba da računam. Istina, to me je koštalo dosta para, ali će se isplatiti. Irvin nikad uludo ne baca pare. Za šerifa dovešćemo nekog našeg čoveka. Tako ćemo postupiti i u Flojdfildu, Pekosu, Tojahvilu.

— Ko nije s nama, smatraćemo da je protiv nas, da je naš neprijatelj — cerekao se Pejdž. — A kako s neprijateljem treba postupati — zna se!

— Tako je, Pejdže! Što se mene tiče, dragi moji prijatelji, nemojte se iznenaditi ako vaš gazda Irvin Klejton jednog dana postane senator, pa i guverner Teksasa.

— Živeo Irvin Klejton, guverner Teksasa! — povika Pejdž.

— Živeo! — prihvatiše i Zahar i Irvin.

A onda Irvin odmahnu rukom.

— De! De! Još je daleko. Još se treba boriti i prepreke uklanjati.

— Uklonićemo sve, gazda, koje se pred nama ispreče — obeća Pejdž.

Traper ustade. Sve je čuo i više nije bilo nikakvih dilema. Zločinac sa prevelikim apetitima i ambicijama sasvim je otkrio svoje karte. Najradije bi podigao kapak i nagnao ih da podignu ruke.

Odustao je od toga. Sad kad je saznao njihove namere biće bolje da odjaše u grad i da im u dogovoru sa šerifom pripremi doček kakav zaslužuju.

Kresnuo je samo jednu šibicu da bi preskočio kolsku rudu i došao do vrata. Otvorio ih je i istovremeno sa obe svoje bočne strane osetio cevi na svojim rebrima.

Iza toga se začuo tihi glas onoga što se nalazio s desne strane:

— Ne mrdaj, pseto! O, pogledaj ko je to!

— Apači Tom! — prošaputao je onaj drugi.

Nečija ruka mu izvadi kolt iz kubure, a zatim ga potisnu natrag. I dok je njegov drug neprestano palio šibice, on pripali fenjer što je visio o direku kraj vrata.

— Gazda! — povika taj iz sveg glasa.

Glasovi ispod zemlje umuknuše.

Poklopac se uskoro podiže.

Sa petrolejkom u ruci pojavi se Irvin i svetlost iz nje sjedini se sa onom iz fenjera te osvetli celu unutrašnjost daščare.

— Šta se dereš! — zasikta. — Hoćeš da te čuje moj matori i da doleti ovamo?

Zastao je iznenađeno kad je između dvojice svojih ljudi ugledao trapera. Zviznuo je zadovoljno.

— Vidi! Vidi! Ko nam je došao u posetu! Tebi se, Apači, baš ne odlazi sa našeg ranča — reče zajedljivo.

— Šta mogu kad se na njemu neprestano dešavaju interesantni događaji — odvrati traper.

— Presešće ti radoznalost. Kunem ti se!... Da li je prisluškivao naš razgovor — upita onu dvojicu pomičući se sa otvora da bi propustio Pejdža i Zahara iz zemunice.

— Po svemu sudeći, jeste — odvrati jedan od njih. — Mi smo odmah posle vas došli da stražarimo,

a on je već bio unutra. Znači da se sve vreme nalazio ovde.

— Šta kažeš ti, Apači?

— Sve sam čuo i veoma sam zadovoljan što mi se ta prilika ukazala.

— Ne mari — odmahnu Irvin glavom. — Samo si mi olakšao posao. Umesto da se s tobom nadmudrujem u Kentu, sredićemo te ovde.

— Zaboravljaš na jedno — primeti traper.

— Da čujem.

— Neki ljudi znaju da se ja nalazim na ovom ranču. Ako mi se šta dogodi, znaće da ste vi to učinili.

— Ne budi smešan, Apači — odvrati Irvin. — Ako iko za to zna, onda to može biti samo šerif Stilmejker. A, ukoliko si čuo taj deo našeg razgovora, tada znaš kakva sudbina čeka tvog novog prijatelja.

— Mnogo rizikuješ, Irvine — opomenu ga traper. — Sve to što si učinio i što nameravaš da učiniš, na kraju će te odvesti na vešala... i tebe i ove ljude koje vodiš za sobom.

— Prepusti rizik meni, Apači. Bez njega nema ni uspeha. — On se okrenu onoj dvojici što su otkrili trapera. — Tebi, Hoze, i tebi Arture, prepuštam nepobedivog Apači-Toma. Siđite s njim u zemunicu i radite šta hoćete. Samo, bez pucanja... Jesu li naši konji spremni?

— Jesu, don Irvine — odvrati Hoze.

Irvin, Pejdž i Zahar izađoše iz daščare, a u njoj ostadoše Hoze, Artur i traper, koji je morao sebi da prizna da se retko kad našao u tako teškoj situaciji, kao ovoga puta. A baš sada mu je sloboda bila potrebnija nego ikad! Stilmejkeru je pretila velika opasnost.

Ni Filips se nije nalazio u boljem položaju, ako nije otišao na Medveđi potok. A što je najgore, čak ako Indijanci i ne budu učestvovali u zadatku kog se prihvatio Orlova Kandža, mnogi rančeri u tom kraju, pa i dalje, i ne slute šta im taj manijak sprema. Bila je to, dakle, veoma teška situacija iz koje je na svaki način trebalo naći neki izlaz. Ali, koji?

— Silazi! — gurnu ga Hoze i on u svojoj trenutnoj odsutnosti jedva napipa prvi stepenik.

— Možemo svršiti i ovde s njim — primeti Artur. — Što ga teraš tamo dole?

— Gazda je rekao da to učinimo dole, i tako ćemo postupiti. — Onda se trže, uhvati trapera za rame i povuče natrag. — Stani, dugonogi! Prvo ću ja sići, pa tek onda ti. Da te ne tražimo posle u onom mraku dole i da ne nasednemo nekoj tvojoj podvali. Jer, znam da si ih pun i da jedva čekaš da neku upotrebiš... Arture, ti ćeš iza njega, ali za svaki slučaj na odstojanju.

Meksikanac je bio pametan i traper oseti kako mu šansa na koju je pomislio kao na poslednje sredstvo izmiče nepovratno. A, ne učini li nešto sada, dok još nije sišao u tu grobnicu, posle može biti kasno.

Hoze se već nalazio u zemunici.

— Sad možeš. Silazi, Apači! — dreknuo je odozdo.

Upravljena kolta naviše čekao je da traper zakorači preko klimavih stepenica.

Na suprotnoj strani otvora od one na kojoj se nalazio traper, stajao je Artur držeći u jednoj ruci iznad glave petrolejku, a u drugoj kolt.

— Šta će ti to? — upita ga traper pokazujući na njegov kolt. — Irvin je rekao da ne smete da pucate.

— Hoćeš li već jednom sići? — drao se odozdo Hoze.

Nije se imalo kud, i traper poče da silazi. Tada u njegovoj glavi zazvoniše ponovo Irvinove reči: »Samo bez pucnjave!«. One ga ohrabriše i podstakoše da preduzme nešto

poprilično rizično, nešto što je u sebi ipak skrivalo izvesnu nadu na uspeh.

Spustio je nogu oprezno na sledeći stepenik.

Dole, zaklonjen njegovom senkom Hoze je čekao u polutami.

Traperova jedna noga bila je u vazduhu da bi se spustila na sledeći stepenik. Ali, umesto da učini to, on izmahnu njome i raspali Hozea po glavi.

Prvi put je zažalio što na nogama nema teške kožne čizme, umesto lakih indijanskih mokasina. Jer, taj udarac koji je trebalo da onesvesti Meksikanca, samo ga ošamuti.

Artur nije primetio šta se dogodilo. Video je samo kako se u jednom času traperovo telo trglo, ali je pomislio da je zbog toga došlo do klimavih stepenika, koje su se ugibale i klatile pod njegovom pozamašnom težinom.

Koristeći sledeći trenutak, traper se svali na Meksikanca, koji tek sada glasno zastenja i s njim tresnu na onu kantu kraj stepenica, te ona zatandrka i napravi veliku buku.

— Hej, ti! Smiri se, ili... — stiglo je odozgo Arturovo upozorenje na koje nije obraćao pažnju.

Trebalo je raditi brzo, mnogo brže nego što bi Artur mogao da pritekne u pomoć svom drugu.

Velika traperova pesnica spusti se dva puta munjevito na Hozeovo lice. To, sa prethodnim udarcem noge bilo je dovoljno da ovaj prestane da pruža svaki otpor. Telo mu se opusti i smiri. Bio je u dubokoj nesvestici.

Šake poleteše oko Hozeovog tela po zemlji tražeći njegov kolt koji se morao tu negde nalaziti. Njega, međutim, nigde nije bilo.

— Ruke gore, inače ću pucati i pored gazdine zabrane. Tako mi boga, hoću! — ču se odozgo kloparanje Arturovih koraka preko stepenica. Po kreštavom, drhtavom gl... uzbuđenja bilo je sigurno da ... on tu pretnju i ispuniti ako ne posluša.

Poslušao je, jer drugog izlaza nije bilo. Umorno se podigao sa Hozeovog nepomičnog tela i seo na onu kantu.

Sa Arturom je silazila i svetlost petrolejke u mračnu zemunicu. Bojeći se novog iznenađenja, kauboj zastade na polovini stepenica, položi petrolejku kraj sebe i sede.

Njegov kolt je bio upravljen u traperovu pognutu glavu.

— Zahvali gazdi što je zabranio pucanje, inače bi ti već bio mrtav, Apači. To ne znači da neću povući oroz ako učiniš još nešto nepromišljeno, kao što je to bio ovaj napad na Hozea. Pričekaćemo da on dođe k sebi, a onda, pošto si ga zadužio, neka ti se oduži. Ja ne znam tako da baratam nožem, kao Hoze.

U tom trenutku neko je otvorio vrata na daščari. Taj koji ih je otvorio nije se ni malo trudio da prikrije svoj dolazak jer je pri tom nešto lupnulo, posle čega se začuo prigušen jauk i nerazumljivo mrmljanje.

I Artur je čuo ono što se dešavalo iza njegovih leđa. Čuo je korake koji su se približavali, ali se nije usudio da skrene pogled sa trapera. Zato se zadovoljio samo prigušenim pitanjem:

— Ko je?

Još nekoliko koraka se čulo, pa ljutiti glas:

— Ti ćeš da odgovoriš na moje pitnje: šta tražiš u toj zemunici za voće? I kakva je to buka o kojoj su me obavestili?

Traper, do čijih je napregnutih ušiju dopro taj karakteristični glas, uzdrhta celim telom. Taj glas koji nije zvučao grubo čak ni onda kad

se njegov sopstvenik ljutio, pripadao je starom Rokeru Klejtonu.

— Pitao sam te šta radiš u zemunici, Arture? — ponovi starac pitanje prilazeći otvoru. — Gospode bože! — povika kad se nagnu i pogleda naniže. — Jesi li ti to, Apači, ili me moje staračke oči varaju?

— Na žalost, ja sam, gospodine Klejtone — raširi traper nemoćno ruke.

— Kako si se našao tamo dole? Zar te moj sin Edgar nije otpratio do grada?

— Jeste, ali sam se ja u sumrak ovamo ponovo vratio. Želeo sam da zavirim u ovu daščaru i ne znajući da ću otkriti ovu zemunicu i pravi arsenal oružja i municije u njoj.

— U mojoj zemunici arsenal oružja i municije? — prenerazi se starac. — Gde su moji sinovi? — gurnu nogom Artura u leđa. — I šta si se ti, kog vraga, ukipio i izvadio taj kolt?

— Irvin mi je naredio, gazda — promrmlja kauboj.

— Ne tiče me se šta ti je moj sin naredio. Ja ti naređujem da vratiš kolt u kuburu i da se pomakneš s tog mesta — presekao je starac. — Što se taj Hoze izvrnuo tamo dole? Gde je Irvin? — ponovi još jednom pitanje.

Umesto zbunjenog Artura odgovori traper:

— On je sa još dvojicom na putu za Kent.

— Šta traži tamo noćas? Da se opet napije i potuče u Mek Viljemsovom salunu?

— Otišao je da oslobodi vašeg zeta iz zatvora i da ubije dva čoveka: šerifa Stilmejkera i Neda Filipsa.

Starac je nemoćno buljio u njega.

— Ti se ovog puta ipak šališ, Apači — jedva izgovori. — Moj sin da ubije nekoga? Je li to tačno, Arture?

— Otkud ja znam? — odvrati ovaj.

— Ražalostiću vas kad vam kažem — nastavi traper — da to ne bi bilo njegovo prvo ubistvo, bilo da ga je učinio on lično, ili da ga je učinio neko drugi po njegovom nalogu. Stradali su šerif Benet i Sidni Džilbert, a malo je trebalo, pa da i ja nastradam.

Starac ga je posmatrao preplašenim pogledom ne izgovarajući sada ni reč.

A traper ga dotuče novim podatkom:

— Glavno se sprema tek posle ubistva Stilmejkera i Filipsa.

— Šta? — jedva pređe preko usana starca.

— Uz pomoć Indijanaca iz plemena Apača, koje je snabdeo puškama, likvidiraće mnoge rančere u ovom kraju i prisvojiti njihovu zemlju.

— Malo mu je ovoliko koliko imamo? — zabezeknu se starac. — I ovo je više nego što nam treba.

— Izgleda da mu je to malo — reče traper.

— Otkuda sve to znaš, Apači?

— Čuo sam njegov plan dok je razgovarao u ovoj zemunici sa svojim pomoćnicima Zaharom i Pejdžom.

Starac se stresao kao u groznici. Ruka u kojoj tek tada ugledaše kolt, tresla se do te mere da je oružje svakog časa moglo ispasti iz nje.

— Ne, Apači! — govorio je kao u bunilu. — Dok sam ja živ, moj sin i moj zet neće više nikoga ubiti. Neće, makar ih ja morao pobiti ovim mojim rukama — ispruži šake što su podrhtavale.

— Ne pođemo li odmah u Kent, biće kasno.

Hoze poče da dolazi k sebi. Treptao je nekoliko trenutaka očima i tresao glavom.

Ugledavši trapera ispred sebe, kako okrenut leđima stoji kraj stepenica i razgovara s nekim čije lice nije mogao da vidi, u njegovom još nerazbistrenom mozgu sinu odluka koju je želeo odmah da sprovede u delo. On izvuče nož, podiže se i kroči prema trotoaru.

— Pazi, Apači! — povika stari Klejton, pa bojeći se da njegova opomena ne stigne prekasno, povuče oroz.

Odjeknu pucanj.

Tane pogodi Hozea u teme i on bez glasa pade na zemlju.

— Požurimo, Apači! — pozva ga starac. — Usput ćeš mi ispričati sve što znaš o mom sinu Irvinu. — Zatim obrati pažnju na kauboja kraj sebe. — Bićemo sigurni ako Artura neko pričuva. — reče, pa pošto mu oduze kolt i dobaci ga traperu ode prema ulaznim vratima.

Nije morao nikoga da doziva. Privučeni pucnjem, pred vratima se nalazilo već nekoliko njegovih ljudi.

— Čarli — doviknu on nekome — pripremi mi konja i reci Edgaru da se i on spremi. Idemo u Kent... Ti, Šone, i ti, Brajene, dođite unutra.

Doveo ih je do zemunice i pokazao na mrtvog Hozea i zbunjenog Artura.

— Hozea sahranite, a Artura dobro čuvajte dok se ne vratim.

Za to vreme traper je već trčao prema mestu na kom je ostavio sakrivenog vranca.

Nešto kasnije, tri jahača poleteše sa Klejtonovog ranča.

Njihovim užarenim licima izvrsno je prijala kiša, koja se baš tada pretvori u pravi letnji pljusak. Takvu kišu je svaki Teksašanin uvek dočekivao s radošću i dobrodošlicom, želeći da pada što duže, jer njihovoj zemlji nikad nije bilo dosta vode.

14.

OBMANUTI ŠERIF

Neko je snažno pokucao na vrata kuće u kojoj je stanovao šerif Stilmejker. Udarci su bili jaki i česti. A kad neko usred kišovite noći tako udara, onda se sigurno žuri. Nešto ga, bez sumnje, nagoni na to.

— Ja ću — reče šerif svojoj mladoj ženi koja beše pošla prema vratima. — Vrati se ti u sobu.

Ipak je bio oprezan. Najpre pripasa pojas s koltom i navuče prsluk u koji je bila udenuta metalna zvezda, oličenje lokalne vlasti. Njegovi koraci bili su elastični dok je prilazio vratima, kao da je želeo da prikrije njihov bat po podu. Kraj vrata je zastao, ali se još nije javljao. Osluškivao je.

Sa druge strane se nije čulo ništa sumnjivo. Ravnomerni šum koji proizvodi kiša dobujući po krovu i lišću drveća, jedino je što je doprlo do njegovih ušiju. Kad je prislonio lice uz daske vrata, učinilo mu se da s druge strane dopire nečije uzburkano disanje.

Pomače se u stranu iza dovratka. Nije želeo da se dogodi ono što i fortstoktonskom šerifu kad se odazvao na nečiji poziv spolja, stojeći uz vrata, i bio izrešetan mecima. Tek tada je upitao:

— Ko je?

— Jeste li vi šerif Stilmejker? — pitao je, uzbuđen i zadihan, nepoznati glas.

— Valjda znaš da jesam. Šta hoćeš?

— Ubili su Apači-Toma.

Kao da ga je neko udario maljem po glavi, zaklatio se. Ubiti Apači-Toma u kraju u kom je on šerif! Zašto mu je dozvolio da sam krene na ranč Klejtonovih? Zašto se nije us-

protivio njegovoj želji i, makar malo kasnije, pošao za njim?

— Šerife! — javi se opet onaj glas.

— Čuo sam te. Dolazim — odgovorio je muklo uzimajući šešir i otvarajući vrata.

Kiša je lila kao iz kabla. Pred vratima je samo nazreo nepoznatog čoveka koji mu je doneo strašnu vest. Prišao mu je bliže i tada se uverio da ga zaista ne poznaje.

— Nisi odavde — rekao je.

— Nisam. Dolazim iz Flojdfilda.

— Gde je Apačijevo telo?

— Ispred vaše kancelarije. Našao sam ga nedaleko od grada maločas kad sam ulazio u Kent. Bio je već mrtav. Nije mi bilo teško da ga prepoznam.

— Gotovo da ne poverujem — mumljao je šerif. — Apači Tom ubijen!

— Na žalost, tako je, šerife. Bio je to divan čovek.

Šta sada preduzeti, razmišljao je šerif dok je išao za tim strancem.

Odlučio je brzo. Sakupiće desetak ljudi i otići će na Klejtonov ranč. Tamo će uhapsiti starca i njegove sinove, jer samo oni mogu biti krivi za smrt Apači-Toma. Ali, ko bi se s njim po tako pasjem vremenu upustio u tu avanturu, kad može naleteti na puščanu cev pre nego što vidi onoga koji je držao oružje u rukama?

— Tamo se nalazi i jedan moj prijatelj... kraj tela — objasni stranac kad uđoše u glavnu ulicu i pođoše prema kancelariji.

Duga ulica, čiji se do nedavno debeli sloj prašine bio pretvorio u žitku masu, bila je na tri mesta osvetljena fenjerima: ispred Mek Viljemsovog saluna, Sevidžove banke i šerifove kancelarije.

Ali, pri takvom nevremenu i fenjeri su bili od male koristi onima koji su se probijali kroz pomrčinu. Svetlost je proređivala samo malo tamu, i to neposredno oko fenjera.

Već je nazirao pogurenu i na pušku oslonjenu figuru čoveka ispred vrata svoje kancelarije i nešto što je ležalo opruženo kraj njega na daščanoj stazi. Iznenadilo ga je to što se tamo nije već nalazila gomila ljudi, jer se vest o takvom događaju brzo prenese.

— Kako si saznao gde stanujem? — upitao je čoveka kraj sebe.

— Rekao mi je jedan ispred saluna u koji sam bio pošao da se raspitam.

— Jesi li mu spomenuo o smrti Apači-Toma?

— Nisam. Želeo sam najpre vas da obavestim. Da nisam u nečemu pogrešio, šerife?

— Nisi. Tek onako pitam — zadovolji se šerif njegovim odgovorom.

Nalazili su se na domaku vrata. Lice onoga što je bio oslonjen na pušku nije video, jer mu je šešir bio duboko natučen, a glava pognuta.

Sada je lepo video potrbuške opruženo telo čoveka po daščanoj stazi. Istog časa je zastao i pošao rukom prema kuburi da izvuče kolt. Jer, po odelu toga što je ležao tamo i po njegovom sitnom stasu, shvatio je da to nije Apači Tom i da je sve to do tada bila smišljena igra tih ljudi.

Nije mu pošlo za rukom da izvuče oružje. Istog časa osetio je na svojim leđima cev kolta onoga što ga je tako vešto izmamio iz kuće.

Zatim je video kako onaj pokunjeni čovek uspravlja glavu i okreće cev puške prema njemu, dok sa poda ustaje onaj koji je do tada bio »mrtav«.

— Irvin Klejton! — procedi šerif. — Znam šta hoćeš, ali ti mogu reći da će te to skupo koštati.

— Ne lupetaj, šerife, već otvaraj vrata!

Šerif je oklevao sve dok pritisak cevi u leđa nije postao jači. Morao je da posluša, utoliko pre što mu se kolt više i nije nalazio u kuburi. Otključao je vrata.

Najpre je ušao Irvin, kresnuo šibicu i upalio petrolejku. Za njim su ušli šerif, Zahar i Pejdž.

Tek tada je šerif u onome što je ležao na doksatu prepoznao jednog od Klejtonovih ljudi.

Iako situacija u kojoj se našao nije bila ni malo laka, radovao se što je priča o traperovoj smrti bila samo trik, makar da je on njemu naseo.

— Pokajaćeš se zbog ovoga, Irvine — još jednom je šerif zapretio.

Irvinova pesnica ga je pogodila u lice, te je zateturao prema prozoru.

— I tvoj prethodnik Benet je to isto rekao pre nekoliko večeri kad sam ga ovde posle toga udesio — smeškao se podrugljivo. — To sada mogu da ti kažem, jer i tebe čeka ista sudbina. A ako se uzdaš u Apači-Toma, treba da znaš da je on već pokojni i da ga moji ljudi u ovom času, možda, zakopavaju, ukoliko nisu odlučili da ga odnesu u preriju i ostave orlušinama i kojotima da se goste... Ali, nisam došao da ćaskam s tobom. Daj ključeve od ćelije!

— Irvine, opomi...

Nije završio. Pejdž ga je raspalio drškom kolta i on je pao.

— Odlično, Pejdže! Ta budala je već počela da me nervira i zamara. Pronađi ključeve! — rekao je i pošao prema jednim vratima koja su vodila u uzan i kratak hodnik iz kog se ulazilo u nekoliko zatvorskih ćelija.

Otvorio je vrata i viknuo u mrak:

— Džemse!

— Irvine! — začu se iz poslednje ćelije radostan glas njegovog zeta.

— Jesi li pronašao ključeve, Pejdže?

— Jesam, gazda.

— Otključaj vrata! Zahare, ponesi Džejmsov pojas sa oružjem i pokupi one tri puške.

— Da sredim šerifa?

— Najpre da oslobodimo Džejmsa. Možda on ima kakvu ideju zbog koje bi nam šerif još bio potreban. Zaključaj spoljašnja vrata i izvadi ključ iz brave.

Pejdž je dugo petljao oko brave. Najzad je otvorio bravu i povukao vrata k sebi.

Džems se obesi o vrat svom šuraku i spasiocu.

U tom istom trenutku u šerifovoj kancelariji nešto tresnu.

Zahar potrča tamo. Uspeo je samo da shvati da na podu više nije bilo šerifovog tela i da je prozorski ram, zajedno sa staklom, razbijen u paramparčad.

Spolja odjeknu pucanj i Zahar, pogođen u grudi, kriknu, zamlatara rukama i nauznak pade u uzani hodnik.

— Do đavola, šta je to sada? — procedi preneraženi Irvin. — Pejdže, proveri.

Ovaj to učini oprezno i spretno puzeći po podu.

— Gazda! — pozva ga tiho.

— Šta vidiš?

— Nema šerifa. Zahar je mrtav.

— Sto mu gromova! Taj ludi šerif će svojom pucnjavom podići na noge ceo grad.

— Ako se odmah ne izvučemo, gazda, gotovi smo — primeti Pejdž.

— To znam i sam. Samo, kako?

Spolja odjeknu snažan glas čoveka koga su smatrali mrtvim. Taj glas unese pravu paniku u njihovu dušu.

— Irvine! I ti i tvoji ljudi nalazite se u klopci. Bolje je da se predate, nego da izginete.

Bio je to glas Apači-Toma.

— Proklet da si, divljače! — zaurlo Irvin nekontrolisano. — Ako misliš da ćemo se predati, varaš se. On zatim dobaci svojima: — Pejdže, odšunjaj se i otključaj vrata. Na moj znak ti i ja ćemo pucajući neprestano izleteti na vrata. Ti ćeš, Džemse, kroz prozor. Jeste li me razumeli?

Ćutali su, a ćutanje je, kaže se, isto što i odobravanje.

— Kreni, Pejdže, stari moj druže. Još ćemo mi ostvariti sve ono što smo zamislili. Ja vam...

Pretrnu od glasa koji sad začu spolja i ne završi rečenicu. Bio je to glas njegovog oca:

— Irvine, naređujem ti da baciš oružje i da izađeš.

— Idi do đavola, ti matori jarče — odvratio je besno.

— Irvine, zbog ovoga ću te ubiti — začu odmah potom glas svog brata Edgara.

— Da se predamo, Irvine? — ču drhtav glas svog zeta i vide kako mu se celo telo trese kao šibljika na vetru.

— Skote! — izbulji oči na njega. — Ja sam sve rizikovao da te spasim. Da se predamo, pa da sutra visimo? Hoćeš li to? Uostalom vas dvojica radite šta hoćete, a ja odoh — reče, naglo otvori vrata koja je Pejdž već bio otključao i podiže kolt da bi iz njega ispalio svih šest metaka u one koji su se nalazili tu negde pred zgradom.

Taman je njegov prst dotakao oroz, kad je ugledao čoveka koji je s puškom u ruci stajao udaljen od njega samo desetak koraka.

Bio je to njegov otac.

Svemu drugom se mogao nadati, samo tome ne. Bio je to trenutak zbunjenosti i oklevanja, posle čega je iz njega provalio urlik pobesnele životinje:

— Kad baš hoćeš, umri, budalo matora!

Nije stigao da povuče oroz pre nego što je odjeknuo pucanj iz puške njegovog oca. Osetio je kako mu nešto oštro i vrelo probija grudi, zariva mu se u telo, svrdla i kida meso i prekida dah. Dok je padao poslednjom snagom je povukao oroz kolta.

Nekontrolisano poslato tane pogodilo ga je u sopstveno stopalo.

Taj bol nije ni osetio. Zapravo više nije ni osećao ništa, jer su se sva čula u njemu spojila u nekakvu otupelost i ravnodušnost sve dok, nije počeo da tone u ambis pun košmara, mraka i stravičnosti.

Bili su to poslednji odrazi svesti Irvina Klejtona, čoveka kome je bilo malo sve ono što je imao, a imao je više nego iko u tom kraju.

Među onima koji su na pucnjavu dotrčali iz Mek Viljemsovog saluna, nalazio se i sudija Ejer.

Spazivši kraj vrata šerifove kancelarije mrtvog Irvina i već vezane Džemsa Bertlosa i Majkla Pejdža, a kraj njih Rokera Klejtona, njegovog sina Edgara, šerifa Stilmejkera i Apači — Toma, ljutito je upitao:

— Ko je ovo uradio?

Nije dobio odgovor. Onaj koji je trebalo da mu ga pruži, Roker Klejton, uzjahivao je konja. Sudiju nije ni pogledao, ali se pre nego što je poterao konja okrenuo prema šerifu.

— Stilmejkeru, ako ti zatrebam, znaš gde ćeš me naći.

— Nećete biti potrebni, ni meni, ni sudiji, gospodine Klejtone — odgovorio je ovaj s takvim poštovanjem u glasu, kakvo ni prema jednom čoveku do tada nije pokazao,

niti osetio. — Neka vas Edgar otprati. Dobro se odmorite.

Bio je to trenutak da se zapostavljeni i uvređeni sudija ponovo javi, i to na svoj bahatan način:

— Sto mu gromova, šerife, čovek je ubijen, i to kakav čovek, a ti mi ne pružaš nikakva obaveštenja. Ako su se tvoje malopređašnje reči odnosile na ubijenog Irvina Klejtona, nije tvoje da zaključuješ da li ću se ja pozabaviti ubicom, ili ne. Ko je ubio Irvina?

Konj Rokera Klejtona, koji je već bio pošao, stade. Starac se okrenu u sedlu prema sudiji.

— Irvina sam ubio ja, njegov otac — reče oštrim glasom. — Želiš li da znaš zašto, sudijo?

— Razume se da želim.

— Zato što je on, a ne Kordel Enderson ubio šerifa Beneta, zato što je po njegovom naređenju ubijen Sidni Džilbert, što je naredio da se ubiju Apači Tom i Ned Filips, ali mu to, na sreću, nije pošlo za rukom, zato što je nasrnuo na šerifa Stilmejkera u nameri da ga ubije i što je oslobodio iz zatvora Džemsa Bertlosa, zato što je snabdevao Apače puškama i municijom, što je planirao da pobije nekoliko rančera u okolini i da prigrabi njihove posede. Najzad, zato što je na rođenog oca podigao kolt u nameri da ga ubije. Želiš li još neki razlog više, sudijo, ili bi ti njima mogao da dodaš još neko nevaljalstvo mog sina, za koja si znao, ali si ćutao zbog novca koji si od Irvina dobijao?

Bilo je to kao da je iz tog tmurnog, ali tihog kišovitog neba najednom tresnuo grom usred te velike gomile ljudi koja se bila okupila pred šerifovom kancelarijom.

— Šta to govoriš, Rokeru — zapenuša sudija. — Za tu uvredu izrečenu pred ovolikim svedocima mogao bih narediti šerifu da te zatvori, pa da ti sudim. Samo me tvoje godine i tvoj bol za izgubljenim sinom, koji ti je pomutio mozak, sprečavaju da to i učinim.

— Sa mojim razumom je u redu, matori nevaljalče — odgovori mu Klejton. — A što se sinova tiče, ja imam samo jednog sina, Edgara. Veoma mi je žao što se onaj tamo nazivao mojim sinom. I ja, i moji ćemo se potruditi da ga što pre izbrišemo iz svojih sećanja.

Okrenu se i potera konja.

Za njim pođe Edgar.

Sudija je tek tada počeo da besni.

— Ljudi, pa to je nečuveno! — drao se na sav glas. — Ja štitio Irvina, a on meni davao novac za to! Ne! Preko toga ne ne mogu da pređem. Da nisam sudija, ovu uvredu bih sprao koltom.

Dok se još čulo njegovo gunđanje, traper mu priđe i stavi mu ruku na rame.

— Šerife — obrati se sada on Stilmejkeru u savršenoj tišini koja ispuni prostor oko njih — predlažem vam da zatvorite ovog čoveka koji je ukaljao čast sudije. Postoje svedoci na Klejtonovom ranču, a i ovde — pogleda Pejdža i Bertlosa — koji će potvrditi sve ono što je malopre rekao gospodin Klejton, optužujući ne samo svog sina, već i sudiju. Jedan od svedoka biću i ja.

— Ja protestujem! Nemate pravo! Ja sam sudija! — vapio je doskorašnji delilac pravde dok ga je šerif odvodio u zatvor, da bi se potom vratio po Pejdža i Klejtonovog zeta.

Malo kasnije, ostavljajući svog pomoćnika da stražari u kancelariji, šerif je poveo trapera svojoj kući.

— Apači — rekao mu je usput — vi i ne slutite šta znači za jednog šerifa, uz to novajliju i nedovoljno iskusnog, sve ovo što ste učinili. Očis-

tili ste grad od razbojnika. Osim toga, noćas ste mi spasili život. Sada kada je ovaj grad oslobođen opasnih zlikovaca, meni neće biti teško da nosim ovu značku.

Traper se nasmeja i obgrli ga oko ramena.

— Bilo bi divno, prijatelju, kad se sa likvidiranjem jednog zlikovca ne bi pojavio drugi. Na žalost, u životu se tako nešto ne dešava. Zato se nemojte suviše opuštati. Biće još posla za vas.

— Odmorite se ovde nekoliko dana. Moja supruga bi zajedno sa mnom bila srećna kad biste bili naš gost.

— Biću, ali samo noćas. Zaboravljate da dve osobe koje se skrivaju s nestrpljenjem očekuju da dođem po njih, kao što sam im obećao.

— Znam da mislite na Endersona i Filipsa.

— Na njih dvojicu. A vi se postarajte da Kent izabere novog sudiju, poštenog i pravičnog čoveka.

Kiša je prestala. Povetarac sa Planine Apača poče da razgoni oblake iznad njih i ubrzo se ukaza veliki komad čistog neba posutog hiljadama treperavih zvezdica. Odnekud izmile i mesec, malo okrnjen po jednoj strani, i svojom bledom svetlošću obasja probuđeni grad i one što su se vraćali salunu da u njemu dočekaju zoru i dva čoveka kako gaze žitko blato dok prelaze glavnu ulicu i zamiču kroz vratnice na niskoj ogradi kuće uvučene u cvetno dvorište.

U SLEDEČEM BROJU

M. Gordon

FERNANDOVA OSVETA

Odjednom se bandit sa leve strane uspravi, skoči, zgrabi devojku oko pojasa i obori je iz sedla. Druga dvojica su se borili sa Mefistom, dok se Sem rvala sa napadačem. Bič joj je ispao iz ruke, pa je stisnutim pesnicama udarala muškarca koji je pokušavao da je savlada. . .

JUGOBANKA

DOĐITE DA SE DOGOVORIMO

YU ISSN 0353-1287

